

The purpose of this apparatus is to show all variation within Family 35, as identified by a complete collation of the following fifty-eight representative MSS—18, 35, 83, 128, 141, 201, 204, 363, 402, 479, 480, 510, 547, 553, 586, 685, 696, 757, 789, 824, 867, 897, 928, 1046, 1072, 1075, 1111, 1117, 1145, 1147, 1334, 1339, 1384, 1435, 1461, 1496, 1503, 1559, 1560, 1572, 1617, 1637, 1652, 1667, 1686, 1694, 1700, 1713, 2122, 2253, 2322, 2352, 2382, 2466, 2503, 2554, 2765 and Ivron 2110. The first reading is that of the family and represents the vote of all the collated MSS (listed above) that are not identified as having a variant. It goes without saying that the base text is that of the family archetype, empirically determined.

## KATA ΙΩΑΝΝΗΝ—f<sup>35</sup> variants<sup>1</sup>

### [Prologue]

1.1 Εν αρχη ἦν ὁ Λογος, και ὁ Λογος ἦν προς τον Θεον, και Θεος ἦν ὁ Λογος. 2 Οὗτος ἦν εν αρχη προς τον Θεον. 3 Παντα δι' αυτου εγενετο, και χωρις αυτου εγενετο ουδε ἐν ὃ γεγονεν. 4 Εν αυτω ζωη ἦν, και ἡ ζωη ἦν το φως των ανθρωπων. 5 Και το φως εν τη σκοτια<sup>2</sup> φαινει, και ἡ σκοτια αυτο οὐ κατελαβεν.

### [John—a witness to the Light]

6 Εγενετο ανθρωπος απεσταλμενος παρα Θεου, ονομα αυτω Ιωαννης. 7 Οὗτος ηλθεν εις μαρτυριαν, ινα μαρτυρηση περι του φωτος, ινα παντες πιστευσωσιν δι' αυτου. 8 Ουκ ἦν εκεινος το φως αλλ' ινα μαρτυρηση περι του φωτος. 9 Ἦν το φως το αληθινον ὃ φωτιζει παντα ανθρωπον ερχομενον εις τον κοσμον. 10 Εν τω κοσμω ἦν, και ὁ κοσμος δι' αυτου εγενετο, και ὁ κοσμος αυτον ουκ εγνω. 11 Εις τα ιδια ηλθεν, και οἱ ιδιοι αυτου ου παρελαβον. 12 Ὅσοι δε ελαβον αυτον, εδωκεν αυτοις εξουσιαν τεκνα Θεου γενεσθαι, τοις πιστεουσιν εις το ονομα αυτου: 13 οἱ ουκ εξ αιματων, ουδε εκ θεληματος σαρκος, ουδε<sup>3</sup> εκ θεληματος ανδρος, αλλ' εκ Θεου εγεννηθησαν.

### [Jesus—the Only-begotten]

14 Και ὁ Λογος σαρχ εγενετο και εσκηνωσεν εν ἡμιν, και εθεασαμεθα την δοξαν αυτου, δοξαν ὡς μονογενους, παρα Πατρος, πληρης χαριτος και αληθειας. 15 Ιωαννης μαρτυρει περι αυτου και κεκραγεν λεγων, “Οὗτος<sup>4</sup> ἦν ὃν ειπον, Ὁ οπισω μου ερχομενος εμπροσθεν μου γεγονεν, ὃτι πρωτος μου ἦν.” 16 Και εκ του πληρωματος αυτου ἡμεις παντες ελαβομεν, και χαριν αντι χαριτος. 17 Ὅτι ὁ νομος δια Μωσεως εδοθη· ἡ χαρις και ἡ αληθεια δια Ιησου Χριστου εγενετο. 18 Θεον ουδεις ἑωρακεν πωποτε. Ὁ μονογενης Υἱος, ὃ ων εις τον κολπον<sup>5</sup> του Πατρος, εκεινος εξηγησατο.

### [John the baptizer performs his office]

1.19 Και αὕτη εστιν ἡ μαρτυρια του Ιωαννου, ὅτε<sup>6</sup> απεστειλαν οἱ Ιουδαιοι εξ Ἱεροσολυμων ιερεις και Λευιτας ινα ερωτησωσιν αυτον, “Συ τις εἶ?” 20 Και ὠμολογησεν και ουκ ηρηνησατο, και ὠμολογησεν ὅτι “Ουκ ειμι εγω ὁ Χριστος.” 21 Και ηρωτησαν αυτον, “Τί ουν, Ηλιας εἶ συ?” Και λεγει, “Ουκ ειμι.” “Ὁ Προφητης εἶ συ?” Και απκριθη, “Ου.” 22 Ειπον ουν αυτω, “Τίς εἶ?—ινα αποκρισιν δωμεν τοις πεμφασιν ἡμας. Τί λεγεις περι σεαυτου?” 23 Εφη, “Εγω φωνη βοωντος: Ἐν τη ερημω ευθυνατε την ὁδον Κυριου”, καθως ειπεν Ἡσαιας ὁ προφητης.”

24 Και οἱ απεσταλμενοι ησαν εκ των Φαρισαιων. 25 Και ηρωτησαν αυτον και ειπον αυτω, “Τί ουν βαπτιζεις ει συ ουκ εἶ ὁ Χριστος ουτε Ηλιας ουτε ὁ Προφητης?” 26 Απκριθη αυτοις ὁ Ιωαννης λεγων, “Εγω βαπτιζω εν ὑδατι, μεσος δε ὑμων ἐστηκεν ὃν ἡμεις ουκ οιδατε. 27 Αυτος εστιν ὁ οπισω μου ερχομενος, ὃς εμπροσθεν μου γεγονεν, οὗ εγω ουκ ειμι αξιος ινα λυσω αυτου<sup>7</sup> τον ιμαντα του ὑποδηματος.” 28 Ταυτα εν Βιθαβαρα<sup>8</sup> εγενετο, περαν του Ιορδανου, ὅπου ἦν Ιωαννης βαπτιζων.

### [“Behold the Lamb of God!”]

29 Τη επαυριον βλεπει ὁ Ιωαννης τον Ιησουν ερχομενον προς αυτον και λεγει: “Ἴδε, ὁ Αμνος του Θεου ὁ αιρων την ἁμαρτιαν του κοσμου! 30 Οὗτος εστιν περι οὗ εγω<sup>9</sup> ειπον, Ὁπισω

<sup>1</sup> Both the Text and the apparatus are the responsibility of Wilbur N. Pickering, ThM PhD, ©.

<sup>2</sup> σκοτια || σκοτεια 1700 (2x)

<sup>3</sup> ουδε || αλδε 2352 (from one page to the next)

<sup>4</sup> ουτος || ουτως 757

<sup>5</sup> εις τον κολπον || εν τοις κολποις 1700

<sup>6</sup> οτε || οταν 1700

<sup>7</sup> αυτου || --- 547<sup>c</sup>

<sup>8</sup> βιθαβαρα 479<sup>c</sup> || βηθαβαρα [10%] 547 || βιθανια [2%] 479,1334<sup>c</sup> || βηθανια [65%] 1700

<sup>9</sup> εγω || --- 363

μου ερχεται ανηρ ὃς εμπροσθεν μου γεγονεν, ὃτι πρωτος μου ἦν'. 31 Καγω ουκ ἤδειν αυτον· αλλ' ἵνα φανερωθῃ τῷ Ἰσραὴλ, δια τουτο ἤλθον εγω εν τῷ ὕδατι βαπτιζων."

32 Και εμαρτυρησεν<sup>1</sup> Ἰωαννης λεγων ὃτι "Τεθεαμαι το Πνευμα καταβαινον ὡς περιστερην ἐξ ουρανου, και εμεινεν ἐπ' αυτον. 33 Καγω ουκ ἤδειν αυτον, αλλ' ὃ πεμψας με βαπτιζειν εν ὕδατι, εκεινος μοι ειπεν, 'Ἐφ' ὃν αν ἴδῃς το Πνευμα καταβαινον και μενον ἐπ' αυτον—οὗτος εστιν ὃ βαπτιζων εν Πνευματι 'Αγιῳ.' 34 Καγω ἔωρακα και μεμαρτυρηκα<sup>2</sup> ὃτι<sup>3</sup> οὗτος εστιν ὃ Υἱος του Θεου."

### [Jesus begins His public ministry]

1.35 Τῇ επαυριον παλιν εἵστηκε<sup>4</sup> ὃ Ἰωαννης και εκ των μαθητων αυτου δυο. 36 Και εμβλεψας τῷ Ἰησου περιπατουντι λεγει, "Ἴδε, ὃ<sup>5</sup> Ἀμμος του Θεου!" 37 Και ηκουσαν αυτου οἱ δυο<sup>6</sup> μαθηται λαλουντος, και ηκολουθησαν τῷ Ἰησου. 38 Στραφεις δε ὃ Ἰησους και θεασαμενος αυτους ακολουθουντας, λεγει αυτοις, "Τί ζητετε?" Οἱ δε<sup>7</sup> ειπον αυτω, "'Ραββι" (ὃ λεγεται<sup>8</sup> ἔρμηνευομενον Διδασκαλε),<sup>9</sup> "που μενεις?" 39 Λεγει αυτοις, "Ἐρχεσθε και ἴδετε". Ἠλθον και εἶδον που μενει, και παρ' αυτω εμειναν τὴν ἡμεραν εκεινην—ὥρα ἦν ὡς δεκατη. 40 Ἦν<sup>10</sup> Ἀνδρεας, ὃ αδελφος Σιμωνος Πητρου, εἷς εκ των δυο των ακουσαντων<sup>11</sup> παρα Ἰωαννου<sup>12</sup> και ακολουθησαντων αυτω. 41 Εὕρισκει οὗτος πρωτος<sup>13</sup> τον αδελφον τον ἴδιον Σιμωνα και λεγει αυτω, "Εὕρηκαμεν τον Μεσιαν" (ὃ εστιν μεθερμηνευομενον Χριστος). 42 Και ηγαγεν αυτον προς τον Ἰησουν.<sup>14</sup> Εμβλεψας<sup>15</sup> αυτω ὃ Ἰησους ειπεν, "Συ ει Σιμων, ὃ υἱος Ἰωαν· συ κληθησῃ Κηφας" (ὃ ἔρμηνευεται, πετρος).

### [Nathanael]

43 Τῇ επαυριον ηθελησεν ἐξελθειν εις την Γαλιλαιαν, και εὕρισκει Φιλιππον και λεγει αυτω, "Ακολουθει μοι". 44 (Ἦν δε ὃ Φιλιππος απο Βηθσαιδα, εκ της πολεως Ἀνδρεου και Πητρου.) 45 Εὕρισκει Φιλιππος τον Ναθαναηλ<sup>16</sup> και λεγει αυτω, "'Ον εγραψεν Μωσης εν τῷ Νομῷ—και οἱ Προφηται—εὕρηκαμεν:<sup>17</sup> Ἰησουν τον υἱον<sup>18</sup> Ἰωσηφ, τον απο Ναζαρετ." 46 Και ειπεν αυτω Ναθαναηλ, "Ἐκ Ναζαρετ δυναται τι αγαθον ειναι?" Λεγει αυτω Φιλιππος, "Ἐρχου και ἴδε!"

47 Εἶδεν ὃ Ἰησους τον Ναθαναηλ ερχομενον προς αυτον και λεγει περι αυτου, "Ἴδε, αληθως Ἰσραηλιτης<sup>19</sup> εν ᾧ δολος ουκ εστιν!" 48 Λεγει αυτω Ναθαναηλ, "Ποθεν με γινωσκεις?" Απεκριθη Ἰησους και ειπεν αυτω, "Προ του σε Φιλιππον φωνησαι, οντα ὑπο την συκην, εἶδον σε." 49 Απεκριθη Ναθαναηλ και λεγει αυτω: "'Ραββι, συ εἶ ὃ Υἱος του Θεου! Συ εἶ ὃ Βασιλευς του Ἰσραηλ!" 50 Απεκριθη Ἰησους και ειπεν αυτω: "'Οτι ειπον σοι, 'Εἶδον σε ὑποκατω της συκης', πιστευεις? Μειζω<sup>20</sup> τούτων οἶψι." 51 Και λεγει αυτω, "Ἀμην, ἀμην λεγω ὑμιν, ἀπ' ἀρτι οψεσθε τον ουρανον ανεωγοτα<sup>21</sup> και τους ἀγγελους του Θεου αναβαινουντας και καταβαινουντας ἐπι τον Υἱον του Ανθρωπου."

### [Water into wine]

2.1 Και τῇ ἡμερα τῇ τριτῇ γαμος εγενετο εν Κανα της Γαλιλαιας, και ἦν ἡ μητηρ του Ἰησου εκει. 2 Ἐκλήθη δε και ὃ<sup>22</sup> Ἰησους και οἱ μαθηται αυτου εις τον γαμον. 3 Και ὑστερησαντος

<sup>1</sup> εμαρτυρησεν || 1 ο [20%] 201,363,547,553,1435,1667

<sup>2</sup> μεμαρτυρηκα || μεμαρτυρικα 1686

<sup>3</sup> οτι || --- 1435

<sup>4</sup> εισηκει || ιστηκει [2%] 201

<sup>5</sup> ο || 11 2466 (repeats from one line to the next)

<sup>6</sup> αυτου οι δυο || ~ 231 2466

<sup>7</sup> 824 is missing a folio; 1:38-2:11.

<sup>8</sup> λεγεται || λεγετε 553,1617,1700,2352

<sup>9</sup> διδασκαλε || διδασκε 1145

<sup>10</sup> ην || 1 δε 1700

<sup>11</sup> των δυο των ακουσαντων || ~ 3412 1700

<sup>12</sup> ιωαννου || ιωανου 479

<sup>13</sup> πρωτος || --- 1496

<sup>14</sup> ιησουν || 1 και 2352

<sup>15</sup> εμβλεψας 1111<sup>c</sup> || 1 δε [20%] 1111,1384,1667,1700

<sup>16</sup> ναθαναηλ || ναθαηλ 2352

<sup>17</sup> ευρηκαμεν || 1 τον 1700

<sup>18</sup> υιον 35<sup>c</sup> || 1 του [60%] 35,1667,2466

<sup>19</sup> ισραηλιτης || ισρηλιτης 1.2110

<sup>20</sup> μειζω || μειζονα 1700

<sup>21</sup> ανεωγοτα || ανεογοτα 1496,1559 (sp)

<sup>22</sup> ο || --- 363

οινου, λεγει ἡ μητηρ του Ιησου προς αυτον, “Οινον ουκ εχουσιν!” 4 Λεγει αυτη ὁ Ιησους: “Τί μοι και σοι, γυναι? Ουπω ἤκει ἡ ὥρα μου.” 5 Λεγει ἡ μητηρ αυτου τοις διακονοις, “Ὅ τι αν λεγη<sup>1</sup> ὑμιν, ποιησατε.”

6 (Ἦσαν δε εκει ὑδριαι λιθιναι ἐξ κειμεναι, κατα τον καθαρισμον των Ιουδαιων, χωρουσαι ανα μετρητας δυο ἢ τρεις.) 7 Λεγει αυτοις<sup>2</sup> ὁ Ιησους, “Γεμισατε τας ὑδριας ὕδατος”. Και εγεμισαν αυτας ἕως ανω. 8 Και λεγει αυτοις, “Αντλησατε νυν, και φερετε τω αρχιτρικλινω”. Και ηνεγκαν. 9 Ὡς δε εγευσατο ὁ αρχιτρικλινος το<sup>3</sup> ὕδωρ—οινον γεγενημενον, και ουκ ηδει<sup>4</sup> ποθεν εστιν (οἱ δε διακονοι ηδεισαν οἱ ηντληκοτες το ὕδωρ)—φωνει τον νυμφιον ὁ αρχιτρικλινος 10 και λεγει αυτω: “Πας ανθρωπος πρωτον τον καλον οινον τιθησιν, και ὅταν μεθυσθωσιν, τοτε τον ελασσω. Συ<sup>5</sup> τετηρηκας<sup>6</sup> τον καλον οινον ἕως αρτι!”

11 Ταυτην εποιησεν την αρχην των σημειων ὁ Ιησους εν Κανα της Γαλιλαιας και εφανερωσεν την δοξαν αυτου· και επιστευσαν εις αυτον οἱ μαθηται αυτου.

12 Μετα τουτο κατεβη εις Καπερναουμ—αυτος και ἡ μητηρ αυτου και οἱ αδελφοι αυτου και οἱ μαθηται αυτου—και εκει εμειναν<sup>7</sup> ου πολλας ἡμερας.

*[The first cleansing of the Temple—Passover, 27 AD]*

13 Και εγγυς ἦν το Πασχα των Ιουδαιων, και ανεβη εις Ἱεροσολυμα ὁ Ιησους. 14 Και εὔρεν εν τω ἱερω<sup>8</sup> τους πωλουντας βοας και προβατα και περιστερας, και τους κερματιστας καθημενους. 15 Και ποιησας φραγελλιον<sup>9</sup> εκ σχοινιων,<sup>10</sup> παντας εξεβαλεν εκ του ἱερου, τα τε προβατα και τους βοας· και των κολλυβιστων εξεχεεν το κερμα, και τας τραπεζας ανεστρεψεν. 16 Και τοις τας περιστερας πωλουσιν ειπεν: “Αρατε ταυτα εντευθεν! Μη ποιειτε τον οικον του Πατρος μου οικον εμποριου!” 17 Εμνησθησαν δε<sup>11</sup> οἱ μαθηται αυτου ὅτι γεγραμμενον εστιν, “Ὁ ζηλος του οικου σου καταφαγεται<sup>12</sup> με”.

18 Απεκριθησαν ουν οἱ Ιουδαιοι και ειπον αυτω, “Τί σημειον δεικνυεις ἡμιν,<sup>13</sup> ὅτι ταυτα ποιεις?” 19 Απεκριθη Ιησους και ειπεν αυτοις, “Λυσατε τον ναον τουτον, και εν τρισιν ἡμεραις εγερω αυτον”. 20 Ειπον ουν οἱ Ιουδαιοι, “Τεσσαρακοντα και ἐξ ετεσιν ωκοδομηθη ὁ ναος οὔτος, και συ εν τρισιν ἡμεραις εγερεις αυτον?” 21 Εκεινος δε ελεγεν περι του ναου του σωματος αυτου. 22 Ὅτε ουν ηγερθη εκ νεκρων, εμνησθησαν οἱ μαθηται αυτου ὅτι τουτο ελεγεν· και επιστευσαν τη Γραφη, και τω λογω ὧ<sup>14</sup> ειπεν ὁ Ιησους.

23 Ὡς δε ἦν εν τοις Ἱεροσολυμοις εν τω Πασχα, εν τη ἑορτη, πολλοι επιστευσαν εις το ονομα αυτου, θεωρουντες αυτου τα σημεια ἃ εποιει. 24 Αυτος δε ὁ Ιησους ουκ επιστευεν ἑαυτον αυτοις, δια το αυτον γινωσκειν παντας, 25 και ὅτι ου χρειαν ειχεν ἵνα τις μαρτυρηση περι του ανθρωπου, αυτος γαρ εγινωσκεν τί ἦν εν τω ανθρωπω.

*[Jesus and Nicodemus]*

**3.1** Ἦν δε ανθρωπος εκ των Φαρισαιων, Νικοδημος ονομα αυτω, αρχων των Ιουδαιων. 2 Οὔτος ηλθεν προς τον Ιησουν νυκτος και ειπεν αυτω, “Ραββι, οιδαμεν ὅτι απο Θεου εληλυθας διδασκαλος, ουδεις γαρ ταυτα τα σημεια δυναται ποιειν ἃ συ ποιεις εαν μη ἡ ὁ Θεος<sup>15</sup> μετ’ αυτου.” 3 Απεκριθη Ιησους και ειπεν αυτω, “Αμην, αμην λεγω σοι, εαν μη τις γεννηθη Ἀνωθεν, ου δυναται ιδειν<sup>16</sup> την βασιλειαν του Θεου.” 4 Λεγει προς αυτον Νικοδημος: “Πως δυναται ανθρωπος γεννηθηται, γερων ων? Μη δυναται εις την κοιλιαν της μητρος αυτου δευτερον εισελθειν και γεννηθηται?” 5 Απεκριθη Ιησους: “Αμην, αμην λεγω σοι, εαν μη τις γεννηθη ἐξ ὕδατος και Πνευματος, ου δυναται εισελθειν εις την βασιλειαν του Θεου. 6 Το γεγενημενον εκ

<sup>1</sup> λεγη || λεγει 1559,1667,1700 || λεγοι 928,1334,1572

<sup>2</sup> αυτοις 480<sup>c</sup> || αυτη 480

<sup>3</sup> το || τω 553

<sup>4</sup> ηδει || ηδη 1075

<sup>5</sup> συ || 1 δε 1700

<sup>6</sup> τετηρηκας || τετετηρηκας 1560 (i)

<sup>7</sup> εμειναν || εμεινεν 1435

<sup>8</sup> ιερω || ιερω 685

<sup>9</sup> φραγελλιον || φραγγελιον 141,685,1694,1700,2466 || φραγγελιον 1075

<sup>10</sup> σχοινιων || σχοινιου 363,1435

<sup>11</sup> δε || ουν 1496

<sup>12</sup> καταφαγεται || κατεφαγεται 2503<sup>c</sup> || κατεφαγε 1700

<sup>13</sup> ημιν || υμιν 201,1667

<sup>14</sup> ω || ο 2322

<sup>15</sup> η ο θεος || ~ 231 1496

<sup>16</sup> ιδειν || ιδη 1617 (apparently)

της σαρκος σαρξ̄ ἐστίν, και το γεγεννημενον<sup>1</sup> εκ του Πνευματος πνευμα ἐστίν. 7 Μη θαυμασης ὅτι εἶπον σοι,<sup>2</sup> ᾿Δει ὑμας γεννηθῆναι Ἀνωθεν᾿. 8 Το πνευμα ὅπου θελει πνει, και την φωνην αυτου ακουεις, ἀλλ’ ουκ οἶδας ποθεν ἐρχεται και που ὑπαγει. Οὕτως ἐστίν πας ὁ γεγεννημενος εκ του Πνευματος.”

9 Ἀπεκριθη Νικοδημος και εἶπεν αυτω, “Πως δυναται ταυτα γενεσθαι?” 10 Ἀπεκριθη Ἰησους και εἶπεν αυτω: “Συ εἶ ὁ διδασκαλος του Ἰσραηλ, και ταυτα ου γινωσκεις? 11 Ἀμην, ἀμην λεγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλουμεν και ὁ ἔωρακαμεν μαρτυρουμεν, και την μαρτυριαν ἡμων ου λαμβανετε.<sup>3</sup> 12 Εἰ τα ἐπιγεια εἶπον ὑμῖν και ου πιστευετε,<sup>4</sup> πως εαν εἶπω ὑμῖν τα ἐπουρανια πιστευσετε?<sup>5</sup> 13 Και ουδεις ἀναβεβηκεν εἰς τον ουρανον εἰ μη ὁ εκ του ουρανου καταβας—ὁ Υἱος του Ἀνθρωπου, ὁ ὢν ἐν τῷ ουρανω. 14 Και, καθως Μωσης ὑψωσεν τον οφιν ἐν τῇ ἐρημῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τον Υἱον του Ἀνθρωπου, 15 ἵνα πας ὁ πιστευων εἰς αυτον μη ἀποληται, ἀλλ’ ἐχη<sup>6</sup> ζωην αἰωνιον. 16 Οὕτως γαρ ἠγαπησεν ὁ Θεος τον κοσμον ὥστε τον Υἱον αυτου τον μονογενη ἐδωκεν, ἵνα πας ὁ πιστευων εἰς αυτον μη ἀποληται, ἀλλ’ ἐχη<sup>7</sup> ζωην αἰωνιον. 17 Ου γαρ ἀπεστειλεν ὁ Θεος τον Υἱον αυτου εἰς τον κοσμον, ἵνα κρινη τον κοσμον ἀλλ’ ἵνα σωθῆ ὁ κοσμος δι’ αυτου. 18 Ὁ πιστευων εἰς αυτον ου κρινεται, ὁ δε μη πιστευων ἤδη κεκριται, ὅτι μη πεπιστευκεν εἰς το ονομα του μονογενοῦς Υἱου του Θεου.

19 “Αὕτη δε ἐστίν ἡ κρισις, ὅτι το φως ἐληλυθεν εἰς τον κοσμον, και ἠγαπησαν οἱ ἀνθρωποι μαλλον το σκοτος ἢ το φως, ἦν γαρ ποιηρα αυτων τα ἐργα. 20 Πας γαρ ὁ φαυλα πρασων μισεῖ το φως και ουκ ἐρχεται προς το φως,<sup>8</sup> ἵνα μη ἐλεγχθῆ<sup>9</sup> τα ἐργα αυτου. 21 Ὁ δε ποιων την ἀληθειαν ἐρχεται προς το φως ἵνα φανερωθῆ αυτου τα ἐργα, ὅτι ἐν<sup>10</sup> Θεῳ ἐστίν εἰργασμενα.”

*[John the baptizer testifies again]*

22 Μετα ταυτα ἦλθεν ὁ Ἰησους, και οἱ μαθηται αυτου, εἰς την Ἰουδαιαν γην, και ἐκεῖ<sup>11</sup> διετριβεν μετ’ αυτων<sup>12</sup> και ἐβαπτιζεν. 23 ᾿Ἦν δε και Ἰωαννης βαπτιζων ἐν Αἰωνῳ, ἐγγυς του Σαλημ,<sup>13</sup> ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ. Και παρεγινοντο<sup>14</sup> και ἐβαπτιζοντο· 24 οὐπω γαρ ἦν<sup>15</sup> βεβλημενος εἰς την<sup>16</sup> φυλακην ὁ Ἰωαννης.

25 Ἐγενετο οὖν ζήτησις εκ των μαθητων Ἰωαννου μετα Ἰουδαιου περι καθαρισμου. 26 Και ἦλθον προς τον Ἰωαννην και εἶπον αυτω, “Ῥαββι, ὃς ἦν μετα σου περαν του Ἰορδανου, ὧ συ μεμαρτυρηκας<sup>17</sup>—ἰδε, οὗτος βαπτίζει, και παντες ἐρχονται προς αυτον!” 27 Ἀπεκριθη Ἰωαννης και εἶπεν: “Ου δυναται ἀνθρωπος λαμβανειν ουδεν εαν μη ἦ δεδομενον αυτω<sup>18</sup> εκ του ουρανου. 28 Αυτοι ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε<sup>19</sup> ὅτι εἶπον, Ὁυκ εἰμι ἐγῶ ὁ Χριστος’, ἀλλ’ ὅτι ᾿Απεσταλμενος εἰμι ἐμπροσθεν ἐκεινου’. 29 Ὁ ἐχων την νυμφην νυμφιος ἐστίν· ὁ δε φιλος του νυμφιου, ὁ ἔστηκες και ακουων αυτου, χαρα χαιρει δια την φωνην του νυμφιου. Αὕτη οὖν ἡ χαρα ἡ ἐμῆ<sup>20</sup> πεπληρωται.<sup>21</sup> 30 Ἐκεινον δεῖ αυξανειν, ἐμε δε ἐλαττουσθαι.

31 “Ὁ Ἀνωθεν ἐρχομενος ἐπανω παντων ἐστίν· ὁ ὢν εκ της γης εκ της γης ἐστίν, και εκ της γης λαλει. Ὁ εκ του ουρανου ἐρχομενος ἐπανω παντων ἐστίν. 32 Και ὁ ἔωρακεν και ἠκουσεν,

<sup>1</sup> εκ της σαρκος σαρξ̄ ἐστίν και το γεγεννημενον || --- 2322 (clear homoioteleuton, or -arcton, or both)

<sup>2</sup> σοι || 1 οτι 2352

<sup>3</sup> λαμβανετε || λαμβανεται 510

<sup>4</sup> ου πιστευετε || ουκ ἐπιστευσατε [5%] 141

<sup>5</sup> πιστευσετε || πιστευσητε 1667

<sup>6</sup> ἐχη 1686<sup>ab</sup> || ἐχει [40%] 824,1686,1700,1713,2322

<sup>7</sup> ἐχη || ἐχει [30%] 824,1559,1686,1700,2322

<sup>8</sup> The copyist of 480 skipped και ουκ ἐρχεται προς το φως due to homoioteleuton, presumably, but then caught himself and erased enough to copy the full text in a cramped hand.

<sup>9</sup> ἐλεγχθη 1667<sup>c</sup> || ἐλεχθη 1617,1667

<sup>10</sup> ἐν || 1 τῷ 2322,2503

<sup>11</sup> και ἐκεῖ || κακει 547

<sup>12</sup> μετ αυτων || μετα των μαθητων αυτου 1700

<sup>13</sup> σαλημ || σαλειμ [39%] 1111

<sup>14</sup> παρεγινοντο || παρεγενοντο 1145

<sup>15</sup> ἦν 1503<sup>c</sup> || --- 1072,1503

<sup>16</sup> την || --- 1700

<sup>17</sup> μεμαρτυρηκας || μεμαρτυρικας 1339

<sup>18</sup> δεδομενον αυτω || ~ 21 2466

<sup>19</sup> μοι μαρτυρεῖτε || ~ 21 928,1334,1572,1667,1700 || 2 2466

<sup>20</sup> ἐμη || ἐμοι 1384

<sup>21</sup> ἡ ἐμη πεπληρωται || ~ 312 2466

τουτο μαρτυρει· και την μαρτυριαν αυτου ουδεις λαμβανει. 33 ‘Ο λαβων αυτου την μαρτυριαν εσφραγισεν οτι ο Θεος αληθης εστιν. 34 ‘Ον γαρ απεστειλεν ο Θεος τα ρηματα του Θεου λαλει, ου γαρ εκ μετρου διδωσιν ο Θεος το Πνευμα. 35 ‘Ο Πατηρ αγαπα τον Υιον και παντα δεδωκεν εν τη χειρι αυτου. 36 ‘Ο πιστευων εις τον Υιον εχει ζων αιωνιον· ο δε απειθων τω Υιω ουκ οψεται<sup>1</sup> την ζωνην, αλλ’ η οργη του Θεου μενει επ’ αυτον.”

[Jesus and the Samaritans]

4.1 ‘Ως ουν εγνω ο Ιησους οτι ηκουσαν οι Φαρισαιοι οτι Ιησους πλειονας μαθητας ποιει και βαπτίζει η<sup>2</sup> Ιωαννης 2 (καιτοιγε Ιησους αυτος ουκ εβαπτιζεν, αλλ’ οι μαθηται αυτου), 3 αφηκεν την Ιουδαιαν και απηλθεν εις την Γαλιλαιαν.

[The setting]

4 Εδει δε αυτον διερχεσθαι δια της Σαμαρειας. 5 Ερχεται ουν εις<sup>3</sup> πολιν της Σαμαρειας λεγομενην Συχαρ, πλησιον του χωριου ου εδωκεν Ιακωβ Ιωσηφ τω υιω αυτου. 6 ‘Ην δε εκει πηγη του Ιακωβ. ‘Ο ουν Ιησους, κεκοπιακως εκ της οδοποριας,<sup>4</sup> εκαθεζετο ουτως επι<sup>5</sup> τη πηγη. ‘Ωρα ην ωσει εκτη.

[The woman]

7 Ερχεται γυνη εκ της Σαμαρειας<sup>6</sup> αντλησαι υδωρ. Λεγει αυτη ο Ιησους, “Δος μοι πειν.” 8 (Οι γαρ μαθηται αυτου απεληλυθεισαν<sup>7</sup> εις την πολιν ινα τροφας αγορασωσιν.) 9 Λεγει ουν αυτω η γυνη η Σαμαρειτις, “Πως συ, Ιουδαιος ων, παρ’ εμου πειν αιτεις, ουσης γυναικος Σαμαρειτιδος?” (ου γαρ συγχρωνται<sup>8</sup> Ιουδαιοι Σαμαρειταις). 10 Απεκριθη Ιησους και ειπεν αυτη: “Ει ηδεις την δωρεαν του Θεου, και τις εστιν ο λεγων σοι, ‘Δος μοι πειν’, συ αν ητησας αυτον και εδωκεν αν σοι υδωρ ζων.” 11 Λεγει αυτω η γυνη: “Κυριε, ουτε αντλημα εχεις, και το φρεαρ εστιν βαθυ· ποθεν ουν εχεις το υδωρ το ζων? 12 Μη συ μειζων ει του πατρος ημων Ιακωβ, δε εδωκεν ημιν<sup>9</sup> το φρεαρ και αυτος εξ αυτου επιεν, και οι υιοι αυτου και τα θρεμματα αυτου?” 13 Απεκριθη Ιησους και ειπεν αυτη: “Πας ο πινων εκ του υδατος τουτου διψησει παλιν, 14 δε δ’ αν πιη εκ του υδατος ου εγω δωσω αυτω ου μη διψηση<sup>10</sup> εις τον αιωνα· αλλα το υδωρ δε<sup>11</sup> δωσω αυτω γενησεται εν αυτω πηγη υδατος αλλομενου εις ζων αιωνιον.” 15 Λεγει προς αυτον η γυνη, “Κυριε,δος μοι τουτο το υδωρ! ινα μη διψω μηδε ερχωμαι<sup>12</sup> ενθαδε αντλειν.”

16 Λεγει αυτη ο Ιησους, “Υπαγε, φωνησον τον ανδρα<sup>13</sup> σου και ελθε ενθαδε”. 17 Απεκριθη η γυνη και ειπεν, “Ουκ εχω ανδρα”. Λεγει αυτη ο Ιησους: “Καλως ειπας οτι<sup>14</sup> ‘Ανδρα ουκ εχω’, 18 πεντε γαρ ανδρας εσχες, και νυν δε εχεις ουκ εστιν σου ανηρ· τουτο αληθες<sup>15</sup> ειρηκας.” 19 Λεγει αυτω η γυνη: “Κυριε, θεωρω οτι προφητης ει συ. 20 Οι πατερες ημων εν τω ορει τουτω προσεκυνησαν, και υμεις λεγετε οτι εν ‘Ιεροσολυμοις εστιν ο τοπος όπου δει προσκυνειν.”<sup>16</sup> 21 Λεγει αυτη ο Ιησους: “Γυναι, πιστευσον μοι οτι ερχεται ωρα οτε<sup>17</sup> ουτε εν τω ορει τουτω ουτε εν ‘Ιεροσολυμοις προσκυνησετε<sup>18</sup> τω Πατρι. 22 ‘Υμεις προσκυνητε δε ουκ οιδατε· ημεις<sup>19</sup> προσκυνουμεν δε οιδαμεν, οτι η σωτηρια εκ των Ιουδαιων εστιν. 23 Αλλ’ ερχεται ωρα, και νυν εστιν, οτε οι αληθινοι προσκυνηται προσκυνησουσιν τω Πατρι εν πνευματι και αληθεια· και γαρ ο Πατηρ τοιουτους ζητει τους προσκυνουντας αυτον. 24 Πνευμα ο Θεος, και τους προσκυνουντας αυτον εν πνευματι και αληθεια δει προσκυνειν.”

<sup>1</sup> οψεται || οψετε 1700

<sup>2</sup> η || ο 128,789

<sup>3</sup> εις || 1 την 2466

<sup>4</sup> οδοποριας || οδοποριας 2122

<sup>5</sup> επι || εν 479,1384

<sup>6</sup> γυνη εκ της σαμαρειας 1334<sup>c</sup> || ~ 2341 1334

<sup>7</sup> απεληλυθεισαν || απεληλυθησαν 479<sup>c</sup>,2466

<sup>8</sup> συγχρωνται || ο 553,2466

<sup>9</sup> ημιν || υμιν 35 (apparently)

<sup>10</sup> διψηση || διψησει 1700

<sup>11</sup> ο 1503<sup>c</sup> || ο 824,1339,1503

<sup>12</sup> ερχωμαι || ερχομαι 1496,2466

<sup>13</sup> ανδρα || ανδραν 1667

<sup>14</sup> οτι || --- 1700

<sup>15</sup> αληθης || αληθως 547

<sup>16</sup> εστιν ο τοπος όπου δει προσκυνειν || ~ 56 εκει 123 1700

<sup>17</sup> οτε || οτι 2466

<sup>18</sup> προσκυνησετε || προσκυνησεται 1560

<sup>19</sup> ημεις || υμεις 2466

## John

25 Λεγει αυτω ή γυνη: “Οιδα ότι Μεσιας ερχεται” (ό λεγομενος Χριστος). “Οταν ελθη εκεινος, αναγγελει ήμιν<sup>1</sup> παντα.” 26 Λεγει αυτη ό Ιησους, “Εγω ειμι, ό λαλων σοι.”

### [The disciples]

27 Και επι τουτω ηλθον οί μαθηται αυτου, και εθαυμασαν ότι μετα γυναικος<sup>2</sup> ελαλει ουδεις μεντοι ειπεν, “Τί ζητεις?” ή “Τί λαλεις μετ’ αυτης?” 28 Αφηκεν ουν την ύδριαν αυτης ή γυνη και απηλθεν εις την πολιν, και λεγει τοις ανθρωποις: 29 “Δευτε, ιδετε ανθρωπον ός ειπεν μοι παντα όσα εποιησα! Μητι ούτος εστιν ό Χριστος?” 30 Εξηλθον εκ της πολεως και ηρχοντο προς αυτον.

31 Εν δε τω μεταξυ ηρωτων αυτον οί μαθηται αυτου λεγοντες, “Ραββι, φαγε”. 32 Ό δε ειπεν αυτοις, “Εγω βρωσιν εχω φαγειν ήν ύμεις ουκ οιδατε”. 33 Ελεγον ουν οί μαθηται προς αλληλους, “Μη τις ηνεγκεν αυτω φαγειν?” 34 Λεγει αυτοις ό Ιησους: “Εμον βρωμα εστιν ινα ποιω το θελημα του πεμψαντος με και τελειωσω αυτου το εργον. 35 Ουχ ύμεις λεγετε ότι<sup>3</sup> ‘Τετραμηνος εστιν και ό θερισμος ερχεται’? Ιδου, λεγω ύμιν, επαρατε τους οφθαλμους ύμων και θεασασθε τας χωρας, ότι λευκαι εισιν προς θερισμον ηδη! 36 Και ό θεριζων μισθον λαμβανει και συναγει καρπον εις ζωην αιωνιον, ινα και ό σπειρων όμου χαιρη<sup>4</sup> και ό θεριζων. 37 Εν γαρ τουτω ό λογος εστιν ό αληθινος ότι ‘Αλλος εστιν ό σπειρων και αλλος ό θεριζων’: 38 εγω απεστειλα ύμας θεριζειν ό ουχ ύμεις κεκοπιακατε· αλλοι κεκοπιακασιν, και ύμεις εις τον κοπον αυτων εισεληυθατε.”

### [The Samaritans]

39 Εκ δε της πολεως εκεινης πολλοι επιστευσαν εις αυτον των Σαμαρειτων δια τον λογον της γυναικος, μαρτυρουσης ότι “Ειπεν μοι παντα όσα εποιησα!” 40 Ός ουν ηλθον προς αυτον<sup>5</sup> οί Σαμαρειται, ηρωτων<sup>6</sup> αυτον<sup>7</sup> μειναι παρ’ αυτοις· και εμεινεν εκει δυο ήμερας. 41 Και πολλω πλειους επιστευσαν δια τον λογον αυτου, 42 τη τε γυναικι ελεγον ότι “Ουκετι δια την σην λαλιαν πιστευομεν, αυτοι γαρ ακηκοαμεν, και οιδαμεν ότι ούτος εστιν αληθως ό Σωτηρ του κοσμου, ό Χριστος.”

### [Jesus in Galilee]

4.43 Μετα δε τας<sup>8</sup> δυο ήμερας εξηλθεν εκειθεν και απηλθεν εις την Γαλιλαιαν. 44 (Αυτος γαρ ό Ιησους εμαρτυρησεν<sup>9</sup> ότι προφητης εν τη ιδια πατριδι τιμην ουκ εχει.) 45 Ότε ουν ηλθεν εις την Γαλιλαιαν, εδεξαντο αυτον οί Γαλιλαιοι, παντα εωρακοτες α<sup>10</sup> εποιησεν εν Ιεροσολυμοις, εν τη έορτη· και αυτοι γαρ ηλθον εις την έορτην.

### [Jesus heals at a distance]

46 Ηλθεν ουν<sup>11</sup> παλιν ό Ιησους<sup>12</sup> εις την Κανα της Γαλιλαιας, όπου εποιησεν το ύδωρ οινον. Και ήν τις βασιλικος ού ό υίος ησθenei εν Καπερναουμ.<sup>13</sup> 47 Ούτος ακουσας ότι Ιησους ήκει εκ της Ιουδαίας εις την Γαλιλαιαν, απηλθεν προς αυτον και ηρωτα αυτον ινα καταβη και ιασηται αυτου τον υίον, ημελλεν<sup>14</sup> γαρ αποθισησκειν. 48 Ειπεν ουν<sup>15</sup> ό Ιησους προς αυτον, “Εαν μη σημεια και τερατα ιδητε, ου μη πιστευσητε!” 49 Λεγει προς αυτον ό βασιλικος, “Κυριε, καταβηθι πριν αποθανειν το παιδιον μου!” 50 Λεγει αυτω ό Ιησους, “Πορευου· ό υίος σου ζη”. Και επιστευσεν ό ανθρωπος τω λογω ώ ειπεν αυτω ό Ιησους, και επορευετο. 51 Ηδη δε αυτου καταβαινοντος, οί δουλοι αυτου απηνητησαν αυτω και απηγγειλαν λεγοντες, ότι “Ο παις σου ζη!” 52 Επυθετο ουν παρ’ αυτων την ώραν εν ή κομψοτερον<sup>16</sup> εσχεν. Και ειπον αυτω ότι<sup>17</sup> “Χθες ώραν

<sup>1</sup> ημιν || υμιν 1111

<sup>2</sup> γυναικος || γυναιος 480

<sup>3</sup> οτι || 1 ετι [65%] 18:480,696,1111,2503,2765<sup>c</sup>

<sup>4</sup> χαιρη || χαιρει 1700

<sup>5</sup> αυτον || αυτων 1384

<sup>6</sup> ηρωτων || ηρωτων 2322

<sup>7</sup> αυτον || --- 1435

<sup>8</sup> τας || --- 1700

<sup>9</sup> εμαρτυρησεν || εμαρτυρισεν 1686

<sup>10</sup> α || οσα 547

<sup>11</sup> ουν || --- 201

<sup>12</sup> παλιν ο ιησους || ~ 231 [15%] 201

<sup>13</sup> καπερναουμ || καρπερναουμ 1686,2503

<sup>14</sup> ημελλεν || ημελε 1686 || εμελλε 1667

<sup>15</sup> ουν || --- 1700

<sup>16</sup> κομψοτερον || κομψωτερον 1617

<sup>17</sup> οτι || --- 553

ἔβδομην ἀφηκεν αὐτὸν ὁ πυρετός". 53 Ἐγνώσθη οὖν ὁ πατήρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ἧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι "Ὁ υἱὸς σου ζῆ". Καὶ ἐπίστευσεν αὐτός καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. 54 Τοῦτο πάλιν δευτέρου σημείου ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

[Jesus returns to Jerusalem—Passover, 28 AD]

5.1 Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

[The pool of Bethesda]

2 Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ τῇ Προβατικῇ,<sup>3</sup> κολυμβηθρὰ ἢ ἐπιλεγόμενῃ Ἑβραϊστὶ<sup>4</sup> Βηθεσδα, πεντε στοᾶς ἔχουσα. 3 Ἐν ταύταις κατεκεῖτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων—τυφλῶν, χωλῶν, ζήρων—ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κινήσιν· 4 ἀγγελὸς γὰρ κατὰ καιρὸν κατεβαίνειν ἐν τῇ κολυμβηθρᾷ καὶ ἐταράσσεν τὸ ὕδωρ—ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγίης ἐγίνετο<sup>5</sup> ὡς δηποτε κατείχετο νοσηματι.

[The man selected for healing]

5 Ἦν δὲ τις ἀνθρώπος ἐκεῖ τριακοντα ὀκτώ ετη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. 6 Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακειμένον, καὶ γινούς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, "Θέλεις ὑγίης γενέσθαι;" 7 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, "Κυριε, ἀνθρώπον οὐκ ἔχω ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βαλῆ με εἰς τὴν κολυμβηθρᾷ, ἐν ᾧ δὲ ἐρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρό μου καταβαίνει." 8 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, "Ἐγείραι, ἄρον τὸν κραββάτον σου καὶ περιπατεῖ!"<sup>6</sup> 9 Καὶ εὐθεὺς ἐγένετο ὑγίης ὁ ἀνθρώπος καὶ ἤρην τὸν κραββάτον αὐτοῦ καὶ περιεπατεῖ. 10 Ἦν δὲ σαββάτον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ἐλέγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ:<sup>7</sup> "Σαββάτον ἐστίν! Οὐκ ἐξεστίν σοι ἀραι τὸν κραββάτον." 11 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς, "Ὁ ποιήσας με ὑγίη—ἐκεῖνος μοι εἶπεν, 'Ἄρον τὸν κραββάτον σου καὶ περιπατεῖ'." 12 Ἠρώτησαν οὖν αὐτὸν, "Τίς ἐστίν ὁ ἀνθρώπος ὃς<sup>8</sup> εἶπεν σοι, 'Ἄρον τὸν<sup>9</sup> κραββάτον σου καὶ περιπατεῖ'?" 13 Ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστίν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξενεύσεν, ὄχλου οὐτος ἐν τῷ τόπῳ.

14 Μετὰ ταῦτα<sup>10</sup> εὗρισκε αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ: "Ἴδε, ὑγίης γεγονός. Μὴ κέτι ἁμαρτάνῃ, ἵνα μὴ χειρὸν τι σοι γενῆται."<sup>11</sup> 15 Ἀπηλθὲν ὁ ἀνθρώπος καὶ ἀνηγγείλεν<sup>12</sup> τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγίη.

[The Jews want to kill Jesus]

16 Καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτείνειν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, "Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι". 18 Διὰ τοῦτο οὖν μάλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν, ὅτι οὐ μόνον ἔλυνεν τὸ σαββάτον ἀλλὰ καὶ Πατέρα ἰδίον ἐλέγεν τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποίων τῷ Θεῷ!

[Jesus addresses the Jews]

[He affirms His equality with the Father]

19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς: "Ἄμην, ἀμην λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν, εἰ μὴ τι βλεπῆ<sup>13</sup> τὸν Πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. 20 Ὁ γὰρ Πατήρ φιλεῖ τὸν Υἱὸν καὶ πάντα δεικνύσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων δείξει<sup>14</sup> αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε.<sup>15</sup> 21 Ὡσπερ γὰρ ὁ Πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ Υἱὸς οὐς θελεῖ ζωοποιεῖ. 22 Οὐδὲ γὰρ ὁ Πατήρ κρινεῖ οὐδὲνα ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ Υἱῷ, 23 ἵνα πάντες τιμῶσιν τὸν Υἱὸν καθὼς τιμῶσιν τὸν Πατέρα. Ὁ μὴ τιμῶν τὸν Υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν Πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτὸν.

<sup>1</sup> η || οἱ 1617

<sup>2</sup> η || ἐν τῇ 547 || --- [50%] 1075

<sup>3</sup> προβατικῇ || προβαοτικῇ 2466

<sup>4</sup> ἑβραϊστὶ || ἑβραϊστῆ 1339,1700,2466

<sup>5</sup> ἐγίνετο || ἐγένετο 128,1667

<sup>6</sup> 1667 is missing 5:9–24.

<sup>7</sup> τεθεραπευμένῳ || τεθεραπευμένον 1686

<sup>8</sup> ἀνθρώπος ο || --- 547<sup>c</sup>

<sup>9</sup> τὸν || τὸ 2503

<sup>10</sup> μετὰ ταῦτα || μεταυτὰ 1560 (from one line to the next)

<sup>11</sup> γενῆται 1686<sup>ab</sup> || γενοῖται 1686

<sup>12</sup> ἀνηγγείλεν || ἀνηγγέλε 83

<sup>13</sup> βλεπῆ || βλέπει [30%] 553,2322,2352

<sup>14</sup> δείξει || δείξη 553

<sup>15</sup> θαυμάζητε || θαυμάζηται 1384,2503

## John

[The Son is the Just Judge]

24 “Αμην, αμην λεγω ὑμιν ὅτι ὁ τον λογον<sup>1</sup> μου ακουων και πιστευων τω πεμφαντι με εχει ζωην αιωνιον· και εις κρισιν ουκ ερχεται αλλα μεταβηκεν εκ του θανατου εις την ζωην.

25 “Αμην, αμην λεγω ὑμιν<sup>2</sup> ὅτι ερχεται ὥρα, και νυν εστιν, ὅτε οἱ νεκροι ακουσονται της φωνης του Υἱου του Θεου, και οἱ ακουσαντες ζησουνται. 26 Ὅσπερ γαρ ὁ Πατηρ εχει ζωην εν ἑαυτω, οὕτως εδωκεν και τω Υἱῳ ζωην εχειν εν ἑαυτω· 27 και εξουσιαν εδωκεν αυτω και κρισιν ποιειν, ὅτι υἱος ανθρωπου εστιν. 28 Μη θαυμαζετε τουτο, ὅτι ερχεται ὥρα εν ἣ παντες οἱ εν τοις μνημειοις ακουσονται της φωνης αυτου 29 και εκπορευσονται—οἱ τα αγαθα ποιησαντες εις αναστασιν ζωης, οἱ δε τα φαυλα πραξαντες εις αναστασιν κρισεως. 30 Ου δυναμαι εγω ποιειν απ’ εμαυτου ουδεν. Καθως ακουω,<sup>3</sup> κρινω, και ἡ κρισις ἡ εμη δικαγια εστιν, ὅτι ου ζητω το θελημα το εμον αλλα το θελημα του πεμφαντος με Πατρος.

[Four witnesses to Jesus]

31 “Ἐαν<sup>4</sup> εγω μαρτυρω περι εμαυτου, ἡ μαρτυρια μου ουκ εστιν αληθης. 32 Ἄλλος εστιν ὁ μαρτυρων περι εμου, και οίδα ὅτι αληθης εστιν ἡ μαρτυρια ἣν μαρτυρει περι εμου. 33 Ὑμεις απεσταλκατε προς Ιωαννην και μεμαρτυρηκεν<sup>5</sup> τη αληθεια. 34 Εγω δε ου παρα ανθρωπου την<sup>6</sup> μαρτυριαν λαμβανω· αλλα ταυτα λεγω ἵνα ὑμεις σωθητε. 35 Εκεινος ἦν ὁ λυχνος, ὁ καιομενος και φαινων, ὑμεις δε ηθελησατε αγαλλιαθηναι προς ὥραν εν τω φωτι αυτου. 36 Εγω δε εχω την μαρτυριαν μειζω του Ιωαννου, τα γαρ εργα ἃ εδωκεν<sup>7</sup> μοι ὁ Πατηρ ἵνα τελειωσω αυτα—αυτα τα εργα ἃ εγω ποιω—μαρτυρει περι εμου ὅτι ὁ Πατηρ με απεσταλκεν.<sup>8,9</sup>

37 “Και ὁ πεμφας με Πατηρ, αυτος μεμαρτυρηκεν περι εμου. Ουτε φωνην αυτου ακηκοατε πωποτε ουτε ειδος αυτου ἑωρακατε. 38 Και τον λογον αυτου ουκ εχετε μενοντα εν ὑμιν, ὅτι ὄν απεστειλεν εκεινος, τουτω ὑμεις ου πιστευετε. 39 Ερευνατε<sup>10</sup> τας Γραφας ὅτι ὑμεις δοκειτε εν αυταις<sup>11</sup> ζωην αιωνιον εχειν, και εκειναι εισιν αἱ μαρτυρουσαι περι εμου. 40 Και ου θελετε ελθειν προς με ἵνα ζωην<sup>12</sup> εχητε.

[The Jews are accused by Moses]

41 “Δοξαν παρα ανθρωπων<sup>13</sup> ου λαμβανω. 42 Ἄλλ’ εγνωκα ὑμας, ὅτι την αγαπην του Θεου ουκ εχετε εν ἑαυτοις. 43 Εγω εληλυθα εν τω ονοματι του Πατρος μου, και ου λαμβανετε με· εαν ἄλλος ελθη εν τω ονοματι τω ιδιω, εκεινον ληψεσθε. 44 Πως δυνασθε ὑμεις πιστευσαι, δοξαν παρα ανθρωπων λαμβανοντες και την δοξαν την παρα του μονου Θεου ου ζητειτε?

45 “Μη δοκειτε ὅτι εγω κατηγορησω ὑμων προς τον Πατερα· εστιν ὁ κατηγορων ὑμων, Μωσης, εις ὃν ὑμεις ηλπικατε. 46 Ει γαρ επιστευετε Μωσει, επιστευετε αν εμοι, περι εμου γαρ εκεινος εγραψεν. 47 Ει δε τοις εκεινου γραμμασιν<sup>14</sup> ου πιστευετε, πως τοις εμοις ῥημασιν πιστευσετε?”

[Jesus is back in Galilee]

**6.1** Μετα ταυτα απηλθεν ὁ Ιησους περαν της θαλασσης της Γαλιλαιας, της Τιβεριαδος.

2 Και ηκολουθει αυτω οχλος πολυς, ὅτι ἑωρων αυτου τα σημεια<sup>15</sup> ἃ εποιει επι των ασθενουντων.

3 Ανηλθεν δε εις το ορος ὁ<sup>16</sup> Ιησους και εκει εκαθητο μετα των μαθητων αυτου. 4 (Ἦν δε εγγυς το Πασχα, ἡ ἑορτη των Ιουδαιων.)

<sup>1</sup> τον λογον || των λογων 547<sup>c</sup>

<sup>2</sup> 1461 is missing one folio, 5:25-37.

<sup>3</sup> ακουω || ακουου 2466

<sup>4</sup> εαν || 1 γαρ 1700,2122,2352

<sup>5</sup> μεμαρτυρηκεν || μεμαρτυρικε 1686

<sup>6</sup> την || --- 1700

<sup>7</sup> εδωκεν || δεδωκεν [5%] 141

<sup>8</sup> με απεσταλκεν || ~21 1700

<sup>9</sup> απεσταλκεν || απεστειλε 363

<sup>10</sup> ερευνατε 1700<sup>c</sup> || ερευναται 1700

<sup>11</sup> αυταις || αυτοις 1700

<sup>12</sup> ζωην || 1 αιωνιον 547<sup>c</sup>

<sup>13</sup> ανθρωπων || ανθρωπου 363,510,1117,1435

<sup>14</sup> γραμμασιν || ρημασιν 402

<sup>15</sup> αυτου τα σημεια || ~231 1700

<sup>16</sup> ο 141<sup>c</sup> || --- [1%] 141

*[Food for 15.000]*

5 Επαρας ουν ὁ Ἰησους τους οφθαλμους, και θεασαμενος ὅτι πολυς οχλος ερχεται<sup>1</sup> προς αυτον, λεγει προς τον Φιλιππον, “Ποθεν αγορασομεν<sup>2</sup> αρτους ἵνα φαγωσιν οὔτοι;” 6 Τουτο δε ελεγεν πειραζων αυτον, αυτος γαρ ηδει τί ημελλεν<sup>3</sup> ποιειν. 7 Απεκριθη αυτω Φιλιππος, “Διακοσιων δηναριων αρτοι ουκ αρκουσιν αυτοις, ἵνα ἕκαστος αυτων βραχυ τι λαβη”. 8 Λεγει αυτω εἰς εκ των μαθητων αυτου, Ανδρεας, ὁ αδελφος Σιμωνος Πητρου: 9 “Εστιν παιδαριον ἐν ὧδε ὃ εχει πεντε αρτους κριθινους και δυο οψαρια, αλλα ταυτα τί εστιν εις τοσουτους?”

10 Ειπεν δε ὁ Ἰησους, “Ποιησατε τους ανθρωπους αναπεσειν”. Ἦν δε χορτος πολυς εν τω τοπω· ανεπεσον ουν οἱ ανδρες, τον αριθμον ὡσει πεντακισχιλιοι. 11 Ελαβεν δε τους αρτους ὁ Ἰησους, και ευχαριστησας διεδωκεν τοις μαθηταις, οἱ δε μαθηται τοις ανακειμενοις· ὁμοιως και εκ των οψαριων, ὅσον ηθελον. 12 Ὡς δε ενεπλησθησαν λεγει τοις μαθηταις αυτου, “Συναγαγετε τα περισσευσαντα των κλασματων, ἵνα μη τι αποληται”. 13 Συναγαγον ουν και εγεμισαν δωδεκα κοφινους κλασματων εκ των πεντε αρτων των κριθινων ἃ επερισσευσεν τοις βεβρωκοσιν.

14 Οἱ ουν ανθρωποι, ιδοντες ὃ εποιησεν σημειον ὁ Ἰησους, ελεγον ὅτι “Οὗτος εστιν αληθως ὁ Προφητης ὁ ερχομενος εις τον κοσμον”. 15 Ἰησους ουν, γινους ὅτι μελλουσιν ερχεσθαι και ἀρπαζειν αυτον ἵνα ποιησωσιν αυτον βασιλεα, ανεχωρησεν παλιν εις το ορος αυτος μονος.

*[Jesus walks on water]*

16 Ὡς δε οψια εγενετο, κατεβησαν οἱ μαθηται αυτου επι την θαλασσαν, 17 και εμβαντες εις το πλοιοι<sup>4</sup> ηρχοντο περαν της θαλασσης εις Καπερναουμ. Και σκοτια ηδη εγεγονει, και ουκ εληλυθει προς αυτους ὁ Ἰησους. 18 Ἡ τε θαλασσα ανεμου μεγαλου πνεοντος διηγειρετο.

19 Εληλακοτες ουν ὡς<sup>5</sup> σταδιους εικοσι πεντε ἢ τριακοντα, θεωρουσιν τον Ἰησουν περιπατουντα επι της θαλασσης και εγγυς του πλοιου γινομενον,<sup>6</sup> και εφοβηθησαν. 20 Ὁ δε λεγει αυτοις, “Εγω εμι· μη φοβεισθε!”<sup>7</sup> 21 Ηθελον ουν λαβειν αυτον<sup>8</sup> εις το πλοιον, και ευθεως το πλοιον εγενετο επι της γης εις ἣν ὑπηγον.

22 Τη επαυριον ὁ οχλος ὁ ἔστηκες περαν της θαλασσης, ιδων ὅτι πλοιαριον αλλο ουκ ἦν εκει ει μη ἐν, εκεινο εις ὃ ανεβησαν<sup>9</sup> οἱ μαθηται αυτου, και ὅτι ου συνεισηλθεν<sup>10</sup> τοις μαθηταις αυτου ὁ Ἰησους<sup>11</sup> εις το πλοιαριον αλλα μονοι οἱ μαθηται αυτου απηλθον—23 αλλα δε ηλθεν<sup>12</sup> πλοιαρια εκ Τιβεριαδος εγγυς του τοπου ὅπου<sup>13</sup> εφαγον τον αρτον, ευχαριστησαντος του Κυριου —24 ὅτε ουν ειδεν ὁ οχλος ὅτι Ἰησους ουκ εστιν εκει ουδε οἱ μαθηται αυτου, ανεβησαν αυτοι εις τα πλοια και ηλθον εις Καπερναουμ, ζητουντες τον Ἰησουν. 25 Και εὑροντες αυτον περαν της θαλασσης, ειπον αυτω, “Ῥαββι, ποτε ὧδε γεγονας;”<sup>14</sup>

*[The Bread of Life]*

26 Απεκριθη αυτοις ὁ Ἰησους και ειπεν: “Αμην, αμην λεγω ὑμιν, ζητειτε με, ουχ ὅτι ειδετε σημεια, ἀλλ’ ὅτι εφαγετε εκ των αρτων και εχορτασθητε. 27 Εργαζεσθε μη την βρωσιν την απολλυμενην αλλα την βρωσιν<sup>15</sup> την μενουσαν εις ζωην αιωνιον, ἣν ὁ Υἱος του Ανθρωπου ὑμιν δωσει· τουτον γαρ ὁ Πατηρ εσφραγισεν ὁ Θεος.” 28 Ειπον ουν προς αυτον, “Τί ποιωμεν ἵνα εργαζωμεθα<sup>16</sup> τα εργα του Θεου;” 29 Απεκριθη<sup>17</sup> Ἰησους και ειπεν αυτοις, “Τουτο εστιν το εργον του Θεου, ἵνα πιστευσητε εις ὃν απεστειλεν εκεινος”. 30 Ειπον ουν αυτω: “Τί ουν ποιεις συ<sup>18</sup> σημειον ἵνα ιδωμεν και πιστευσωμεν σοι? Τί εργαζη? 31 Οἱ πατερες ἡμων το μαινα εφαγον εν τη ερημω, καθως εστιν γεγραμμενον: Ἄρτον εκ του ουρανου εδωκεν αυτοις φαγειν.”

<sup>1</sup> ερχεται || ερχετε 1339

<sup>2</sup> αγορασομεν || αγορασωμεν [40%] 141,2122

<sup>3</sup> ημελλεν || εμελλε 685

<sup>4</sup> πλοιον || πλειον 696 (i)

<sup>5</sup> ως || --- 363 || ωσει 1700

<sup>6</sup> γινομενον || γενομενον 128,685,1700

<sup>7</sup> φοβεισθε || φοβει 1496 (from one page to the next)

<sup>8</sup> λαβειν αυτον || ~ 21 1700

<sup>9</sup> ανεβησαν || ανεβησαν 1700

<sup>10</sup> συνεισηλθεν || συνηλθε 789,1713

<sup>11</sup> ο ιησους 2466° || --- 2466

<sup>12</sup> ηλθεν || απηλθε 1461

<sup>13</sup> οπου || ου 1686

<sup>14</sup> γεγονας || παραγεγονας 547

<sup>15</sup> την βρωσιν || --- 1700 (h)

<sup>16</sup> εργαζωμεθα || εργαζομεθα 1617

<sup>17</sup> απεκριθη || 1 ο [30%] 201

<sup>18</sup> συ || --- [10%] 201,1700

32 Ειπεν ουν αυτοις ὁ Ἰησους: “Ἀμην, ἀμην λεγω ὑμιν, ου Μωσης δεδωκεν ὑμιν<sup>1</sup> τον αρτον εκ του ουρανου, ἀλλ’ ὁ Πατηρ μου διδωσιν<sup>2</sup> ὑμιν τον αρτον<sup>3</sup> εκ του ουρανου τον ἀληθινον. 33 Ὁ γαρ αρτος του Θεου εστιν ὁ καταβαινων εκ του ουρανου και ζωην διδους τω κοσμῳ.” 34 Ειπον ουν<sup>4</sup> προς αυτον, “Κυριε, παντοτε δος ἡμιν τον αρτον τουτου”. 35 Ειπεν δε αυτοις ὁ Ἰησους: “Ἐγω ειμι ὁ αρτος της ζωης. Ὁ ερχομενος προς με ου μη πειναση, και ὁ πιστευων εις εμε ου μη διψηση πωποτε. 36 Ἀλλ’ ειπον ὑμιν ὅτι και ἑωρακατε με, και ου πιστευετε. 37 Παν ὃ διδωσιν μοι ὁ Πατηρ προς εμε ἤξει, και τον ερχομενον προς με ου μη εκβαλω<sup>5</sup> εξω. 38 Ὅτι καταβεβηκα εκ του ουρανου, ουχ ἵνα ποιω το θελημα το εμον ἀλλὰ το θελημα<sup>6</sup> του πεμφαντος με. 39 Τουτο δε εστιν το θελημα του πεμφαντος με Πατρος, ἵνα παν ὃ δεδωκεν μοι μη απολεσω εξ αυτου, ἀλλὰ ἀναστησω αυτο<sup>7</sup> εν τη εσχατη ἡμερα. 40 Τουτο δε εστιν το θελημα του πεμφαντος με, ἵνα πας ὁ θεωρων τον Υἱον και πιστευων εις αυτον εχη<sup>8</sup> ζωην αιωνιον, και ἀναστησω αυτον εγω τη εσχατη ἡμερα.”

41 Εγογγυζον ουν οἱ<sup>9</sup> Ἰουδαιοι περι αυτου ὅτι ειπεν,<sup>10</sup> “Ἐγω ειμι ὁ αρτος ὁ καταβας εκ του ουρανου”. 42 Και ελεγον: “Ουχ οὗτος εστιν Ἰησους ὁ υἱος Ἰωσηφ, οὗ ἡμεις οἰδαμεν τον πατερα και την μητερα? Πως ουν λεγει οὗτος ὅτι Ἐκ του ουρανου καταβεβηκα?”

43 Απεκριθη ουν ὁ Ἰησους και ειπεν αυτοις: “Μη γογγυζετε μετ’ ἀλληλων. 44 Ουδεις δυναται<sup>11</sup> ελθειν προς με εαν μη ὁ Πατηρ ὁ<sup>12</sup> πεμφας με ἔλκυσῃ αυτον, και εγω ἀναστησω αυτον εν<sup>13</sup> τη εσχατη ἡμερα. 45 Εστιν<sup>14</sup> γεγραμμενον εν τοις Προφηταις, ἽΚαι<sup>15</sup> εσονται παντες διδακτοι Θεου”. Πας ουν ὁ ακουων παρα του Πατρος και μαθων ερχεται<sup>16</sup> προς με. 46 (Ουχ ὅτι τον Πατερα τις ἑωρακεν, ει μη ὁ ων παρα του Θεου—οὗτος ἑωρακεν τον Πατερα.) 47 Ἀμην, ἀμην λεγω ὑμιν: ὁ<sup>17</sup> πιστευων εις εμε εχει ζωην αιωνιον!

48 “Ἐγω ειμι ὁ αρτος της ζωης. 49 Οἱ παteres ὑμων εφαγον το μαννα εν τη ερημῳ, και απεθανον. 50 Οὗτος εστιν ὁ αρτος ὁ εκ του ουρανου καταβαινων,<sup>18</sup> ἵνα τις εξ αυτου φαγῃ και μη αποθαινη. 51 Ἐγω ειμι ὁ αρτος ὁ ζων ὁ εκ του ουρανου καταβας. Εαν τις φαγῃ εκ τουτου του αρτου, ζησεται εις τον αιωνα. Και, ὁ αρτος δε ὃν εγω δωσω ἢ σαρξ μου εστιν, ἢν εγω δωσω ὑπερ της του κοσμου ζωης.”

[Chew flesh, drink blood]

52 Εμαχοντο ουν προς ἀλληλους οἱ Ἰουδαιοι λεγοντες, “Πως δυναται οὗτος ἡμιν δουναι την σαρκα φαγειν?” 53 Ειπεν ουν αυτοις ὁ Ἰησους: “Ἀμην, ἀμην λεγω ὑμιν, εαν μη φαγητε την σαρκα του Υἱου του Ἀνθρωπου και πιητε αυτου το αἷμα, ουκ εχετε ζωην εν ἑαυτοις. 54 Ὁ τρωγων μου την σαρκα και πινων μου το αἷμα εχει ζωην αιωνιον, και εγω ἀναστησω αυτον<sup>19</sup> τη εσχατη ἡμερα. 55 Ἡ γαρ σαρξ μου ἀληθως<sup>20</sup> εστιν βρωσις, και το αἷμα μου ἀληθως εστιν ποσις. 56 Ὁ τρωγων μου την σαρκα και πινων μου το αἷμα εν εμοι μενει καγω εν αυτω. 57 Καθως απεστειλεν<sup>21</sup> με ὁ ζων Πατηρ καγω ζω δια τον Πατερα, και ὁ τρωγων με, κακεινος ζησεται δι’ εμε. 58 Οὗτος εστιν ὁ αρτος ὁ εκ του ουρανου καταβας—ου καθως εφαγον οἱ παteres ὑμων το

<sup>1</sup> υμιν || --- 2352 || ημιν 1700 (nonsense)

<sup>2</sup> διδωσιν || διδοσιν 480

<sup>3</sup> αρτον || 1 τον 1700

<sup>4</sup> ουν || --- 553 (from one page to the next)

<sup>5</sup> εκβαλω || εκβαλλω 18,1617,1700,2122,2466

<sup>6</sup> το θελημα || --- 204

<sup>7</sup> αυτο || αυτου [50%] 2322

<sup>8</sup> εχη || εχει 1700

<sup>9</sup> οι || --- 1667

<sup>10</sup> ειπεν || 1 οτι 1713

<sup>11</sup> δυναται || δυνατε 2352

<sup>12</sup> ο || --- 128

<sup>13</sup> εν || --- [10%] 1117

<sup>14</sup> εστιν || εστη 1560

<sup>15</sup> και || --- 1117 (from one line to the next)

<sup>16</sup> ερχεται 1700<sup>c</sup> || ερχετε 1700

<sup>17</sup> ο 547<sup>c</sup> || 11 547

<sup>18</sup> καταβαινων || καταβαινον 1700

<sup>19</sup> αυτον 685<sup>c</sup> || 1 εν [25%] 685,1339,1496,1617,1637,1700

<sup>20</sup> ἀληθως || ἀληθης (24.5%) 553<sup>2x</sup>,1111<sup>2x</sup>,2253<sup>2x</sup>,2554<sup>2x</sup>,1.2110<sup>2x</sup>

<sup>21</sup> απεστειλεν || απεσταλκε 1.2110

μαννα και απεθανον· ὁ τρωγων μου<sup>1</sup> τουτον τον αρτον ζησεται εις τον αιωνα.” 59 Ταυτα ειπεν εν συναγωγῃ διδασκων εν Καπερναουμ.

[Jesus loses many followers]

60 Πολλοι ουν ακουσαντες εκ των μαθητων αυτου ειπον: “Σκληρος εστιν οὗτος ὁ λογος! Τίς δυναται αυτου ακουειν?” 61 Ειδως δε ὁ Ιησους εν ἑαυτω ὅτι γογγυζουσιν<sup>2</sup> περι τουτου οἱ μαθηται αυτου, ειπεν αυτοις: “Τουτο ὑμας σκανδαλιζει<sup>3</sup> 62 Εαν ουν θεωρητε τον Υἱον του Ανθρωπου αναβαινοντα ὅπου ἦν το προτερον? 63 Το Πνευμα εστιν το ζωοποιουν· ἡ σαρξ ουκ ωφελει<sup>4</sup> ουδεν. Τα ῥήματα ἃ εγω λαλω ὑμιν πνευμα εστιν, και ζωη εστιν. 64 Αλλ’ εἰσιν ἐξ ὑμων τινες οἱ ου πιστευουσιν.” (Ἡδει γαρ ἐξ αρχης ὁ Ιησους τινες εἰσιν οἱ μη πιστευοντες, και τίς εστιν ὁ παραδωσων αυτον.) 65 Και ελεγεν, “Δια τουτο ειρηκα ὑμιν ὅτι ουδεις δυναται ελθειν προς με εαν μη ἦ δεδομενον αυτω<sup>5</sup> εκ του Πατρος μου.”

66 Εκ τουτου πολλοι απηλθον των μαθητων αυτου<sup>6</sup> εις τα οπισω και ουκετι μετ’ αυτου περιεπατουν. 67 Ειπεν ουν<sup>7</sup> ὁ Ιησους τοις<sup>8</sup> δωδεκα, “Μη και ὑμεις θελετε ὑπαγειν?” 68 Απεκριθη ουν αυτω Σιμων Πετρος: “Κυριε, προς τίνα απελευσομεθα<sup>9</sup> Ῥήματα ζωης αιωνιου εχεις. 69 Και ἡμεις πεπιστευκαμεν και εγνωκαμεν ὅτι συ εἶ ὁ Χριστος, ὁ Υἱος του Θεου του ζωντος!” 70 Απεκριθη αυτοις: “Ουκ εγω ὑμας τους δωδεκα εξελεξαμην<sup>10</sup> Και ἐξ ὑμων εἷς<sup>11</sup> διαβολος εστιν.” 71 Ελεγεν δε τον Ιουδαν<sup>12</sup> Σιμωνος Ισκαριωτην, οὗτος γαρ εμελλεν αυτον παραδιδουαι, εἷς ων εκ των δωδεκα.

[Passover, 29 AD]

7.1 Και περιεπατει ὁ Ιησους μετα ταυτα<sup>13</sup> εν τη Γαλιλαια· ου γαρ ηθελεν εν τη Ιουδαια περιπατειν ὅτι ἐζητουν αυτον οἱ Ιουδαιοι αποκτειναι.

[Jesus and His brothers]

2 Ἦν δε εγγυς ἡ ἑορτη των Ιουδαιων ἡ Σκηνοπηγια. 3 Ειπον ουν προς αυτον οἱ ἀδελφοι αυτου: “Μεταβηθι εντευθεν και ὑπαγε εις την Ιουδαιαν, ἵνα και οἱ μαθηται σου θεωρησωσιν τα εργα ἃ ποιεις· 4 ουδεις γαρ εν κρυπτω τι ποιει και ζητει αυτος εν παρρησια ειναι. Εἰ ταυτα ποιεις, φανερωσον σεαυτον τω κοσμῳ!” 5 Ουδε<sup>14</sup> γαρ οἱ ἀδελφοι αυτου ἐπιστευον<sup>15</sup> εις αυτον.

6 Λεγει ουν αυτοις ὁ Ιησους: “Ὁ καιρος ὁ εμος ουπω παρεστιν, ὁ δε καιρος ὁ ὑμετερος παντοτε εστιν ἑτοιμος. 7 Ου δυναται ὁ κοσμος μισεῖν ὑμας, εμε δε μισεῖ ὅτι εγω μαρτυρω περι αυτου ὅτι τα εργα αυτου ποιηρα εστιν. 8 Ὑμεις αναβητε εις την ἑορτην ταυτην. Εγω ουπω αναβαινω εις την ἑορτην ταυτην,<sup>16</sup> ὅτι ὁ καιρος ὁ εμος ουπω πεπληρωται.” 9 Ταυτα δε ειπων αυτοις εμεινεν εν τη Γαλιλαια.

[Jesus leaves Galilee—the last six months of His public ministry]

7.10 Ὡς δε ανεβησαν οἱ ἀδελφοι αυτου, τοτε και αυτος ανεβη εις την ἑορτην, ου φανερωσ, ἀλλ’ ὡς εν κρυπτω. 11 Οἱ ουν Ιουδαιοι ἐζητουν αυτον εν τη ἑορτη και ελεγον, “Που εστιν ἐκεινος?” 12 Και γογγυσμος πολυς περι αυτου ἦν εν τοις οχλοις· οἱ μεν ελεγον ὅτι “Ἀγαθος εστιν”, ἀλλοι ελεγον, “Ου, ἀλλα πλανα τον οχλον”. 13 Ουδεις μεντοι παρρησια ελαλει περι αυτου δια τον φοβον των Ιουδαιων.

[Jesus teaches in the Temple]

14 Ἡδη δε της ἑορτης μεσουσης, ανεβη ὁ Ιησους εις το ἱερον και ἐδιδασκεν. 15 Και εθαυμαζον οἱ Ιουδαιοι λεγοντες, “Πως οὗτος γραμματα οιδεν, μη μεμαθηκως?”<sup>17</sup> 16 Απεκριθη ουν

<sup>1</sup> μου || --- 1334

<sup>2</sup> γογγυζουσιν || γογγυζουσιν 1503

<sup>3</sup> σκανδαλιζει || σκανδαλιζη 1145

<sup>4</sup> ωφελει || ωφελη 1700

<sup>5</sup> αυτω || --- 1700

<sup>6</sup> των μαθητων αυτου || --- 2352

<sup>7</sup> ουν || --- [1%] 2322

<sup>8</sup> τοις || τους 1700

<sup>9</sup> απελευσομεθα || πορευσομεθα 1700

<sup>10</sup> εξελεξαμην || εξελαξαμην 1617

<sup>11</sup> ἐξ ὑμων εις || ~ 312 1667

<sup>12</sup> τον Ιουδαν || --- 128

<sup>13</sup> ο Ιησους μετα ταυτα || ~ 3412 1700

<sup>14</sup> ουδε || ου 1667

<sup>15</sup> ἐπιστευον || ἐπιστευων 1046 [nonsense: since the scribe was very meticulous, this was not a careless mistake, so why did he do it?]

<sup>16</sup> εγω ουπω αναβαινω εις την εορτην ταυτην || --- 2322 (obvious homoioteleuton)

<sup>17</sup> μεμαθηκως || μαθηκως 1384,2122

αυτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν: “Ἡ ἐμὴ διδασχὴ οὐκ ἐστὶν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πεμφσαντος με. 17 Ἐὰν τις θελήῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γινώσεται περὶ τῆς διδασχῆς, ποτερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ’ ἐμαυτοῦ λαλῶ. 18 Ὁ ἀφ’ ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δοξάν τὴν ἰδίαν ζητεῖ, ὁ δὲ ζητῶν τὴν δοξάν τοῦ πεμφσαντος αὐτοῦ, οὗτος ἀληθῆς ἐστίν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστίν.

[Moses versus the Jews]

19 “Οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; Καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον! Τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι;” 20 Ἀπεκριθὴ ὁ ὄχλος καὶ εἶπεν, “Δαιμονιον ἐχεις! Τίς<sup>1</sup> σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;”

21 Ἀπεκριθὴ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς: “Ἐν ἐργῶν ἐποίησα, καὶ πάντες<sup>2</sup> θαυμάζετε. 22 Διὰ τοῦτο: Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσεως ἐστίν, ἀλλ’ ἐκ τῶν πατέρων), καὶ ἐν σαββάτῳ περιτεμνέτε<sup>3</sup> ἀνθρώπων. 23 Εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἀνθρώπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσεως, ἐμοὶ χολατε ὅτι ὅλον ἀνθρώπων ὑγίη ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 Μὴ κρίνετε κατ’ ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.”

[Public opinion divided]

25 Ἐλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν: “Οὐχ οὗτος ἐστὶν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; 26 Καὶ ἰδε! Παρρησία λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λεγούσιν. Μήποτε ἀληθῶς ἐγνώσαν οἱ ἀρχόντες ὅτι οὗτος ἐστὶν ἀληθῶς ὁ Χριστός;” 27 “Ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν ποθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστός ὅταν ἐρχῆται, οὐδεὶς γινώσκει<sup>4</sup> ποθεν ἐστίν.”

28 Ἐκράξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ λεγών: “Καμὲ οἰδατε, καὶ οἰδατε ποθεν εἰμι· καὶ ἀπ’ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐληλυθα, ἀλλ’ ἐστὶν ἀληθινός<sup>5</sup> ὁ πεμφσας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἰδατε. 29 Ἐγὼ<sup>6</sup> οἶδα αὐτὸν ὅτι παρ’ αὐτοῦ εἰμι, κακείνος με ἀπεστείλειν.” 30 Ἐζήτησαν οὖν αὐτὸν πιασαί,<sup>7</sup> καὶ οὐδεὶς ἐπεβαλέν ἐπ’ αὐτὸν τὴν χεῖρα<sup>8</sup> ὅτι οὐπὼ ἐληλυθεὶ ἡ ὥρα αὐτοῦ.

31 Πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπιστεύσαν ἐν αὐτῷ, καὶ ἔλεγον ὅτι “Ὁ Χριστός ὅταν ἐλθῇ, μήτι πλείονα σημεῖα ποιῆσει ὧν<sup>9</sup> οὗτος ἐποίησεν;” 32 Ἦκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγυζόντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα πιασῶσιν αὐτὸν.

33 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς: “Ἐτι μικρὸν χρόνον μεθ’ ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πεμφσαντα με.<sup>10</sup> 34 Ζητήσετε με καὶ οὐχ εὔρησετε· καὶ, ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.” 35 Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς: “Ποῦ οὗτος μέλλει πορευεσθαι ὅτι ἡμεῖς<sup>11</sup> οὐχ εὔρησομεν αὐτὸν; Μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορευεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλληνας; 36 Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ‘Ζητήσετε με καὶ οὐχ εὔρησετε· καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν’;”

[The last day of the feast]

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς, εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐκράξεν, λεγών: “Ἐὰν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. 38 Ὁ πιστεύων ἐν ἐμῇ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥευσουσὶν ὕδατος ζῶντος.” 39 (Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ Πνεύματος, ὃ<sup>12</sup> ἡμέλλον<sup>13</sup> λαμβάνειν οἱ πιστευόντες<sup>14</sup> ἐν αὐτῷ, οὐπὼ γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξασθη.)

40 Πολλοὶ οὖν<sup>15</sup> ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκουσάντες τὸν λόγον ἔλεγον, “Οὗτος ἐστὶν ἀληθῶς ὁ Προφήτης!” 41 Ἄλλοι ἔλεγον, “Οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστός!” Ἄλλοι ἔλεγον: “Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστός ἐρχεται; 42 Οὐχὶ ἡ Γραφή εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ<sup>16</sup> σπερματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεεμ, τῆς

<sup>1</sup> τις || τι 757

<sup>2</sup> πάντες || 1 ἤδη 1496

<sup>3</sup> περιτεμνέτε || περιτεμνεται 1686

<sup>4</sup> γινώσκει || οἶδε 1435

<sup>5</sup> ἀληθινός || ἀληθῆς 1700

<sup>6</sup> ἐγὼ || 1 δε [30%] 141,204,547,553,897,928,1147,1334,1572,2322

<sup>7</sup> πιασαί || ποιασαί 2322

<sup>8</sup> τὴν χεῖρα || τὰς χεῖρας 1700

<sup>9</sup> ὦν || ὠνπερ 1700

<sup>10</sup> με || 1 καὶ 1496

<sup>11</sup> ἡμεῖς || ὑμεῖς 1572,1686

<sup>12</sup> ο || ου [70%] 201,480,547,1384,1700 (1637 illegible)

<sup>13</sup> ἡμέλλον || ἐμέλλον 685

<sup>14</sup> πιστευόντες || πιστευσαντες 1334

<sup>15</sup> οὖν || --- 1117

<sup>16</sup> τοῦ || --- 1435

κωμης όπου ἦν Δαυιδ, ὁ Χριστος ερχεται;” 43 Σχισμα ουν εν τω οχλω εγενετο δι’ αυτον.

44 Τινες δε ηθελον εξ αυτων<sup>1</sup> πιασαι αυτον, αλλ’ ουδεις επεβαλεν επ’ αυτον τας χειρας.

[The operatives are empty-handed]

45 Ηλθον ουν<sup>2</sup> οἱ ὑπηρεται προς τους αρχιερεις και<sup>3</sup> Φαρισαιους, και ειπον αυτοις εκεινοι, “Δια τί ουκ ηγαγετε αυτον?” 46 Απεκριθησαν οἱ ὑπηρεται, “Ουδεποτε ούτως<sup>4</sup> ελαλησεν ανθρωπος ὡς ούτος ὁ ανθρωπος!” 47 Απεκριθησαν ουν αυτοις οἱ Φαρισαιοι: “Μη και ὑμεις πεπλανησθε? 48 Μη τις εκ των αρχοντων επιστευσεν εις αυτον ἢ εκ των Φαρισαιων? 49 Αλλ’ ὁ οχλος ούτος, ὁ μη γινωσκων τον νομον, επικαταρατοι εισιν!”

50 Λεγει Νικοδημος προς αυτους (ὁ ελθων νυκτος προς αυτον, εἰς ὧν<sup>5</sup> εξ αυτων), 51 “Μη ὁ νομος ἡμων<sup>6</sup> κρινει τον ανθρωπον εαν μη ακουση παρ’ αυτου προτερον και γνω τί ποιει?” 52 Απεκριθησαν και ειπον αυτω: “Μη και συ εκ της Γαλιλαιας εἶ? Ερευνησον και ιδε, ὅτι προφητης εκ της Γαλιλαιας ουκ εγηγερται.” 53 Και απηλθεν ἕκαστος εις τον οικον αυτου.

[The Light of the world at work]

**8.1** Ιησους δε επορευθη εις το Ορος των Ελαιων. 2 Ορθρου δε παλιν παρεγενετο εις το ἱερον, και πας ὁ λαος ηρχετο προς αυτον· και καθισας εδιδασκεν αυτους.

[A dirty deal]

3 Αγουσιν δε οἱ γραμματεις και οἱ Φαρισαιοι προς αυτον γυναικα επι μοιχεια κατειλημμενην<sup>7</sup> και στησαντες αυτην<sup>8</sup> εν μεσω 4 λεγουσιν αυτω: “Διδασκαλε, ταυτην εὔρομεν επ’ αυτοφωρω<sup>9</sup> μοιχευομενην. 5 Εν δε τω νομῳ ἡμων Μωσης ενετειλατο τας τοιαυτας λιθοβολεισθαι.<sup>10</sup> Συ ουν τί λεγεις?”<sup>11</sup> 6 Τουτο δε ελεγον πειραζοντες αυτον, ἵνα εχωσιν κατηγοριαν κατ’ αυτου.

Ὁ δε Ιησους κατω κυψας, τω δακτυλω εγραφεν εις την γην, μη προσποιουμενος. 7 Ὡς δε επεμενον ερωτωντες αυτον, ανακυψας ειπεν προς αυτους, “Ὁ αναμαρτητος ὑμων πρωτος τον λιθον επ’ αυτη βαλετω”.<sup>12</sup> 8 Και παλιν κατω κυψας εγραφεν εις την γην. 9 Οἱ δε ακουσαντες, και ὑπο της συνειδησεως ελεγχομενοι, εξηρχοντο εἰς καθ’ εἰς, αρξαμενοι απο των πρεσβυτερων ἕως των εσχατων. Και κατελειφθη μονος ὁ Ιησους, και ἡ<sup>13</sup> γυνη εν μεσω ουσα.

10 Ανακυψας δε ὁ Ιησους και μηδενα θεασαμενος πλην της γυναικος ειπεν αυτη: “Που εισιν εκεινοι<sup>14</sup> οἱ κατηγοροι σου? Ουδεις σε κατεκρινεν?” 11 Ἡ δε ειπεν, “Ουδεις, Κυριε”. Ειπεν δε αυτη ὁ Ιησους, “Ουδε εγω σε κατακρινω· πορευου, και απο του νυν μηκετι ἁμαρτανε.”

[Jesus dialogs with the Pharisees]

12 Παλιν ουν αυτοις ὁ Ιησους ελαλησεν λεγων: “Εγω ειμι το φως του κοσμου. Ὁ ακολουθων εμοι ου μη περιπατηση εν τη σκοτια, αλλ’ ἔξει το φως της ζωης.” 13 Ειπον ουν αυτω οἱ Φαρισαιοι, “Συ περι σεαυτου μαρτυρεις· ἡ μαρτυρια σου ουκ εστιν αληθης”. 14 Απεκριθη Ιησους και ειπεν αυτοις: “Καν εγω μαρτυρω περι εμαυτου, αληθης εστιν ἡ μαρτυρια μου, ὅτι οἶδα<sup>15</sup> ποθεν ηλθον και που ὑπαγω· ὑμεις δε<sup>16</sup> ουκ οἶδατε ποθεν ερχομαι ἢ που ὑπαγω. 15 Ὑμεις κατα την σαρκα κρινετε· εγω ου<sup>17</sup> κρινω ουδενα. 16 Και εαν κρινω δε εγω, ἡ κρισις ἡ εμη αληθης εστιν· ὅτι μονος ουκ ειμι, αλλ’ εγω και ὁ πεμψας με Πατηρ. 17 Και εν τω νομῳ δε τω ὑμετερω γεγραπται ὅτι δυο ανθρωπων ἡ μαρτυρια αληθης εστιν: 18 Εγω ειμι ὁ μαρτυρων περι εμαυτου, και μαρτυρει περι εμου ὁ πεμψας με Πατηρ.” 19 Ελεγον ουν αυτω, “Που εστιν ὁ Πατηρ σου?” Απεκριθη Ιησους: “Ουτε εμε οἶδατε ουτε τον Πατερα μου.<sup>18</sup> Εἰ εμε ἤδειτε, και τον Πατερα

<sup>1</sup> ηθελον εξ αυτων || ~ 231 789

<sup>2</sup> ουν 402<sup>c</sup> || --- 402

<sup>3</sup> και 1147<sup>c</sup> || 1 οι 1147

<sup>4</sup> ούτως || --- 897,1700

<sup>5</sup> ὧν || --- 1700

<sup>6</sup> ἡμων || ὑμων [5%] 83,141,363,402,553

<sup>7</sup> κατειλημμενην || κατηλημμενην 2322

<sup>8</sup> αυτην || --- 2352

<sup>9</sup> αυτοφωρω || αυτοφορω [60%] 479<sup>c</sup>,1145,1334,1559,1700,2352,2466,1.2110

<sup>10</sup> λιθοβολεισθαι || λιθοβολεισθε 1694

<sup>11</sup> λεγεις || 1 περι αυτης 1384

<sup>12</sup> τον λιθον επ αυτη βαλετω || ~ 51234 1147 (corrected to ~ 12534) || 2345 553

<sup>13</sup> η || --- 83

<sup>14</sup> εκεινοι || --- 1384

<sup>15</sup> οἶδα || εἶδα 2352

<sup>16</sup> δε || --- 1617,1637

<sup>17</sup> ου || --- 1496

<sup>18</sup> μου || --- 2122

## John

μου ηδείτε αν.” 20 Ταυτα τα ρηματα ελαλησεν ο Ιησους εν τω γαζοφυλακιω, διδασκων εν τω ιερω· και ουδεις επιασεν αυτον, οτι ουπω εληλυθει η ωρα αυτου.

[“You will die in your sins”]

21 Ειπεν ουν παλιν αυτοις ο Ιησους: “Εγω υπαγω, και ζητησετε με, και εν τη αμαρτια υμων αποθαινεσθε. Οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνασθε ελθειν.” 22 Ελεγον ουν οι Ιουδαιοι, “Μητι αποκτεινει εαυτον, οτι λεγει,<sup>1</sup> “Οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνασθε ελθειν;” 23 Και ειπεν αυτοις, “Υμεις εκ των κατω εστε· εγω εκ των ανω ειμι. Υμεις εκ του κοσμου τουτου εστε· εγω ουκ ειμι εκ του κοσμου τουτου. 24 Ειπον ουν υμιν οτι αποθαινεσθε εν ταις αμαρτιαις υμων· εαν γαρ μη πιστευσητε οτι εγω ειμι, αποθαινεσθε εν ταις αμαρτιαις υμων.” 25 Ελεγον ουν αυτω, “Συ τις ει;” Και ειπεν αυτοις ο Ιησους: “Την αρχην ο τι και λαλω υμιν. 26 Πολλα εχω περι υμων λαλειν και κρινειν, αλλ’ ο πεμφας με αληθης εστιν, καγω α ηκουσα παρ’ αυτου—ταυτα λεγω<sup>2</sup> εις τον κοσμον.” 27 Ουκ εγνωσαν οτι τον Πατερα αυτοις ελεγεν. 28 Ειπεν ουν αυτοις ο Ιησους: “Οταν υψωσητε τον Υιον του Ανθρωπου, τοτε γνωσεσθε οτι εγω ειμι και απ’ εμαυτου ποιω ουδεν, αλλα καθως εδιδαξεν με ο Πατηρ μου, ταυτα λαλω. 29 Και ο πεμφας με μετ’ εμου εστιν. Ουκ αφηκεν με μονον ο Πατηρ, οτι εγω τα αρεστα αυτω ποιω παντοτε.”

[“The Truth will make you free”]

30 Ταυτα αυτου λαλουντος, πολλοι επιστευσαν εις αυτον. 31 Ελεγεν ουν ο Ιησους προς τους πεπιστευκοτας αυτω Ιουδαιους: “Εαν υμεις μεινητε εν τω λογω τω εμω, αληθως μαθηται μου εστε· 32 και γνωσεσθε την Αληθειαν, και η Αληθεια ελευθερωσει υμας.” 33 Απεκριθησαν και ειπον αυτω: “Σπερμα<sup>3</sup> Αβρααμ<sup>4</sup> εσμεν και ουδενι δεδουλευκαμεν πωποτε. Πως συ λεγεις οτι<sup>5</sup> ‘Ελευθεροι γενησεσθε;” 34 Απεκριθη αυτοις ο Ιησους: “Αμην, αμην λεγω υμιν οτι πας ο ποιων<sup>6</sup> την αμαρτιαν δουλος εστιν της αμαρτιας. 35 Ο δε δουλος ου μνει εν τη οικια εις τον αιωνα· ο υιος μνει εις τον αιωνα. 36 Εαν ουν ο Υιος υμας<sup>7</sup> ελευθερωση, οντως<sup>8</sup> ελευθεροι εσεσθε. 37 Ουδα οτι σπερμα Αβρααμ εστε, αλλα ζητετε με αποκτειναι οτι ο λογος ο εμος ου χωρει εν υμιν. 38 Εγω ο εωρακα παρα τω Πατρι μου, λαλω, και υμεις ουν ο εωρακατε<sup>9</sup> παρα τω πατρι υμων ποιειτε.”

[“Your father is the devil”]

39 Απεκριθησαν και ειπον αυτω, “Ο πατηρ ημων<sup>10</sup> Αβρααμ εστιν!” Λεγει αυτοις ο Ιησους: “Ει τεκνα του Αβρααμ ητε, τα εργα του Αβρααμ εποιειτε.<sup>11</sup> 40 νυν δε ζητετε με αποκτειναι,<sup>12</sup> ανθρωπον ος την αληθειαν υμιν λελαληκα ην ηκουσα παρα του Θεου. Τουτο Αβρααμ ουκ εποιησεν! 41 Υμεις ποιειτε τα εργα του πατρος υμων.” Ειπον ουν αυτω, “Ημεις<sup>13</sup> εκ πορνειας ου γεγεννημεθα<sup>14</sup> ενα Πατερα εχομεν—τον Θεον.” 42 Ειπεν ουν αυτοις ο Ιησους: “Ει ο Θεος Πατηρ υμων ην, ηγαπατε αν<sup>15</sup> εμε, εγω γαρ εκ του Θεου εξηλθον και ηκω· ουδε γαρ απ’ εμαυτου εληλυθα, αλλ’ εκεινος με απεστειλεν. 43 Δια τι την λαλιαν την εμην ου γινωσκετε?—οτι ου δυνασθε ακουειν τον λογον τον εμον. 44 Υμεις εκ του πατρος του διαβολου εστε, και τας επιθυμιας του πατρος υμων θελετε ποιειν. Εκεινος ανθρωποκτονος ην απ’ αρχης και εν τη αληθεια ουχ εστηκεν, οτι ουκ εστιν αληθεια εν αυτω. Οταν λαλη<sup>16</sup> το ψευδος, εκ των ιδιων λαλει, οτι ψευστης εστιν και ο πατηρ αυτου. 45 Εγω δε οτι την αληθειαν λεγω, ου πιστευετε μοι. 46 Τις εξ υμων ελεγχει με περι αμαρτιας? Ει δε αληθειαν λεγω, δια τι υμεις ου πιστευετε μοι? 47 Ο ων εκ του Θεου τα ρηματα του Θεου ακουει· δια τουτο υμεις ουκ ακουετε, οτι εκ του Θεου ουκ εστε.”

<sup>1</sup> λεγει || 1 οτι 402

<sup>2</sup> λεγω || λαλω 553

<sup>3</sup> 897 is missing 8:33-10:24.

<sup>4</sup> αβρααμ || αβραμ 1560 (also in vs. 37)

<sup>5</sup> οτι || --- 1700

<sup>6</sup> ποιων || πιων 757 (nonsense)

<sup>7</sup> ο υιος υμας || ~ 312 1700

<sup>8</sup> οντως || οντος 1117

<sup>9</sup> εωρακατε || ερακατε 83

<sup>10</sup> ημων || υμων 363 (nonsense)

<sup>11</sup> 2352 is missing 8:40-50

<sup>12</sup> 547 has a long omission, from οτι ο λογος in verse 37 to αποκτειναι in verse 40. (homoioteleuton)

<sup>13</sup> ημεις || υμεις 83,824,1503,1617,1637 (nonsense)

<sup>14</sup> γεγεννημεθα || γεγενημεθα 2466

<sup>15</sup> αν || ουν 1686

<sup>16</sup> οταν λαλη || οτι λαλει 1117 || οταν λαλει [20%]

48 Απεκριθησαν ουν οί Ιουδαιοι και ειπον αυτω, “Ου καλως λεγομεν ήμεις ότι Σαμαρειτης<sup>1</sup> εί συ και δαιμονιον εχεις?” 49 Απεκριθη Ιησους: “Εγω δαιμονιον ουκ εχω· αλλα τιμω τον Πατερα μου, και ύμεις ατιμαζετε με. 50 Εγω δε ου ζητω την δοξαν μου· εστιν ό ζητων και κρινων. 51 Αμην αμην λεγω ύμιν, εαν τις τον λογον τον εμον τηρηση θανατον ου μη θεωρηση, εις τον αιωνα.”

[“Before Abraham was, I AM”]

52 Ειπον ουν αυτω οί Ιουδαιοι: “Νυν εγνωκαμεν<sup>2</sup> ότι δαιμονιον εχεις! ‘Αβρααμ απεθανεν και οί προφηται, και συ λεγεις, ‘Εαν τις τον λογον μου τηρηση ου μη γευσηται θανατου<sup>3</sup> εις τον αιωνα’! 53 Μη συ μειζων εί του πατρος ήμων ‘Αβρααμ, όστις<sup>4</sup> απεθανεν? Και οί προφηται απεθανον. Τινα σεαυτον συ<sup>5</sup> ποιεις?” 54 Απεκριθη Ιησους: “Εαν εγω δοξαζω εμαυτον, ή δοξα μου ουδεν εστιν. Εστιν ό Πατηρ μου ό δοξαζων με, όν ύμεις λεγετε ότι ‘Θεος ήμων εστιν’. 55 Και ουκ εγνωκατε αυτον, εγω δε<sup>6</sup> οίδα αυτον. Και εαν ειπω ότι ουκ οίδα αυτον, εσομαι όμοιος ύμων, ψευστης, αλλ’ οίδα αυτον και τον λογον αυτου τηρω. 56 ‘Αβρααμ ό πατηρ ύμων ηγαλλιασατο ίνα ιδη την ήμεραν την εμην· και, ειδεν<sup>7</sup> και εχαρη.”

57 Ειπον ουν<sup>8</sup> οί Ιουδαιοι προς αυτον, “Πεντηκοντα ετη ουπω εχεις, και ‘Αβρααμ έωρακας?” 58 Ειπεν<sup>9</sup> αυτοις ό Ιησους, “Αμην, αμην λεγω ύμιν, πριν ‘Αβρααμ γενεσθαι, εγω ειμι!” 59 Ηραν ουν λιθους ίνα βαλωσιν επ’ αυτον· Ιησους δε εκρυβη<sup>10</sup> και εξηλθεν εκ του ίερου, διελθων δια μεσου αυτων· και παρηγεν ούτως!

[The man born blind]

9.1 Και παραγων ειδεν ανθρωπον τυφλον εκ γενετης. 2 Και ηρωτησαν αυτον οί μαθηται αυτου λεγοντες, “‘Ραββι, τίς ήμαρτεν, ούτος ή οί γονεις αυτου, ίνα τυφλος γεννηθη?” 3 Απεκριθη Ιησους: “Ουτε ούτος ήμαρτεν ουτε οί γονεις αυτου, αλλ’ ίνα φανερωθη τα εργα του Θεου εν αυτω. 4 Εμε δει εργαζεσθαι τα εργα του πεμψαντος με έως ήμερα εστιν· ερχεται νυξ ότε ουδεις δυναται εργαζεσθαι. 5 ‘Όταν εν τω κοσμω ω, φως ειμι του κοσμου.”

[The man is healed]

6 Ταυτα ειπων, επτυσεν χαμαι και εποιησεν πηλον εκ του πτυσματος, και επεχρισεν<sup>11</sup> τον πηλον επι τους οφθαλμους του<sup>12</sup> τυφλου. 7 Και ειπεν αυτω, “‘Υπαγε, νιψαι<sup>13</sup> εις την κολυμβηθραν του Σιλωαμ” (ό έρμηνευεται, Απεσταλμενος). Απηλθεν ουν και ενιψατο, και ηλθεν βλεπων.

8 Οί ουν γειτονες και οί θεωρουντες αυτον το προτερον ότι τυφλος ήν ελεγον, “Ουχ ούτος εστιν ό καθημενος και προσαιτων?” 9 Αλλοι ελεγον ότι<sup>14</sup> “Ούτος εστιν”. αλλοι δε ότι “Όμοιος αυτω εστιν”. Εκεινος<sup>15</sup> ελεγεν ότι “Εγω ειμι!”

10 Ελεγον ουν αυτω, “Πως ανεωχθησαν σου οί οφθαλμοι?” 11 Απεκριθη εκεινος και ειπεν: “Ανθρωπος λεγομενος Ιησους πηλον εποιησεν και επεχρισεν μου τους οφθαλμους και ειπεν μοι, “‘Υπαγε εις την κολυμβηθραν του Σιλωαμ και νιψαι’. Απελθων δε και νιψαμενος, ανεβλεψα.”

12 Ειπον ουν αυτω, “Που εστιν εκεινος?” Λεγει, “Ουκ οίδα”.

[The man is excommunicated]

13 Αγουσιν αυτον προς τους Φαρισαιους τον ποτε τυφλον. 14 (Ήν δε σαββατον ότε τον πηλον εποιησεν ό Ιησους και ανεωξεν αυτου τους οφθαλμους.) 15 Παλιν ουν ηρωτων αυτον και οί Φαρισαιοι πως ανεβλεψεν. ‘Ο δε ειπεν αυτοις, “Πηλον επεθηκεν μου επι τους οφθαλμους, και ενιψαμην, και βλεπω”. 16 Ελεγον ουν εκ των Φαρισαιων τινες, “Ούτος ό ανθρωπος ουκ εστιν παρα του Θεου, ότι το σαββατον ου τηρει”. Αλλοι ελεγον, “Πως δυναται ανθρωπος άμαρτωλος

<sup>1</sup> σαμαρειτης || σαμαρειτις 1559,1617,1700

<sup>2</sup> εγνωκαμεν || εγνωμεν 1700

<sup>3</sup> θανατου || θανατον 1117

<sup>4</sup> οστις || οστι 685

<sup>5</sup> συ 1145<sup>c</sup> || --- [25%] 1145,1334

<sup>6</sup> δε || --- 1147

<sup>7</sup> ειδεν || ιδε 1147

<sup>8</sup> ουν || --- 1700

<sup>9</sup> ειπεν || 1 δε 1637<sup>c</sup> || 1 ουν 547

<sup>10</sup> εκρυβη || εκριβη 1694

<sup>11</sup> επεχρισεν || επεχρησε 1559 (sp)

<sup>12</sup> του || τους 2352

<sup>13</sup> νιψαι || νιψε 479,1384

<sup>14</sup> οτι || --- 1384

<sup>15</sup> εκεινος || 1 δε 696

τοιαυτα σημεια ποιειν?” Και σχισμα ην εν αυτοις. 17 Λεγουσιν ουν τω τυφλω παλιν, “Συ τί λεγεις περι αυτου, οτι ηνοιξεν σου τους οφθαλμους?” ‘Ο δε ειπεν οτι “Προφητης εστιν”.

18 Ουκ επιστευσαν ουν οί Ιουδαιοι περι αυτου, οτι τυφλος ην και ανεβλειψεν, εως οτου εφωησαν τους γονεις αυτου του αναβλειψαντος. 19 Και ηρωτησαν αυτους λεγοντες: “Ουτος εστιν ο υιος υμων,<sup>1</sup> ον υμεις λεγετε οτι τυφλος εγεννηθη? Πως ουν αρτι βλεπει?” 20 Απεκριθησαν δε αυτοις<sup>2</sup> οί γονεις αυτου και ειπον: “Οιδαμεν οτι ουτος εστιν ο υιος ημων,<sup>3</sup> και οτι τυφλος εγεννηθη. 21 Πως δε νυν βλεπει ουκ οιδαμεν, η τις ηνοιξεν<sup>4</sup> αυτου τους οφθαλμους ημεις<sup>5</sup> ουκ οιδαμεν. Αυτος ηλικιαν εχει, αυτον ερωτησατε. Αυτος περι εαυτου λαλησει.” 22 Ταυτα ειπον οί γονεις αυτου οτι εφοβουντο τους Ιουδαιους, ηδη γαρ συνετεθειντο οί Ιουδαιοι ινα εαν τις αυτον ομολογησιν Χριστον, αποσυναγωγος γενηται. 23 Δια τουτο οί γονεις αυτου ειπον οτι<sup>6</sup> “Ηλικιαν εχει, αυτον ερωτησατε”.

24 Εφωησαν ουν<sup>7</sup> εκ δευτερου τον ανθρωπον ος ην τυφλος και ειπον αυτω: “Δος δοξαν τω Θεω! Ημεις οιδαμεν οτι ο ανθρωπος ουτος αμαρτωλος εστιν.” 25 Απεκριθη ουν εκεινος και ειπεν: “Ει αμαρτωλος εστιν, ουκ οιδα. Εν οιδα, οτι τυφλος ων, αρτι βλεπω!” 26 Ειπον δε αυτω παλιν: “Τί εποιησεν σοι? Πως ανεωξεν σου τους οφθαλμους?” 27 Απεκριθη αυτοις: “Ειπον υμιν ηδη, και ουκ ηκουσατε. Τί παλιν θελετε ακουειν? Μη και υμεις θελετε αυτου μαθηται<sup>8</sup> γενεσθαι?” 28 Ελοιδορησαν αυτον και ειπον: “Συ ει μαθητης εκεινου, ημεις δε του Μωσεως εσμεν μαθηται. 29 Ημεις οιδαμεν οτι Μωσει λελαληκεν ο Θεος· τουτον δε—ουκ οιδαμεν ποθεν εστιν.” 30 Απεκριθη ο ανθρωπος και ειπεν αυτοις: “Εν γαρ τουτω<sup>9</sup> θαυμαστον εστιν, οτι υμεις ουκ οιδατε ποθεν εστιν, και ανεωξεν μου τους οφθαλμους! 31 Οιδαμεν δε οτι αμαρτωλων<sup>10</sup> ο Θεος ουκ ακουει·<sup>11</sup> αλλ’ εαν τις θεοσεβης η και το θελημα αυτου ποιη, τουτου ακουει. 32 Εκ του αιωνος ουκ ηκουσθη οτι ηνοιξεν τις οφθαλμους τυφλου γεγεννημενου. 33 Ει μη ην ουτος παρα Θεου ουκ ηδυνατο ποιειν ουδεν.” 34 Απεκριθησαν και ειπον αυτω, “Εν αμαρτιαις συ εγεννηθης ολωσ, και συ διδασκεις ημας?” Και εξεβαλον αυτον εξω.

35 Ηκουσεν ο Ιησους<sup>12</sup> οτι εξεβαλον αυτον εξω·<sup>13</sup> και ευρων αυτον, ειπεν αυτω, “Συ πιστευεις εις τον Υιον του Θεου?” 36 Απεκριθη εκεινος και ειπεν, “Και τις εστιν, Κυριε, ινα πιστευσω εις αυτον?” 37 Ειπεν δε αυτω ο Ιησους, “Και εωρακας αυτον και ο λαλων μετα σου εκεινος εστιν.” 38 ‘Ο δε εφη, “Πιστεω, Κυριε!” Και προσεκυνησεν αυτω. 39 Και ειπεν ο Ιησους, “Εις κριμα εγω εις τον κοσμον τουτον ηλθον, ινα οί μη βλεποντες βλεπωσιν,<sup>14</sup> και οί βλεποντες τυφλοι γενωνται.”

40 Και ηκουσαν εκ των Φαρισαιων ταυτα οί οντες μετ’ αυτου και ειπον αυτω, “Μη και ημεις<sup>15</sup> τυφλοι εσμεν?” 41 Ειπεν αυτοις ο Ιησους: “Ει τυφλοι ητε ουκ αν ειχετε αμαρτιαν· νυν δε λεγετε οτι ‘Βλεπομεν’, η ουν αμαρτια υμων μενει.

*[Jesus the Shepherd]*

*[A true shepherd]*

**10.1** “Αμην, αμην λεγω υμιν, ο μη εισερχομενος δια της θυρας εις την αυλην των προβατων, αλλα αναβαινων<sup>16</sup> αλλαχοθεν, εκεινος κλεπτης εστιν και ληστης. 2 ‘Ο δε εισερχομενος δια της θυρας ποιμην εστιν των προβατων. 3 Τουτω ο θυρωρος ανοιγει, και τα προβατα της φωνης αυτου ακουει· και τα ιδια προβατα καλει κατ’ ονομα και εξαγει αυτα. 4 Και οταν τα ιδια προβατα εκβαλλη,<sup>17</sup> εμπροσθεν αυτων πορευεται, και τα προβατα αυτω ακολουθει, οτι οιδασιν την

<sup>1</sup> υμων || ημων 2322

<sup>2</sup> αυτοις || --- 1700

<sup>3</sup> ημων || υμων 1111 (nonsense)

<sup>4</sup> ηνοιξεν || ανεωξεν 1700

<sup>5</sup> ημεις || --- 1700

<sup>6</sup> οτι || --- 1503

<sup>7</sup> ουν || --- 1700

<sup>8</sup> αυτου μαθηται || ~ 21 1461,1496,2466

<sup>9</sup> τουτω || τουτο 685

<sup>10</sup> αμαρτωλων || αμαρτωλον 2322

<sup>11</sup> ο θεος ουκ ακουει || ~ 3412 2466

<sup>12</sup> ο ιησους || --- 1700

<sup>13</sup> ηκουσεν ο ιησους οτι εξεβαλον αυτον εξω || --- 2322 (obvious homoioteleuton)

<sup>14</sup> βλεπωσιν || βλεποσι 696

<sup>15</sup> ημεις || υμεις 141

<sup>16</sup> αναβαινων || αναβαινον 1700

<sup>17</sup> εκβαλλη || εκβαλη 696

φωινην αυτου. 5 Αλλοτριω δε ου μη ακολουθησωσιν,<sup>1</sup> αλλα φευζονται απ' αυτου, οτι ουκ οιδασιν των αλλοτριων την φωινην.” 6 Ταυτην την παροιμιαν ειπεν αυτοις ο Ιησους, εκεινοι δε ουκ εγνωσαν τινα ην ἃ ελαλει αυτοις.

[The Door]

7 Ειπεν ουν παλιν αυτοις ο Ιησους: “Αμην, αμην λεγω υμιν οτι<sup>2</sup> εγω ειμι η θυρα των προβατων. 8 Παντες οσοι ηλθον προ εμου κλεπται εισιν και λησται, αλλ' ουκ ηκουσαν αυτων τα προβατα. 9 Εγω ειμι η θυρα. Δι' εμου εαν τις εισελθη, σωθησεται, και εισελευσεται<sup>3</sup> και εξελευσεται και νομην ευρησει. 10 Ο κλεπτης ουκ ερχεται ει μη ινα κλεψη, και θυση, και απολεση. Εγω ηλθον ινα ζωην εχωσιν, και περισσον εχωσιν.

[The Good Shepherd]

11 “Εγω ειμι ο ποιμην ο καλος. Ο ποιμην ο καλος την ψυχην αυτου τιθησιν υπερ των προβατων. 12 Ο μισθωτος δε, και ουκ ων ποιμην, ουδ ουκ εισιν τα προβατα ιδια, θεωρει τον λυκον ερχομενον και αφιησιν τα προβατα, και φευγει· και ο λυκος αρπαζει αυτα και σκορπιζει τα προβατα. 13 Ο δε μισθωτος φευγει οτι μισθωτος εστιν και ου μελει<sup>4</sup> αυτω περι των προβατων.

14 “Εγω ειμι ο ποιμην ο καλος, και γινωσκω τα εμα, και γινωσκομαι υπο των εμων. 15 Καθως γινωσκει με ο Πατηρ, καγω γινωσκω τον Πατερα, και την ψυχην μου τιθημι υπερ των προβατων. 16 Και αλλα προβατα εχω ἃ ουκ εστιν εκ της αυλης ταυτης· κακεινα με δει αγαγειν, και της φωινης μου ακουσουσιν·<sup>5</sup> και γενησεται μια ποιμνη, εις ποιμην.

17 “Δια τουτο ο Πατηρ με αγαπα, οτι εγω τιθημι την ψυχην μου ινα παλιν λαβω αυτην. 18 Ουδεις αιρει αυτην απ' εμου, αλλ' εγω τιθημι αυτην απ' εμαυτου.<sup>6</sup> Εξουσιαν εχω θειναι<sup>7</sup> αυτην, και εξουσιαν εχω παλιν λαβειν αυτην. Ταυτην την εντολην ελαβον παρα του Πατρος μου.”

19 Σχισμα ουν παλιν εγενετο εν τοις Ιουδαιοις<sup>8</sup> δια τους λογους τουτους. 20 Ελεγον δε πολλοι εξ αυτων: “Δαιμονιον εχει και μαινεται.<sup>9</sup> Τι αυτου ακουετε?” 21 Αλλοι ελεγον: “Ταυτα τα ρηματα ουκ εστιν δαιμονιζομενου. Μη δαιμονιον δυναται τυφλων οφθαλμους<sup>10</sup> ανοιγειν?”

["My sheep hear my voice"]

22 Εγενετο δε τα Εγκαινια εν Ιεροσολυμοις· και χειμων ην. 23 Και περιεπατει ο Ιησους εν τω ιερω, εν τη Στοα<sup>11</sup> Σολομωνος. 24 Εκκυκλωσαν ουν<sup>12</sup> αυτον οι Ιουδαιοι και ελεγον αυτω: “Εως ποτε την ψυχην ημων αιρεις? Ει συ ει ο Χριστος, ειπε ημιν παρρησια.” 25 Απεκριθη αυτοις ο Ιησους: “Ειπον υμιν, και ου πιστευετε. Τα εργα ἃ εγω ποιω εν τω ονοματι του Πατρος μου—ταυτα μαρτυρει περι εμου. 26 Αλλ' υμεις ου πιστευετε, ου γαρ εστε εκ των προβατων των εμων, καθως ειπον υμιν. 27 Τα προβατα τα εμα της φωινης μου ακουει, καγω γινωσκω αυτα, και ακολουθουσιν μοι. 28 Καγω ζωην αιωνιον διδωμι αυτοις, και ου μη απολωνται εις τον αιωνα· και ουχ αρπασει τις αυτα εκ της χειρος μου. 29 Ο Πατηρ μου, ος δεδωκεν<sup>13</sup> μοι, μειζων παντων εστιν· και ουδεις δυναται αρπαζειν εκ της χειρος του Πατρος μου. 30 Εγω και ο Πατηρ εν εσμεν!”

31 Εβαστασαν ουν παλιν λιθους οι Ιουδαιοι ινα λιθασωσιν αυτον. 32 Απεκριθη αυτοις<sup>14</sup> ο Ιησους: “Πολλα καλα εργα εδειξα υμιν εκ του Πατρος μου. Δια ποιον αυτων εργον<sup>15</sup> λιθαζετε με?” 33 Απεκριθησαν αυτω οι Ιουδαιοι λεγοντες, “Περι καλου εργου ου λιθαζομεν σε, αλλα περι βλασφημιας· και οτι συ, ανθρωπος ων, ποιεις σεαυτον Θεον!” 34 Απεκριθη αυτοις ο Ιησους: “Ουκ εστιν γεγραμμενον εν τω νομω υμων, ‘Εγω ειπα, θεοι εστε’? 35 Ει<sup>16</sup> εκεινους ειπεν θεους, προς ους ο λογος του Θεου εγενετο—και ου δυναται λυθηναι η Γραφη—36 ον ο Πατηρ ηγασειν και

<sup>1</sup> ακολουθησωσιν || ακουσωσι 1700

<sup>2</sup> οτι || --- 1686

<sup>3</sup> και εισελευσεται || --- [2%] 141 (homoioteleuton)

<sup>4</sup> μελει || μελλει [30%] 83,1559<sup>c</sup>;1700

<sup>5</sup> ακουσουσιν || ακουσωσιν 1700

<sup>6</sup> 1700 omits αλλ εγω τιθημι αυτην απ εμαυτου

<sup>7</sup> θειναι || θηναι [10%] 83,479,1384

<sup>8</sup> παλιν εγενετο εν τοις ιουδαιοις || ~23451 1572

<sup>9</sup> μαινεται || μεινεται 1700

<sup>10</sup> οφθαλμους || 1 τυφλων 1496 (from one page to the next)

<sup>11</sup> στοα || 1 του 2466

<sup>12</sup> ουν || --- 1700

<sup>13</sup> δεδωκεν || εδωκε 1686,1.2110

<sup>14</sup> αυτοις 1145<sup>c</sup> || --- 1145

<sup>15</sup> εργον || εργων 141,1559

<sup>16</sup> ει || 1 ουν 402

απεστείλεν εις τον κοσμον, υμεις λεγετε οτι 'Βλασφημεις', οτι ειπον, 'Υιος του Θεου ειμι'? 37 Ει ου ποιω τα εργα του Πατρος μου, μη πιστευετε μοι. 38 Ει δε ποιω, και εμοι μη πιστευητε,<sup>1</sup> τοις εργασις πιστευσατε, ινα γνωτε και πιστευσητε οτι εν εμοι ο Πατηρ, καγω εν αυτω."

39 Εζητουν ουν παλιν πιασαι αυτον,<sup>2</sup> και εξηλθεν εκ της χειρος αυτων.

[The last three months]

10.40 Και απηλθεν παλιν περαν του Ιορδανου, εις τον τοπον<sup>3</sup> οπου<sup>4</sup> ην Ιωαννης το πρωτον<sup>5</sup> βαπτιζων· και εμεινεν εκει. 41 Και πολλοι ηλθον προς αυτον και ελεγον οτι "Ιωαννης μεν σημειον εποιησεν<sup>6</sup> ουδεν, παντα δε<sup>7</sup> οσα ειπεν Ιωαννης περι τουτου<sup>8</sup> αληθη ην". 42 Και επιστευσαν πολλοι εκει εις<sup>9</sup> αυτον.<sup>10</sup>

[Lazarus of Bethany]

11.1 Ήν δε τις ασθενων, Λαζαρος απο Βηθανιας, εκ της κωμης Μαριας και Μαρθας της αδελφης αυτης. 2 (Ήν δε Μαρια η αλειψασα τον Κυριον μυρω και εκμαξασα τους ποδας αυτου ταις θριζιν αυτης,<sup>11</sup> ης ο αδελφος Λαζαρος ησθηνει.) 3 Απεστειλαν ουν αι αδελφαι προς αυτον λεγουσαι, "Κυριε, ιδε, ον φιλεις ασθηνει!"

[Jesus lets Lazarus die on purpose]

4 Ακουσας δε ο Ιησους ειπεν, "Αυτη η ασθηνεια ουκ εστιν προς θανατον αλλ' υπερ της δοξης του Θεου, ινα δοξασθη ο Υιος του Θεου δι' αυτης." 5 (Ηγαπα δε ο Ιησους την<sup>12</sup> Μαρθαν και την αδελφην αυτης και τον Λαζαρον.) 6 Ως ουν ηκουσεν οτι ασθηνει, τοτε μεν εμεινεν εν ω ην τοπω δυο ημερας. 7 Επειτα μετα τουτο λεγει τοις μαθηταις,<sup>13</sup> "Αγωμεν εις την Ιουδαιαν παλιν."

8 Λεγουσιν αυτω οι μαθηται, "'Ραββι, νυν εζητουν σε λιθασαι οι Ιουδαιοι, και παλιν υπαγεις εκει;" 9 Απεκριθη Ιησους: "Ουχι δωδεκα ωραι εισιν της ημερας? Εαν τις περιπατη<sup>14</sup> εν τη ημερα ου προσκοπται, οτι το φως του κοσμου τουτου βλεπει.<sup>15</sup> 10 Εαν δε τις περιπατη<sup>16</sup> εν τη νυκτι προσκοπται, οτι το φως ουκ εστιν εν αυτω."

11 Ταυτα ειπεν, και μετα τουτο λεγει αυτοις, "Λαζαρος ο φιλος ημων κεκοιμηται, αλλα πορευομαι ινα εξυπνισω αυτον". 12 Ειπον ουν οι μαθηται αυτου, "Κυριε,<sup>17</sup> ει κεκοιμηται σωθησεται". 13 Ειρηκει δε ο Ιησους περι του θανατου αυτου, εκεινοι δε εδοξαν οτι περι της κοιμησεως του υπνου λεγει. 14 Τοτε ουν ειπεν αυτοις ο Ιησους παρρησια: "Λαζαρος απεθανεν. 15 Και χαιρω δι' υμας, ινα πιστευσητε, οτι ουκ ημην εκει. Αλλα αγωμεν προς αυτον." 16 Ειπεν ουν Θωμας (ο λεγομενος Διδυμος) τοις συμμαθηταις,<sup>18</sup> "Αγωμεν και ημεις, ινα αποθανωμεν μετ' αυτου".

17 Ελθων ουν ο Ιησους, ευρεν αυτον τεσσαρας ημερας ηδη εχοντα εν τω μνημειω.

18 (Ήν δε η Βηθανια εγγυς των Ιεροσολυμων,<sup>19</sup> ως<sup>20</sup> απο σταδιων δεκαπεντε· 19 και πολλοι εκ των Ιουδαιων εληλυθεισαν<sup>21</sup> προς τας περι Μαρθαν και Μαρριαν, ινα παραμυθησωνται<sup>22</sup> αυτας περι του αδελφου αυτων.) 20 Η ουν Μαρθα, ως ηκουσεν οτι Ιησους ερχεται, υπηνητησεν<sup>23</sup> αυτω· Μαρια δε εν τω οικω εκαθεζετο.

<sup>1</sup> πιστευητε || πιστευσητε 547 || στευητε 1147 (from one line to the next)

<sup>2</sup> πιασαι αυτον || ~ 21 (65%) 402

<sup>3</sup> εις τον τοπον 1435<sup>c</sup> || --- 1435

<sup>4</sup> οπου || ου 1700

<sup>5</sup> το πρωτον || --- 685

<sup>6</sup> εποιησεν || εποιησαν 685

<sup>7</sup> δε || --- 141,1560<sup>v</sup>

<sup>8</sup> τουτου 2322<sup>c</sup> || αυτου 1075,2322

<sup>9</sup> 1145 had something short between πολλοι and αυτον that was erased and εκει εις written in, but I can't tell what it was and it doesn't match any other known variant, so I gather that the first hand corrected himself.

<sup>10</sup> εκει εις αυτον || ~ 231 [10%] 35 || ~ 213 35<sup>c</sup> || 23 547

<sup>11</sup> αυτης || αυτης 547,789,1461,1700

<sup>12</sup> την || --- 1700

<sup>13</sup> μαθηταις || 1 αυτου 1384

<sup>14</sup> περιπατη || περιπατει 83,1111,1559

<sup>15</sup> 1700 omits οτι το φως του κοσμου τουτου βλεπει

<sup>16</sup> περιπατη || περιπατει 83,1559,2466

<sup>17</sup> κυριε || --- 1700

<sup>18</sup> συμμαθηταις 1617<sup>c</sup> || συμμαθηταις 1339,1617

<sup>19</sup> ιεροσολυμων || ιεροσολυμων 1503 (from one line to the next)

<sup>20</sup> ως || --- 1503

<sup>21</sup> εληλυθεισαν || εληλυθησαν 510

<sup>22</sup> παραμυθησωνται || παραμυθησονται 1686,1700

<sup>23</sup> υπηνητησεν || απηνητησεν 696

## John

[Martha]

21 Ειπεν ουν<sup>1</sup> Μαρθα προς τον Ιησουν: “Κυριε, ει ης ωδε ο αδελφος μου ουκ αν ετεθνηκει. 22 Αλλα και νυν οίδα ότι όσα αν αιτηση τον Θεον, δωσει σοι<sup>2</sup> ο Θεος.” 23 Λεγει αυτη ο Ιησους, “Αναστησεται ο αδελφος σου”. 24 Λεγει αυτω Μαρθα, “Οιδα ότι αναστησεται εν τη αναστασει εν τη εσχατη ήμερα”. 25 Ειπεν αυτη ο Ιησους:<sup>3</sup> “Εγω ειμι ή αναστασις και ή ζωη. Ό πιστευων εις εμε, καν αποθαινη, ζησεται· 26 και<sup>4</sup> πας ο ζων και πιστευων εις εμε ου μη αποθαινη εις τον αιωνα. Πιστευεις τουτο?” 27 Λεγει αυτω, “Ναι, Κυριε, εγω πεπιστευκα ότι συ ει ο Χριστος, ο Υιος του Θεου, ο εις τον κοσμον ερχομενος.”

[Mary]

28 Και ταυτα ειπουσα, απηλθεν και εφωνησεν<sup>5</sup> Μαριαν την αδελφην αυτης, λαθρα ειπουσα, “Ο διδασκαλος παρεστιν και φωνει<sup>6</sup> σε!” 29 Εκεινη ως ηκουσεν, εγειρεται ταχυ και ερχεται προς αυτον. 30 (Ουπω δε εληλυθει ο Ιησους εις την κωμην, αλλ’ ην εν τω τοπω όπου υπηνητησεν αυτω η Μαρθα. 31 Οί ουν<sup>7</sup> Ιουδαιοι οί οντες μετ’ αυτης εν τη οικια και παραμυθουμενοι αυτην, ιδοντες την Μαριαν ότι ταχεως ανεστη και εξηλθεν, ηκολουθησαν αυτη, λεγοντες ότι “Υπαγει εις το μνημειον ινα κλαυση εκει”). 32 Η ουν Μαρια, ως ηλθεν όπου ην ο Ιησους, ιδουσα αυτον, επεσεν αυτου εις τους ποδας,<sup>8</sup> λεγουσα αυτω, “Κυριε, ει ης ωδε ουκ αν απεθαιεν μου ο αδελφος!”

[Jesus is troubled]

33 Ιησους ουν ως ειδεν αυτην κλαιουσαν, και τους συνελθοντας αυτη Ιουδαιους<sup>9</sup> κλαιοντας, εινεβριμησατο τω πνευματι και εταραξεν εαυτον. 34 Και ειπεν, “Που τεθεικατε αυτον?” Λεγουσιν αυτω, “Κυριε, ερχου και ιδε”. 35 Εδακρυσεν ο Ιησους. 36 Ελεγον ουν οί Ιουδαιοι,<sup>10</sup> “Ιδε πως εφιλει αυτον!” 37 Τινες δε εξ αυτων ειπον, “Ουκ ηδυνατο<sup>11</sup> ουτος, ο ανοιξας τους οφθαλμους του τυφλου, ποιησαι ινα και ουτος μη αποθαινη?” 38 Ιησους ουν,<sup>12</sup> παλιν εμβριμωμενος<sup>13</sup> εν εαυτω, ερχεται εις το μνημειον.

[Jesus raises Lazarus from the dead]

Ην δε σπηλαιον, και λιθος επεκειτο επ’ αυτω. 39 Λεγει ο Ιησους, “Αρατε τον λιθον!” Λεγει αυτω η αδελφη του τεθνηκοτος, Μαρθα, “Κυριε, ηδη<sup>14</sup> οζει· τεταρταιος γαρ εστιν!” 40 Λεγει αυτη ο Ιησους, “Ουκ ειπον σοι ότι εαν πιστευσης οψει την δοξαν του Θεου?” 41 Ηραν ουν τον λιθον ου ην ο τεθνηκως<sup>15</sup> κειμενος. Ο δε Ιησους ηρεν τους οφθαλμους<sup>16</sup> ανω και ειπεν: “Πατερ, ευχαριστω σοι ότι ηκουσας μου. 42 Εγω δε ηδην ότι παντοτε μου ακουεις, αλλα δια τον οχλον τον περιεστωτα ειπον, ινα πιστευσωσιν ότι συ με απεστειλας.” 43 Και ταυτα ειπων, φωνη μεγαλη εκραυγασεν, “Λαζαρε, δευρο εξω!” 44 Και εξηλθεν ο τεθνηκως, δεδεμενος τους ποδας και τας χειρας κειριαις, και η οψις αυτου σουδαριω περιεδεδετο. Λεγει αυτοις ο Ιησους, “Λυσατε αυτον και αφετε υπαγειν”.

[The reaction]

45 Πολλοι ουν εκ των Ιουδαιων οί ελθοντες προς την Μαριαν, και θεασαμενοι α εποησεν ο Ιησους, επιστευσαν εις αυτον. 46 Τινες δε εξ αυτων απηλθον προς τους Φαρισαιους και<sup>17</sup> ειπον αυτοις όσα εποησεν ο Ιησους. 47 Συνηγαγον ουν οί αρχιερεις και οί Φαρισαιοι συνεδριον, και ελεγον: “Τί ποιουμεν? Ότι ουτος ο ανθρωπος<sup>18</sup> πολλα σημεια ποιει. 48 Εαν αφωμεν αυτον ουτως,

<sup>1</sup> ουν || 1 η [40%] 141,204,363,553,928,1147,1334,1572,1667,2322

<sup>2</sup> σοι || σει 696

<sup>3</sup> 1384 is missing 11:25-54.

<sup>4</sup> και || --- 2322 (apparently)

<sup>5</sup> εφωνησεν || ελαλησε 1700

<sup>6</sup> φωνει || φωνη 83,1667

<sup>7</sup> ουν || 1 οι 1617

<sup>8</sup> αυτου εις τους ποδας || ~ 2341 363,1435

<sup>9</sup> Ιουδαιους || --- 1713

<sup>10</sup> Ιουδαιοι || Ιουδαι 2322

<sup>11</sup> ηδυνατο || εδυνατο 685

<sup>12</sup> ουν || --- 1667,2352

<sup>13</sup> εμβριμωμενος || 1 τω πνευματι 1700

<sup>14</sup> ηδη || ηδει 1700

<sup>15</sup> τεθνηκως || τεθνεικως 1617 (2x)

<sup>16</sup> οφθαλμους || 1 αυτου 363

<sup>17</sup> και || 11 2322 (repeats, turning the leaf)

<sup>18</sup> ουτος ο ανθρωπος 696° || ~ 231 696

παντες<sup>1</sup> πιστευσουσιν εις<sup>2</sup> αυτον, και ελευσονται οι Ῥωμαιοι και αρουσιν ἡμων και τον τοπον και το εθνος!”

49 Εἰς δε τις εξ αυτων, Καιαφας, αρχιερευς ων του ενιαυτου εκεινου, ειπεν αυτοις, “Υμεις ουκ οιδατε ουδεν, 50 ουδε διαλογιζεσθε οτι συμφερει ἡμιν ἵνα εἰς ανθρωπος αποθαινη ὑπερ του λαου, και μη ὅλον το εθνος αποληται!” 51 (Τουτο δε αφ’ ἑαυτου ουκ ειπεν, αλλα<sup>3</sup> αρχιερευς ων του ενιαυτου εκεινου προεφητευσεν οτι εμελλεν ὁ Ιησους αποθιησκειν ὑπερ του εθνους· 52 και ουχ ὑπερ του εθνους μονον, αλλ’ ἵνα και τα τεκνα του Θεου τα διεσκορπισμενα συναγαγη<sup>4</sup> εις ἕν.) 53 Απ’ εκεινης ουν της ἡμερας συνεβουλευσαντο ἵνα αποκτεινωσιν<sup>5</sup> αυτον.

[A tactical withdrawal]

54 Ιησους ουν ουκετι<sup>6</sup> παρρησια<sup>7</sup> περιπατει εν τοις Ιουδαιοις, αλλα απηλθεν εκειθεν<sup>8</sup> εις την χωραν εγγυς της ερημου, εις Εφραιμ λεγομενην πολιν. Κακει διετριβεν μετα των μαθητων αυτου.

[The Passover is near]

55 Ἦν δε εγγυς το Πασχα των Ιουδαιων, και ανεβησαν πολλοι εις Ἱεροσολυμα εκ της χωρας προ του Πασχα ἵνα ἀγνισωσιν ἑαυτους. 56 Εζητουν ουν τον Ιησουν, και ελεγον μετ’ αλληλων εν τῷ ἱερῷ ἑστηκοτες, “Τί ὑμιν δοκει—ὅτι ου μη ελθη εις την ἑορτην?” 57 Δεδωκεισαν<sup>9</sup> δε και οι αρχιερεις και οι Φαρισαιοι εντολην, ἵνα εαν τις γνω που εστιν, μηνυση, ὅπως πιασωσιν αυτον.

[The last week]

[Mary anoints Jesus’ feet]

12.1 Ὁ ουν Ιησους, προ ἑξ ἡμερων του Πασχα, ηλθεν εις Βηθανιαν, ὅπου ἦν Λαζαρος (ὁ τεθνηκως, ὃν ηγειρεν εκ νεκρων). 2 Εποιησαν ουν αυτω δειπνον εκει—και ἡ Μαρθα διηκουει, ὁ δε Λαζαρος εἰς<sup>10</sup> ἦν<sup>11</sup> των ανακειμενων<sup>12</sup> συν αυτω. 3 Ἡ ουν Μαρια, λαβουσα λιτραν μυρου ναρδου, πιστικης πολυτιμου, ηλειψεν τους ποδας του Ιησου, και εξεμαξεν ταις θριξιν αυτης τους<sup>13</sup> ποδας αυτου. Ἡ δε οικια επληρωθη εκ της οσμης του μυρου.

[Judas has a problem]

4 Λεγει ουν εἰς εκ των μαθητων αυτου, Ιουδας Σιμωνος<sup>14</sup> Ισκαριωτης (ὁ μελλων αυτον παραδιδουαι), 5 “Δια τί τουτο το μυρον ουκ επραθη τριακοσιων δηναριων<sup>15</sup> και εδοθη πτωχοις?” 6 (Ειπεν δε τουτο, ουχ ὅτι περι των πτωχων εμελεν<sup>16</sup> αυτω, αλλ’ ὅτι κλεπτης ἦν και το γλωσσοκομον ειχεν, και τα βαλλομενα εβασταζεν.) 7 Ειπεν ουν ὁ Ιησους: “Αφες αυτην· εις την ἡμεραν του ενταφιασμου μου τετηρηκεν αυτο.<sup>17</sup> 8 Τους πτωχους γαρ παντοτε εχετε μεθ’ ἑαυτων, εμε<sup>18</sup> δε ου παντοτε εχετε.”

<sup>1</sup> παντες || παντοτε 2322

<sup>2</sup> εις || --- 1461

<sup>3</sup> αλλα || αλλ 547,696,2765

<sup>4</sup> τα διεσκορπισμενα συναγαγη || ~ 312 2466

<sup>5</sup> ἵνα αποκτεινωσιν || ἵνα αποκτεινωσιν 1700

<sup>6</sup> ουκετι || ουουκετι 1496 (from one page to the next)

<sup>7</sup> 2122 is missing 11:54 – 12:11.

<sup>8</sup> εκειθεν 1145<sup>c</sup> || --- 1145,2322 (homoioteleuton)

<sup>9</sup> δεδωκεισαν || δεδοκεισαν 2503

<sup>10</sup> εις || ης 1334

<sup>11</sup> ην || --- 1461

<sup>12</sup> ανακειμενων || συνανακειμενων 1700

<sup>13</sup> τους || του 2503

<sup>14</sup> σιμωνος || --- 128

<sup>15</sup> δηναριων || διναριων 83

<sup>16</sup> εμελεν 18,141,201,204,363,402,479,480,553,685,789,928,1072,1075,1111,1334,1339,1384,1461,1496,1503,1572,1667,2253,2322,2382,2503,2554  
εμελλεν [60%] 35,83,128,363,510,547,553,586,685,696,757,789,824,867,897,1046,1072,1111,1117,1145,1147,1435,1559,1560,1617,1637,1652,1686,1694,  
1700,1713,2352,2382,2466,2765,1,2110 (2122 missing)

Is the verb μελω or μελλω? μελει as an impersonal form is most common; however the verb is also used in a personal/active sense. μελλω ('to be about to') does not make sense here. μελλω is about ten times as frequent in the NT and some copyists may have put the more customary spelling without thinking. They had just written μελλων two lines above and may have repeated the form by attraction. However, since both forms have the same pronunciation, someone hearing the Text read aloud would understand it correctly, being guided by the context. Precisely for this reason, it may be that the semantic area of the longer form came to be regarded as including that of the shorter form; in which case we would have alternate spellings of the same verb. (It is not my custom to appeal to the early uncials, but all of them have the shorter form here, which would go along with my hypothesis above.)

<sup>17</sup> αυτο || αυαυτο 1700 (from one line to the next)

<sup>18</sup> εμε || ου με 83

[Lazarus is a problem]

9 Εγνώσθη οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν· καὶ ἦλθον, οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα<sup>1</sup> καὶ τὸν Λαζάρου ἴδωσιν, ὃν ἠγειρεῖν ἐκ νεκρῶν. 10 Ἐβουλευσάντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λαζάρου ἀποκτείνωσιν, 11 ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

[The Triumphant Entry]

12 Τῆς ἐπαυρίου ὄχλος πολὺς ὁ ἔλθων εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἐρχεται ὁ<sup>2</sup> Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα, 13 ἔλαβον τὰ βάρη τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Καὶ ἐκράζον: “Ὡσαννά!” “Ἐυλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου!” “Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ!” 14 Ἐὐρών δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀναρίον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ· καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον: 15 “Μὴ φοβου, θυγατὲρ Σιών· ἰδοὺ, ὁ Βασιλεὺς σου ἐρχεται, καθημένος ἐπὶ πῶλον οἴνου!” 16 (Ταῦτα δὲ οὐκ ἐγνώσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτοῦ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτοῦ.)

17 Ἐμαρτυρεῖ οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λαζάρου ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἠγειρεῖν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 Διὰ τοῦτο καὶ ὑπήνησεν αὐτοῦ ὁ ὄχλος,<sup>3</sup> ὅτι ἠκούσεν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκεῖν τὸ σημεῖον. 19 Οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς: “Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε<sup>4</sup> οὐδὲν! Ἴδε,<sup>5</sup> ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπήλθεν!”

[Some Greeks]

20 Ἦσαν δὲ τινες Ἕλληνας<sup>6</sup> ἐκ<sup>7</sup> τῶν ἀναβαίνοντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ. 21 Οὗτοι οὖν προσῆλθον Φίλιππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδά<sup>8</sup> τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, “Κυριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν”. 22 Ἐρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρᾶ, καὶ παλιν<sup>9</sup> Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων: “Ἐληλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξάσθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου. 24 Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω<sup>10</sup> ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου, πέσῃ εἰς τὴν γῆν, ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν<sup>11</sup> καρπὸν φέρει. 25 Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰωνίον<sup>12</sup> φυλάξει αὐτήν. 26 Ἐὰν ἐμοὶ διακονῆ<sup>13</sup> τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω<sup>14</sup> καὶ ὅπου εἰμι ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διακόνος ὁ ἐμὸς ἐστί. Καὶ, ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῆ, τιμήσει αὐτὸν ὁ Πατήρ.

[A Voice out of Heaven]

27 “Νῦν ἡ ψυχὴ μου τεταρακταί, καὶ τί εἶπω—Πατήρ, σῶσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης”<sup>15</sup> Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην—28 Ἰατήρ, δοξάσον σου τὸ ὄνομα!” Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, “Καὶ ἐδοξάσα καὶ παλιν δοξάσω!” 29 Ὁ οὖν<sup>16</sup> ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντητὴν γεγενῆσθαι. Ἄλλοι ἔλεγον, “Ἄγγελος αὐτοῦ λελάληκεν”. 30 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν: “Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γεγενῆσθαι ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. 31 Νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἀρχὼν τοῦ κόσμου τούτου ἐκβλήθησεται ἔξω. 32 Καγὼ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἔλκυσω πρὸς ἑμαυτὸν.” 33 (Τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποιῶ θανάτῳ ἡμελλεν<sup>17</sup> ἀποθνήσκειν.) 34 Ἀπεκρίθη αὐτοῦ ὁ ὄχλος: “Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σύ<sup>18</sup> λέγεις, ‘Δεῖ ὑψωθῆναι τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου’? Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου;”

35 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς: “Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστίν. Περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε ἵνα μὴ σκοτία<sup>19</sup> ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ

<sup>1</sup> ἵνα || --- 128

<sup>2</sup> ο || --- [60%] 1496

<sup>3</sup> 897 is missing 12:18 – 14:21, supplied by a later hand, 897<sup>s</sup> (of poor quality).

<sup>4</sup> ὠφελεῖτε || ὠφελείται 2322

<sup>5</sup> ἴδε || ἴδετε 510

<sup>6</sup> Ἕλληνας || --- 1560

<sup>7</sup> ἐκ 1072<sup>c</sup> || ἐ 1072

<sup>8</sup> βηθσαϊδά || βησαιδά 2466

<sup>9</sup> παλιν || --- 1147

<sup>10</sup> λέγω || --- 789 (from one page to the next)

<sup>11</sup> πολὺν || πολὺν 1560

<sup>12</sup> αἰωνίον || --- 1072

<sup>13</sup> διακονῆ || διακονεῖ [1%] 83,1700<sup>2x</sup>

<sup>14</sup> ἀκολουθεῖτω || ἀκολουθητω 480

<sup>15</sup> The first hand of 1145 left out a line between ἐστί (v. 26) and ἀλλὰ (perhaps between the two πατήρ) and then erased enough to write in the full text in a cramped hand.

<sup>16</sup> οὖν || 1 ο 1667

<sup>17</sup> ἡμελλεν || ἐμελλεν 363

<sup>18</sup> σύ || --- 1334,1667

<sup>19</sup> σκοτία || σκοτεῖα 1700

ὑπαγει. 36 Ἐως το φως εχετε, πιστευετε εις το φως, ἵνα υἱοι φωτος γενησθε.” Ταυτα ελαλησεν ὁ Ἰησους, και απελθων εκρυβη απ’ αυτων.

[An editorial comment]

37 Τοσαυτα δε αυτου σημεια<sup>1</sup> πεποιηκοςτος εμπροσθεν αυτων, ουκ επιστευον εις αυτον· 38 ἵνα ὁ λογος Ἡσαιου του προφητου πληρωθη, ὃν ειπεν: “Κυριε, τίς επιστευσεν τη ακοη ἡμων? Και ὁ βραχιων Κυριου τίνοι απεκαλυφθη?”<sup>2</sup> 39 Δια τουτο ουκ ἠδυναντο πιστευειν, ὅτι παλιν ειπεν Ἡσαιας: 40 “Τετυφλωκεν αυτων τους οφθαλμους, και πεπωρωκεν αυτων την καρδιαν, ἵνα μη ιδωσιν τοις οφθαλμοις, και νοησωσιν τη καρδια και επιστραφωσιν, και ιασωμαι<sup>3</sup> αυτους.” 41 Ταυτα ειπεν Ἡσαιας ὅτε<sup>4</sup> ειδεν την δοξαν αυτου και ελαλησεν περι<sup>5</sup> αυτου.

42 Ὅμως μεντοι και εκ των αρχοντων πολλοι επιστευσαν εις αυτον, αλλα δια τους Φαρισαιους ουχ ὠμολογουν,<sup>6</sup> ἵνα μη αποσυναγωγοι γενωνται· 43 ἠγαπησαν γαρ την δοξαν των ανθρωπων μαλλον ἡπερ την δοξαν του Θεου.

[The last public word]

44 Ἰησους δε εκραξεν και ειπεν: “Ὁ πιστευων εις εμε ου πιστευει εις εμε αλλ’ εις τον πεμψαντα με. 45 Και ὁ θεωρων εμε θεωρει τον πεμψαντα με.<sup>7</sup> 46 Εγω, φως, εις τον κοσμον εληλυθα, ἵνα πας ὁ πιστευων εις εμε εν τη σκοτια μη μεινη. 47 Και, εαν τις μου ακουση των ῥηματων και μη<sup>8</sup> πιστευση, εγω ου κρινω αυτον· ου γαρ ἠλθον ἵνα κρινω τον κοσμον, αλλ’ ἵνα σωσω τον κοσμον. 48 Ὁ αθετων εμε και μη λαμβανων τα ῥηματα μου εχει τον κρινοντα αυτον—ὁ λογος ὃν ελαλησα, εκεινος κρινει αυτον εν τη εσχατη ἡμερα· 49 ὅτι εγω εξ εμαυτου ουκ ελαλησα, αλλ’ ὁ πεμψας με Πατηρ, αυτος μοι εντολην εδωκεν,<sup>9</sup> τί ειπω<sup>10</sup> και τί λαλησω. 50 Και οίδα ὅτι ἡ εντολη αυτου ζωη αιωνιος εστιν. “Α ουν λαλω εγω, καθως ειρηκεν μοι ὁ Πατηρ, οὕτως λαλω.”

[The last night]

**13.1** Προ δε της ἑορτης του Πασχα, ειδως ὁ Ἰησους ὅτι εληλυθεν αυτου ἡ ὥρα ἵνα μεταβη εκ του κοσμου τουτου<sup>11</sup> προς τον Πατερα, αγαπησας τους ιδιους τους εν τω κοσμω, εις τελος ἠγαπησεν αυτους.

[Jesus washes the disciples’ feet]

2 Και δειπνου γενομενου (του διαβολου ἡδη βεβληκοςτος εις την καρδιαν Ιουδα<sup>12</sup> Σιμωνος Ισκαριωτου ἵνα αυτον παραδω), 3 ειδως ὁ Ἰησους ὅτι παντα δεδωκεν αυτω ὁ Πατηρ εις τας χειρας, και ὅτι<sup>13</sup> απο Θεου εξηλθεν και προς τον Θεον ὑπαγει, 4 εγειρεται<sup>14</sup> εκ του δειπνου και τιθησιν τα ιματια, και λαβων λεντιον διεζωσεν ἑαυτον. 5 Ειτα βαλλει ὕδωρ εις τον νιπτηρα<sup>15</sup> και ηρξατο νιπτειν τους ποδας των μαθητων και εκμασσειν τω λεντιω ὧ<sup>16</sup> ἦν διεζωσμενος.

[Simon Peter]

6 Ερχεται ουν προς Σιμωνα Πητρον· και λεγει αυτω εκεινος, “Κυριε, συ μου νιπτεις τους ποδας?” 7 Απεκριθη Ἰησους και ειπεν αυτω, “Ὁ εγω ποιω συ ουκ οιδας αρτι, γνωση δε μετα ταυτα”. 8 Λεγει αυτω Πητρος, “Ου μη νιψης τους ποδας μου εις τον αιωνα!” Απεκριθη αυτω ὁ<sup>17</sup> Ἰησους, “Εαν μη νιψω σε, ουκ εχεις μερος μετ’ εμου”. 9 Λεγει αυτω Σιμων Πητρος, “Κυριε, μη τους ποδας μου<sup>18</sup> μονον, αλλα και τας χειρας και την κεφαλην!” 10 Λεγει αυτω ὁ Ἰησους, “Ὁ λελουμενος ου χρειαν εχει ἢ τους ποδας νιψασθαι, αλλ’ εστιν<sup>19</sup> καθαρὸς ὁλος· και ὑμεις καθαροι<sup>20</sup>

<sup>1</sup> αυτου σημεια || ~ 21 1700

<sup>2</sup> απεκαλυφθη || απεκαληφθη 83

<sup>3</sup> ιασωμαι || ιασομαι 553;2554 (left room for the omega)

<sup>4</sup> οτε || οτι [2%] 928,1667

<sup>5</sup> 2122 is missing 12:42 – 13:7.

<sup>6</sup> ωμολογουν || ομολογουν 1700

<sup>7</sup> 402 omits verse 45 entire (obvious homoioteleuton—the last three words)

<sup>8</sup> μη || ου 2466

<sup>9</sup> εδωκεν || δεδωκε 363,1435

<sup>10</sup> ειπω || ποιησω 1637<sup>c</sup>

<sup>11</sup> τουτου || --- 2322 (homoioteleuton)

<sup>12</sup> ιουδα 1145<sup>c</sup> || --- 1145,2466

<sup>13</sup> παντα δεδωκεν αυτω ο πατηρ εις τας χειρας και οτι || --- 2322 (clear homoioteleuton)

<sup>14</sup> εγειρεται || εγειρετε 757

<sup>15</sup> νιπτηρα || νηπτηρα 1617

<sup>16</sup> ω || ων 83

<sup>17</sup> ο || --- 363

<sup>18</sup> μου || --- 1667,1,2110 (i)

<sup>19</sup> εστιν || εστη 510

<sup>20</sup> καθαροι || καθαρι 1384

## John

εστε, αλλ' ουχι παντες." 11 (Ηδει<sup>1</sup> γαρ τον παραδιδοντα αυτον· δια τουτο ειπεν, "Ουχι παντες καθαραι εστε".)

[Jesus explains His action]

12 'Οτε ουν ενιψεν τους ποδας αυτων και ελαβεν τα ιματα αυτου, αναπεσων παλιν, ειπεν αυτοις:<sup>2</sup> "Γινωσκετε<sup>3</sup> τι πεποιηκα υμιν? 13 'Υμεις φωνειτε με "Ο Διδασκαλος", και "Ο Κυριος",<sup>4</sup> και καλως λεγετε, ειμι γαρ. 14 Ει ουν εγω ενιψα υμων τους ποδας, ο Κυριος και ο Διδασκαλος, και υμεις οφειλετε αλληλων νιπτειν τους<sup>5</sup> ποδας. 15 'Υποδειγμα γαρ δεδωκα υμιν, ινα καθως εποιησα υμιν και υμεις ποιητε.<sup>6</sup>

16 "Αμην, αμην λεγω υμιν, ουκ εστιν δουλος μειζων του κυριου αυτου, ουδε αποστολος μειζων του πεμφαντος αυτον. 17 Ει ταυτα οιδατε, μακαριοι εστε εαν ποιητε αυτα.

18 "Ου περι παντων υμων λεγω—εγω<sup>7</sup> οίδα οὐς εξελεξαμην. Αλλ' ινα η Γραφη πληρωθη: "'Ο τρωγων μετ' εμου τον αρτον επηρην επ' εμε την πτεριαν αυτου". 19 Απ' αρτι λεγω υμιν προ του γενεσθαι, ινα οταν γενηται πιστευσητε<sup>8</sup> οτι εγω<sup>9</sup> ειμι. 20 Αμην, αμην λεγω υμιν, ο λαμβανων εαν τινα πεμψω εμε λαμβανει· ο δε εμε λαμβανων λαμβανει τον πεμψαντα με."

[The traitor is identified]

21 Ταυτα ειπων ο Ιησους εταραχθη τω πνευματι και εμαρτυρησεν και ειπεν, "Αμην, αμην<sup>10</sup> λεγω υμιν οτι εις εξ υμων παραδωσει με!" 22 Εβλεπον δε προς αλληλους οι μαθηται, απορουμενοι περι τινος λεγει. 23 'Ην δε ανακειμενος εις των μαθητων αυτου εν τω κολπω του Ιησου, ον ηγαπα ο Ιησους.<sup>11</sup> 24 Νευει ουν τουτω Σιμων Πητρος πυθεσθαι τις αν ειη περι ου λεγει.

25 Επιπεσων δε εκεινος επι το σθηθος του Ιησου, λεγει αυτω, "Κυριε, τις εστιν?" 26 Αποκρινεται ο Ιησους, "Εκεινος εστιν ω<sup>12</sup> εγω βαψας το ψωμιον επιδωσω". Και εμβαψας το ψωμιον διδωσιν Ιουδα Σιμωνος Ισκαριωτη. 27 Και μετα το ψωμιον, τοτε εισηλθεν εις εκεινον ο Σατανας. Λεγει ουν<sup>13</sup> αυτω ο Ιησους, "'Ο ποιεις, ποιησον ταχιον!" 28 (Τουτο δε ουδεις εγνω των ανακειμενων προς τι ειπεν αυτω. 29 Τινες γαρ εδοκουν, επει το γλωσσοκομον ειχεν ο<sup>14</sup> Ιουδας, οτι λεγει αυτω ο Ιησους, "Αγορασον ων χρειαν εχομεν<sup>15</sup> εις την εορτην",<sup>16</sup> η τοις πτωχοις ινα τι δω.) 30 Λαβων ουν το ψωμιον εκεινος, ευθεως εξηλθεν. 'Ην δε νυξ.

[A new commandment]

31 'Οτε εξηλθεν,<sup>17</sup> λεγει ο Ιησους: "Νυν εδοξασθη ο Υιος του Ανθρωπου, και ο Θεος εδοξασθη εν αυτω. 32 Ει ο Θεος εδοξασθη εν αυτω, και ο Θεος δοξασει αυτον εν εαυτω, και ευθυσ δοξασει αυτον.

33 "Τεκνια, ετι μικρον μεθ' υμων ειμι. Ζητησετε<sup>18</sup> με, και καθως ειπον τοις Ιουδαιοις οτι "Οπου υπαγω εγω, υμεις ου δυνασθε ελθειν", και υμιν λεγω, αρτι.

34 "Εντολην καινην διδωμι υμιν, ινα αγαπατε αλληλους καθως ηγαπησα υμας<sup>19</sup>—ινα και υμεις αγαπατε αλληλους.<sup>20</sup> 35 Εν τουτω γνωσονται παντες οτι εμοι μαθηται εστε, εαν αγαπην εχητε<sup>21</sup> εν αλληλοις."

<sup>1</sup> ηδει || ηδη 1686,2466

<sup>2</sup> αυτοις 1145<sup>c</sup> || --- 1145 (It looks like the first hand missed αυτοις and then caught himself and erased ειπεν and rewrote it with αυτοις.)

<sup>3</sup> γινωσκετε || γινωσκε 2322

<sup>4</sup> ο διδασκαλος και ο κυριος || ~ 45312 2122

<sup>5</sup> τους || 11 1686

<sup>6</sup> ποιητε || ποιειτε [30%] 480

<sup>7</sup> εγω || 1 γαρ [15%] 1496,1572

<sup>8</sup> πιστευσητε || πιστευσηται 1147,1384

<sup>9</sup> εγω || 1 ειπον 547<sup>c</sup>

<sup>10</sup> αμην || --- 1435 (from one line to the next)

<sup>11</sup> ον ηγαπα ο ιησους || --- 1496 (h)

<sup>12</sup> ω || ο 1700

<sup>13</sup> ουν || --- 1700

<sup>14</sup> ο || --- 696

<sup>15</sup> εχομεν || εχωμεν 1700

<sup>16</sup> εις την εορτην || εν τη εορτη 363,1435

<sup>17</sup> 1700 omits την δε νυξ οτε εξηλθεν (h)

<sup>18</sup> ζητησετε || ζητησεται 1117

<sup>19</sup> υμας || ημας 2322

<sup>20</sup> 1713 omits καθως ηγαπησα υμας ινα και υμεις αγαπατε αλληλους (obvious homoioteleuton)

<sup>21</sup> εχητε || εχετε 2466

## John

[Jesus warns Peter]

36 Λεγει αυτω Σιμων Πετρος, “Κυριε, που ύπαγεις?” Απεκριθη αυτω ο Ιησους, “‘Οπου εγω ύπαγω ου δυνασαι μοι νυν ακολουθησαι, ύστερον δε ακολουθησεις μοι”. 37 Λεγει αυτω Πετρος: “Κυριε, δια τί ου δυναμαι σοι ακολουθησαι αρτι? Την ψυχην μου ύπερ σου θησω!” 38 Απεκριθη αυτω ο Ιησους: “Την ψυχην σου ύπερ εμου θησεις? Αμην, αμην λεγω σοι, ου μη αλεκτωρ φωνηση έως ουδ’ απαρνηση με τρις!

[The Way, the Truth, the Life]

14.1 “Μη ταρασσεσθω<sup>1</sup> ύμων ή καρδια· πιστευετε εις τον Θεον και εις εμε πιστευετε. 2 Εν τη οικια του Πατρος μου μοναι πολλαι εισιν (ει δε μη, ειπον αν ύμιν). Πορευομαι έτοιμασαι τοπον ύμιν. 3 Και εαν πορευθω και έτοιμασω ύμιν τοπον, παλιν<sup>2</sup> ερχομαι και παραληψομαι<sup>3</sup> ύμας προς εμαυτον, ίνα όπου ειμι εγω και ύμεις ητε. 4 Και όπου εγω ύπαγω οιδατε, και την οδον οιδατε.”

[Thomas' question]

5 Λεγει αυτω Θωμας, “Κυριε, ουκ οιδαμεν<sup>4</sup> που ύπαγεις, και πως δυναμεθα την οδον ειδεναι?” 6 Λεγει αυτω ο Ιησους: “Έγω ειμι ή οδος και ή αληθεια και ή ζωη. Ουδεις ερχεται προς τον Πατερα ει μη δι’ εμου. 7 Ει εγνωκετε με, και τον Πατερα μου εγνωκετε αν· και απ’ αρτι γινωσκετε αυτον και έωρακατε αυτον.”

[Philip's question]

8 Λεγει αυτω Φιλιππος, “Κυριε, δειξον ήμιν τον Πατερα και αρκει ήμιν”. 9 Λεγει αυτω ο Ιησους: “Τοσουτον χρονον μεθ’ ύμων ειμι και ουκ εγνωκας με, Φιλιππε? ‘Ο έωρακωσ εμε έωρακεν τον Πατερα· και πως συ λεγεις, ‘Δειξον ήμιν τον Πατερα’?”<sup>5</sup> 10 Ου πιστευεις ότι εγω εν τω Πατρι και ο Πατηρ εν εμοι εστιν? Τα ρήματα α̅ εγω λαλω ύμιν απ’ εμαυτου ου λαλω· ο δε Πατηρ ο εν εμοι μενων, αυτος ποιει τα εργα. 11 Πιστευετε μοι ότι εγω εν τω Πατρι και ο Πατηρ εν εμοι· ει δε μη, δια τα εργα αυτα πιστευετε μοι.

[“Greater works than these”]

12 “Αμην, αμην λεγω ύμιν, ο πιστευων εις εμε, τα εργα α̅ εγω ποιω κακεινος ποιησει· και μειζονα τουτων ποιησει,<sup>6</sup> ότι εγω προς τον Πατερα μου πορευομαι. 13 Και, ο̅ τι αν αιτησητε<sup>7</sup> εν τω ονοματι μου, τουτο ποιησω, ίνα δοξασθη ο Πατηρ εν τω Υ̅ίω. 14 Εαν τι αιτησητε εν τω ονοματι μου,<sup>8</sup> εγω<sup>9</sup> ποιησω! 15 Εαν αγαπατε με, τας εντολας<sup>10</sup> τας εμας τηρησατε. 16 Και, εγω ερωτησω τον Πατερα και αλλον Παρακλητον δωσει ύμιν, ίνα μενη μεθ’ ύμων εις τον αιωνα 17—το Πνευμα της Αληθειας, ο̅ ο̅ κοσμος ου δυναται λαβειν, ότι ου θεωρει αυτο ουδε γινωσκει αυτο· ύμεις δε γινωσκετε αυτο, ότι παρ’ ύμιν<sup>11</sup> μενει και εν ύμιν εσται.

18 “Ουκ αφησω ύμας ορφανους· ερχομαι προς ύμας. 19 Ετι μικρον και ο̅ κοσμος με ουκετι θεωρει, ύμεις δε θεωρειτε με. ‘Οτι εγω ζω, και ύμεις ζησεσθε. 20 Εν εκεινη τη ήμερα γνωσεσθε ύμεις ότι εγω εν τω Πατρι μου, και ύμεις εν εμοι, καγω<sup>12</sup> εν ύμιν. 21 ‘Ο εχων τας εντολας μου και τηρων αυτας, εκεινος εστιν ο̅ αγαπων με. ‘Ο δε αγαπων με αγαπηθησεται ύπο του Πατρος μου, και εγω αγαπησω αυτον και εμφανισω αυτω εμαυτον.”

[Judas' question]

22 Λεγει αυτω Ιουδας (ουχ ο̅ Ισκαριωτης), “Κυριε, και<sup>13</sup> τί γεγονεν ότι ήμιν μελλεις εμφανιζειν σεαυτον και ουχι τω κοσμω?” 23 Απεκριθη Ιησους και ειπεν αυτω: “Εαν τις αγαπα με, τον λογον μου τηρησει. Και ο̅ Πατηρ μου αγαπησει αυτον, και προς αυτον ελευσομεθα και μονην

<sup>1</sup> ταρασσεσθω || ταρασσεσθω [5%] 141,480,789<sup>2x</sup>

<sup>2</sup> παλιν || 1 υμιν 1667

<sup>3</sup> παραληψομαι || παραληψαι 2122<sup>v</sup>

<sup>4</sup> ουκ οιδαμεν || --- 1384

<sup>5</sup> και πως συ λεγεις δειξον ημιν τον πατερα || --- 2322 (obvious homoioteleuton)

<sup>6</sup> και μειζονα τουτων ποιησει || --- 1147,2322 (homoioteleuton)

<sup>7</sup> αιτησητε 1700<sup>mh</sup> || αιτησηται 1145,1700

<sup>8</sup> 402,1117 omit τουτο ποιησω ινα δοξασθη ο πατηρ εν τω υιω 14 εαν τι αιτησητε εν τω ονοματι μου (obvious homoioteleuton—five words identical)

<sup>9</sup> εγω || τουτο 547<sup>c</sup>

<sup>10</sup> 1560 is missing 14:15-27.

<sup>11</sup> υμιν || υμειν 1686

<sup>12</sup> καγω || και εγω [20%] 204

<sup>13</sup> και || --- [5%] 1339

παρ' αυτω ποιησομεν.<sup>1</sup> 24 'Ο μη αγαπων με, τους λογους<sup>2</sup> μου ου τηρει· και, ο λογος ον ακουετε ουκ εστιν εμος, αλλα του πεμφσαντος με Πατρος.

*[The Teacher, the peace; the Father, the enemy]*

25 "Ταυτα λελαληκα υμιν παρ' υμιν μενων. 26 'Ο δε Παρακλητος, το Πνευμα το 'Αγιον, ο πεμφει ο Πατηρ εν τω ονοματι μου, εκεινος υμας διδαξει<sup>3</sup> παντα και υπομινησει υμας παντα<sup>4</sup> α ειπον υμιν.

27 "Ειρηνην αφιημι υμιν,<sup>5</sup> ειρηνην την εμην διδωμι υμιν· ου καθως ο κοσμος διδωσιν εγω διδωμι υμιν. Μη ταρασσεσθω υμων η καρδια, μηδε δειλιατω.

28 "Ηκουσατε οτι εγω ειπον υμιν, "Υπαγω και ερχομαι προς υμας". Ει ηγαπατε με, εχαρητε αν οτι ειπον, 'Πορευομαι προς τον Πατερα', οτι ο Πατηρ μου μειζων μου<sup>6</sup> εστιν. 29 Και νυν ειρηκα υμιν, πριν γενεσθαι, ινα οταν γενηται, πιστευσητε.

30 "Ουκετι πολλα λαλησω μεθ' υμων, ερχεται γαρ ο του κοσμου<sup>7</sup> αρχων· και, εν εμοι ουκ εχει ουδεν. 31 Αλλ' ινα γνω ο κοσμος οτι αγαπω τον Πατερα, και καθως ενετειλατο μοι<sup>8</sup> ο Πατηρ, ουτως ποιω.

"Εγειρεσθε, αγωμεν εντευθεν.

*[The true vine]*

15.1 "Εγω ειμι η αμπελος η αληθινη, και ο Πατηρ μου ο γεωργος εστιν. 2 Παν κλημα εν εμοι μη φερων καρπον, αιρει αυτο· και παν το καρπον φερων, καθαιρει αυτο, ινα πλειονα καρπον φερη.<sup>9</sup> 3 Ηδη υμεις καθαροι<sup>10</sup> εστε δια τον λογον ον λελαληκα υμιν. 4 Μεινατε εν εμοι, καγω εν υμιν. Καθως το κλημα ου δυναται<sup>11</sup> καρπον φερειν αφ' εαυτου, εαν μη μεινη εν τη αμπελω, ουτως ουδε υμεις εαν μη εν εμοι μεινητε.

5 "Εγω ειμι η αμπελος, υμεις τα κληματα. 'Ο μενων εν εμοι καγω εν αυτω, ουτος φερει καρπον πολυν· οτι χωρις εμου ου δυνασθε ποιειν ουδεν. 6 Εαν μη τις μεινη εν εμοι, εβληθη εξω, ως το κλημα, και εξηρανθη· και συναγουσιν αυτα και εις το πυρ βαλλουσιν, και καιεται.<sup>12</sup> 7 Εαν μεινητε εν εμοι<sup>13</sup> και τα ρηματα μου εν υμιν μεινη, ο εαν θελητε αιτησεσθε,<sup>14</sup> και γενησεται υμιν. 8 Εν τω εδοξασθη ο Πατηρ μου: ινα καρπον πολυν φερητε.<sup>15</sup> και γενησεσθε εμοι μαθηται.

*[We love]*

9 "Καθως ηγαπησεν με ο Πατηρ, καγω ηγαπησα υμας· μεινατε εν τη αγαπη τη εμη.<sup>16</sup> 10 Εαν τας εντολας μου τηρησητε, μενειτε εν τη αγαπη μου, καθως εγω τας εντολας του Πατρος μου τηρηηκα και μενω αυτου εν τη αγαπη. 11 Ταυτα λελαληκα υμιν ινα η χαρα<sup>17</sup> η εμη εν υμιν μεινη, και η χαρα υμων<sup>18</sup> πληρωθη. 12 Αυτη εστιν η εντολη η εμη, ινα αγαπατε αλληλους καθως ηγαπησα υμας. 13 Μειζονα ταυτης αγαπην ουδεις εχει, ινα τις την ψυχην αυτου θη υπερ των φιλων αυτου. 14 'Υμεις φιλοι μου εστε εαν ποιητε οσα εγω εντελλομαι υμιν.

15 "Ουκετι υμας λεγω<sup>19</sup> δουλους, οτι ο δουλός ουκ οιδεν τι ποιει αυτου ο κυριος· υμας δε ειρηκα φιλους, οτι παντα α ηκουσα παρα του Πατρος μου εγνωρισα υμιν.<sup>20</sup> 16 Ουχ υμεις με εξελεξασθε, αλλ' εγω εξελεξαμην υμας και εθηκα υμας ινα υμεις υπαγητε και καρπον φερητε,<sup>21</sup> και

<sup>1</sup> ποιησομεν 1686<sup>c</sup> || ποιησωμεν 1667,1686,1700

<sup>2</sup> τους λογους || τον λογον 2122

<sup>3</sup> υμας διδαξει 2352<sup>c</sup> || ~ 21 [5%] 201,2352

<sup>4</sup> και υπομινησει υμας παντα 1145<sup>c</sup> || --- 1145 (Probably by the first hand; a clear case of homoioteleuton)

<sup>5</sup> 1686 omits ειρηνην αφιημι υμιν (homoioarcton and -teleuton)

<sup>6</sup> μου || --- 402

<sup>7</sup> κοσμου || 1 ο 480

<sup>8</sup> μοι || --- 1145,1652

<sup>9</sup> φερη || φερει 553,1700

<sup>10</sup> καθαροι || καθαρι 1117

<sup>11</sup> δυναται || δυνατε 789

<sup>12</sup> καιεται || καιετε 1496,1503

<sup>13</sup> 1713 omits εβληθη εξω ως το κλημα και εξηρανθη και συναγουσιν αυτα και εις το πυρ βαλλουσιν και καιεται εαν μεινατε εν εμοι (obvious homoioteleuton)

<sup>14</sup> αιτησεσθε || αιτησησθε 1700 || αιτησασθε [10%] 1694

<sup>15</sup> φερητε 1700<sup>ab</sup> || φερηται 1700

<sup>16</sup> εμη 1686<sup>c</sup> || εμοι 1686

<sup>17</sup> η χαρα || --- 1700

<sup>18</sup> 1686 omits εν υμιν μεινη και η χαρα υμων

<sup>19</sup> υμας λεγω || ~ 21 1700

<sup>20</sup> υμιν || 1 και 18

<sup>21</sup> φερητε || φερηται 2322

ὁ καρπὸς ὑμῶν μνη· ἵνα ὅ τι ἀναιτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματι μου δώῃ<sup>1</sup> ὑμῖν. 17 Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους.

*[The world hates]*

18 “Ἐὶ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε<sup>2</sup> ὅτι ἐμε<sup>3</sup> πρῶτον ὑμῶν μεμισήκειν. 19 Ἐὶ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἀνὰ τὸ ἴδιον ἐφιλεῖ. Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστε, ἀλλ’ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 20 Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὅτι οὐκ ἐστὶν δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.”<sup>4</sup> Ἐὶ ἐμε ἐδιώξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. Ἐὶ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμετέρον τηρήσουσιν. 21 Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομα μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πεμψάντα με. 22 Ἐὶ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτιαν οὐκ εἶχον, νῦν δὲ προφασίν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. 23 Ὁ ἐμε μισῶν καὶ τὸν Πατέρα μου μισεῖ. 24 Ἐὶ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἅ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτιαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἔωρακασιν καὶ μεμισήκασιν<sup>5</sup> καὶ ἐμε καὶ τὸν Πατέρα μου. 25 Ἀλλ’ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν ὅτι Ἐμισήσαν με δωρεάν.”<sup>6</sup>

26 “Ὅταν δὲ ἐλθῇ ὁ Παρακλήτος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται,<sup>7</sup> ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. 27 Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ’ ἀρχῆς μετ’ ἐμοῦ ἐστε.

16.1 “Ταῦτα λέλαληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε<sup>8</sup> 2—ἀποσυναγωγούς ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ’ ἐρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνων ὑμᾶς δοξῇ<sup>9</sup> λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ! 3 Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἐγνώσαν τὸν Πατέρα οὐδὲ ἐμε. 4 Ἀλλὰ ταῦτα λέλαληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἐλθῇ ἡ ὥρα, μνημονεύητε αὐτῶν<sup>10</sup> ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον ὅτι μεθ’ ὑμῶν ἦμην.

*[What the Helper will do]*

5 “Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πεμψάντα με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, Ἰού ὑπάγεις? 6 Ἀλλ’ ὅτι ταῦτα λέλαληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπληρώκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. 7 Ἀλλ’ ἐγὼ τὴν ἀληθειαν λέγω ὑμῖν:<sup>11</sup> Συμφερεῖ ὑμῖν ἵνα ἐγὼ<sup>12</sup> ἀπέλθω· εἰ γὰρ ἐγὼ<sup>13</sup> μὴ ἀπέλθω, ὁ Παρακλήτος οὐκ ἐλευσεται πρὸς ὑμᾶς.<sup>14</sup> εἰ δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

8 “Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλεγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως: 9 περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν ἐν ἐμῷ· 10 περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα μου ὑπάγω καὶ οὐκεὶ θεωρεῖτε με· 11 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἀρχῶν τοῦ κόσμου τούτου κεκρίται.

12 “Ἐτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν,<sup>15</sup> ἀλλ’ οὐ δύνασθε<sup>16</sup> βασταζεῖν ἄρτι. 13 Ὅταν δὲ ἐλθῇ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ὀδηγήσει<sup>17</sup> ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀληθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ’ ἑαυτοῦ, ἀλλ’ ὅσα ἀκούσῃ λαλήσει· καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 Ἐκεῖνος ἐμε δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ ληψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 15 Πᾶντα ὅσα ἔχει ὁ Πατήρ ἐμα ἐστίν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

*[Sorrow to joy]*

16 “Μικροὶ καὶ οὐ θεωρεῖτε με, καὶ πάλιν μικροὶ καὶ οἴψεσθε με, ὅτι<sup>18</sup> ὑπάγω πρὸς τὸν Πατέρα.” 17 Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν<sup>19</sup> αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους: “Τί ἐστὶν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν,<sup>20</sup>

<sup>1</sup> δῶη 1145° || δῶ [50%] 1145

<sup>2</sup> γινώσκετε || --- 1700

<sup>3</sup> ἐμε || --- 547

<sup>4</sup> 1700 omits οὐκ ἐστὶν δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ

<sup>5</sup> μεμισήκασιν || μεμησηκασιν 1686

<sup>6</sup> 1700 omits ὅτι ἐμισήσαν με δωρεάν

<sup>7</sup> ἐκπορεύεται || ἐκπορεύετε [1%] 83

<sup>8</sup> σκανδαλισθῆτε || σκανδαλησθῆτε 83

<sup>9</sup> δοξῇ || δοξεῖ 480

<sup>10</sup> αὐτῶν || --- 547

<sup>11</sup> 1700 omits ἀλλ’ ἐγὼ τὴν ἀληθειαν λέγω ὑμῖν

<sup>12</sup> ἐγὼ 1503° || --- 1503

<sup>13</sup> ἐγὼ 1694° || --- [2%] 1694

<sup>14</sup> ὑμᾶς || 1 καὶ 1700

<sup>15</sup> ὑμῖν || --- 547

<sup>16</sup> δύνασθε || δύνασθαί 1686

<sup>17</sup> ὀδηγήσει || ὀδηγήση [1%] 83,1559

<sup>18</sup> ὅτι 201° || 1 ἐγὼ [20%] 201

<sup>19</sup> 867 is missing 16:17 – 19:38.

<sup>20</sup> ἡμῖν || ὑμῖν 547,1334,1694,2352,1,2110 (nonsense)

‘Μικρον και ου θεωρειτε με, και παλιν μικρον και οψεσθε με, και οτι ‘Εγω<sup>1</sup> ὑπαγω προς τον Πατερα?’” 18 Ελεγον ουν: “Τουτο τί εστιν ὃ λεγει, ‘το<sup>2</sup> μικρον’? Ουκ οιδαμεν τί λαλει.”

19 Εγνω ουν ὁ Ιησους ὅτι ηθελον αυτον ερωταν, και ειπεν αυτοις: “Περι τουτου ζητειτε μετ’ αλληλων ὅτι ειπον, ‘Μικρον και ου θεωρειτε με, και παλιν μικρον και οψεσθε<sup>3</sup> με’?

20 Αμην, αμην λεγω ὑμιν ὅτι κλαυσετε και θρηνησετε ὑμεις, ὃ δε κοσμος χαρησεται· ὑμεις δε λυπηθησεσθε, αλλ’ ἡ λυπη ὑμων εις χαραν γενησεται. 21 Ἡ γυνη ὅταν τικτη<sup>4</sup> λυπην εχει, ὅτι ηλθεν ἡ ὥρα αυτης· ὅταν δε γεννησῃ<sup>5</sup> το παιδιον, ουκετι μνημονευει της θλιψεως, δια την χαραν ὅτι εγεννηθη<sup>6</sup> ανθρωπος εις τον κοσμον. 22 Και ὑμεις ουν λυπην μεν νυν εχετε· παλιν δε οψομαι ὑμας, και χαρησεται ὑμων ἡ καρδια, και την χαραν ὑμων ουδεις αιρει αφ’ ὑμων. 23 Και εν εκεινη τη ἡμερα εμε ουκ ερωτησετε ουδεν.

“Αμην, αμην λεγω ὑμιν ὅτι ὅσα αν αιτησητε τον Πατερα εν τω ονοματι μου δωσει ὑμιν. 24 Ἐως αρτι ουκ ητησατε ουδεν εν τω ονοματι μου. Αιτειτε και ληψεσθε, ἵνα ἡ χαρα ὑμων ἡ πεπληρωμενη.

[Figures of speech]

25 “Ταυτα εν παροιμιαις λελαληκα ὑμιν, αλλ’ ερχεται ὥρα ὅτε ουκετι εν παροιμιαις<sup>7</sup> λαλησω ὑμιν, αλλα παρρησια περι του Πατρος αναγγελω ὑμιν. 26 Εν εκεινη τη ἡμερα εν τω ονοματι μου αιτησεσθε, και ου λεγω ὑμιν ὅτι εγω ερωτησω<sup>8</sup> τον Πατερα περι ὑμων· 27 αυτος γαρ ὁ Πατηρ φιλει ὑμας, ὅτι ὑμεις εμε πεφιληκατε, και πεπιστευκατε ὅτι εγω παρα του Θεου εξηλθον. 28 Εξηλθον παρα του Πατρος και εληλυθα εις τον κοσμον. Παλιν αφημι τον κοσμον και πορευομαι προς τον Πατερα.”

29 Λεγουσιν αυτω οἱ μαθηται αυτου: “Ἴδε, νυν παρρησια λαλεις και παροιμιαν ουδεμιαν λεγεις! 30 Νυν οιδαμεν ὅτι οιδας παντα και ου χριειαν εχεις ἵνα τίς<sup>9</sup> σε ερωτα. Εν τουτω πιστευομεν<sup>10</sup> ὅτι απο Θεου εξηλθες.”

["Take heart!"]

31 Απεκριθη αυτοις ὁ Ιησους: “Αρτι πιστευετε? 32 Ἴδου, ερχεται ὥρα και νυν εληλυθεν, ἵνα σκορπισθητε ἕκαστος εις τα ιδια, και εμε μονον αφητε. Και ουκ εμι μονος, ὅτι ὁ Πατηρ μετ’ εμου εστιν. 33 Ταυτα λελαληκα ὑμιν ἵνα εν εμοι ειρηνην εχητε.<sup>11</sup> Εν τω κοσμῳ θλιψιν εχετε· αλλα θαρσειτε,<sup>12</sup> εγω νενικηκα<sup>13</sup> τον κοσμον!”

[Jesus prays]

17.1 Ταυτα ελαλησεν ὁ Ιησους και επηρεν τους οφθαλμους αυτου εις τον ουρανον και ειπεν:

[For Himself]

“Πατερ, εληλυθεν<sup>14</sup> ἡ ὥρα! Δοξασον σου τον Υἱον, ἵνα και ὁ Υἱος σου δοξαση<sup>15</sup> σε, 2 καθως εδωκας αυτω εξουσιαν πασης σαρκος, ἵνα παν ὃ δεδωκας αυτω δωσει αυτοις ζων αιωνιον. 3 Αὕτη δε εστιν ἡ αιωνιος ζωη: ἵνα γινωσκωσιν σε, τον μονον αληθινον Θεον, και ὃν απεστειλας—Ιησουν Χριστον. 4 Εγω σε εδοξασα επι της γης. Το εργον ετελειωσα ὃ δεδωκας μοι ἵνα ποιησω. 5 Και νυν δοξασον με συ, Πατερ, παρα σεαυτω<sup>16</sup> τη δοξη ἣ ειχον προ του τον κοσμον ειναι παρα σοι!

[For the Apostles]

6 Ἐφανερωσα σου το ονομα τοις ανθρωποις οὓς δεδωκας μοι εκ του κοσμου. Σοι ησαν, και εμοι αυτους δεδωκας, και τον λογον σου τετηρηκασιν. 7 Νυν εγνωκαν<sup>17</sup> ὅτι παινα ὅσα

<sup>1</sup> εγω || --- 1686

<sup>2</sup> το || --- 1496

<sup>3</sup> οψεσθε || οψεσθαι 1686

<sup>4</sup> τικτη || τικτει 553,1700

<sup>5</sup> γεννηση || γεννησει 1700

<sup>6</sup> εγεννηθη || εγεινηθη 757

<sup>7</sup> παροιμιαις || παρημιαις 1617

<sup>8</sup> ερωτησω || αιτησω 547

<sup>9</sup> τις || τι 1686

<sup>10</sup> πιστευομεν || πιστευαμεν 1147

<sup>11</sup> εχητε || εχετε 1700

<sup>12</sup> θαρσειτε || θαρσητε 2466

<sup>13</sup> νενικηκα || νενικηκα 1686

<sup>14</sup> εληλυθεν || εληληλυθεν 1334 (from one line to the next)

<sup>15</sup> δοξαση || δοξασει [5%] 83,1559

<sup>16</sup> παρα σεαυτω || --- 547<sup>c</sup>

<sup>17</sup> εγνωκαν || εγνωσαν [15%] 1572,1667

δεδωκας μοι παρα σου εστιν· 8 οτι τα ρηματα α δεδωκας μοι<sup>1</sup> δεδωκα αυτοις· και αυτοι ελαβον και εγνωσαν αληθως οτι παρα σου εξηλθον, και επιστευσαν οτι συ με απεστειλας. 9 Εγω περι αυτων ερωτω. Ου περι του κοσμου ερωτω αλλα περι ων δεδωκας μοι, οτι σοι εισιν. 10 Και, τα εμα παντα σα εστιν, και τα σα εμα, και δεδοξασμαι<sup>2</sup> εν αυτοις. 11 Και ουκετι ειμι εν τω κοσμω, και ουτοι εν τω κοσμω εισιν, και εγω προς σε ερχομαι.

“Πατερ ‘Αγιε, τηρησον αυτους εν τω ονοματι σου ω δεδωκας μοι, ινα ωσιν εν καθως ημεις. 12 ‘Οτε ημην μετ’ αυτων εν τω κοσμω, εγω ετηρουν αυτους εν τω ονοματι σου. Ουδς δεδωκας μοι εφυλαξα, και ουδεις εξ αυτων απωλετο ει μη ο υιος της απωλειας, ινα η Γραφη πληρωθη. 13 Νυν δε προς σε ερχομαι, και ταυτα λαλω εν τω κοσμω ινα εχωσιν την χαραν την εμην πεπληρωμενην εν αυτοις.

14 “Εγω δεδωκα αυτοις τον λογον σου· και ο κοσμος εμισησεν αυτους οτι ουκ εισιν εκ του κοσμου, καθως εγω ουκ ειμι εκ του κοσμου. 15 Ουκ ερωτω ινα αρης αυτους εκ του κοσμου, αλλ’ ινα τηρησης αυτους εκ του ποιηρου. 16 Εκ του κοσμου ουκ εισιν, καθως εγω εκ του κοσμου ουκ ειμι. 17 ‘Αγιασον αυτους εν τη αληθεια σου· ο λογος ο σος αληθεια εστιν. 18 Καθως εμε απεστειλας εις τον κοσμον, καγω απεστειλα αυτους<sup>3</sup> εις τον κοσμον. 19 Και υπερ αυτων εγω αγιαζω εμαυτον, ινα και αυτοι ωσιν ηγιασμενοι εν αληθεια.

[For all believers]

20 “Ου περι τουτων δε ερωτω μονου,<sup>4</sup> αλλα και περι των πιστευοντων δια του λογου αυτων εις εμε· 21 ινα παντες εν ωσιν, καθως συ, Πατερ, εν εμοι καγω εν σοι· ινα και αυτοι εν ημιν<sup>5</sup> εν ωσιν, ινα ο κοσμος πιστευση οτι συ με απεστειλας. 22 Και εγω την δοξαν ην δεδωκας μοι δεδωκα αυτοις, ινα ωσιν εν καθως ημεις εν εσμεν· 23 εγω εν αυτοις και συ εν εμοι, ινα ωσιν τετελειωμενοι εις εν· και ινα γνωσκη<sup>6</sup> ο κοσμος οτι συ με απεστειλας και ηγαπησας αυτους καθως εμε ηγαπησας.

24 “Πατερ, ουδς δεδωκας μοι, θελω ινα οπου ειμι εγω κακεινοι ωσιν μετ’ εμου, ινα θεωρωσιν την δοξαν την εμην, ην δεδωκας μοι, οτι ηγαπησας με προ καταβολης κοσμου. 25 Πατερ δικαιε, και ο κοσμος σε ουκ εγνω, εγω δε σε εγνω· και ουτοι<sup>7</sup> εγνωσαν οτι συ με απεστειλας. 26 Και, εγνωρισα<sup>8</sup> αυτοις το ονομα σου και γνωρισω, ινα η αγαπη ην ηγαπησας με εν αυτοις η, καγω εν αυτοις.”

[Betrayal and arrest]

**18.1** Ταυτα ειπων ο Ιησους εξηλθεν συν τοις μαθηταις αυτου περαν του χειμαρρου<sup>9</sup> των Κεδρων, οπου ην κηπος εις ον εισηλθεν αυτος και οι μαθηται αυτου. 2 Ηδει δε και Ιουδας, ο παραδιδους αυτον, τον τοπον· οτι πολλακις συνηχθη ο Ιησους εκει μετα των μαθητων αυτου. 3 ‘Ο ουν Ιουδας, λαβων την σπειραν, και εκ των αρχιερων και Φαρισαιων υπηρετας, ερχεται εκει μετα φανων και λαμπαδων και οπλων.

[Jesus knocks the soldiers down with His word]

4 Ιησους ουν, ειδως παντα τα ερχομενα επ’ αυτον, εξελθων ειπεν αυτοις, “Τινα ζητετε?” 5 Απεκριθησαν αυτω, “Ιησουν τον Ναζωραιον”. Λεγει αυτοις ο Ιησους, “Εγω ειμι”. (Ειστηκει δε και Ιουδας, ο παραδιδους αυτον, μετ’ αυτων.) 6 ‘Ως ουν ειπεν αυτοις οτι<sup>10</sup> “Εγω ειμι”, απηλθον εις τα οπισω και επεσον χαμαι! 7 Παλιν ουν αυτους<sup>11</sup> επηρωτησεν, “Τινα ζητετε?” Οι δε ειπον, “Ιησουν τον Ναζωραιον”. 8 Απεκριθη Ιησους: “Ειπον υμιν οτι εγω ειμι. Ει ουν εμε ζητετε, αφετε τουτους υπαγειν” 9 (ινα πληρωθη ο λογος ον ειπεν οτι “Ουδς δεδωκας μοι ουκ απωλεσα εξ αυτων ουδενα”).

10 Σιμων ουν Πετρος, εχων μαχαιραν, ειλκυσεν αυτην και επαισεν<sup>12</sup> τον του αρχιερωσ δουλον και απεκοψεν αυτου το ωτιον το δεξιον. (Ήν δε ονομα τω δουλω Μαλχος.) 11 Ειπεν ουν

<sup>1</sup> παρα σου εστιν οτι τα ρηματα α δεδωκας μοι || --- 204 (clear homoioteleuton)

<sup>2</sup> δεδοξασμαι || δεδοξαμε 1700

<sup>3</sup> απεστειλα αυτους || ~ 21 201

<sup>4</sup> μονου || μονων 1572,1667

<sup>5</sup> ημιν || υμιν 402 (nonsense)

<sup>6</sup> γνωσκη 1686° || γνωσκει 553,1686,1700

<sup>7</sup> ουτοι || 1 δε 1334

<sup>8</sup> εγνωρισα || εγνωρησα 1686

<sup>9</sup> χειμαρρου || χειμαρου 1075

<sup>10</sup> οτι || --- 547°

<sup>11</sup> αυτους || αυτοις 1384,2322

<sup>12</sup> επαισεν || επεσε 1145

## John

ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ: “Βάλε τὴν μαχαίραν εἰς τὴν θήκην! Το<sup>1</sup> ποτηριον ὃ δέδωκεν μοι ὁ Πατήρ, οὐ μὴ πῶ αὐτό?”

[To Annas first]

12 Ἡ οὖν σπείρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρεταὶ τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν. 13 Καὶ ἀπηγάγον αὐτόν<sup>2</sup> πρὸς Ἀνναῖν πρῶτον, ἦν γὰρ πειθερὸς τοῦ Καϊαφά, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. 14 (Ἦν δὲ Καϊαφάσ ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφερεῖ ἓνα ἄνθρωπον ἀπολεσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.)

[Peter denies Jesus]

15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ<sup>3</sup> Σίμων Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς. Ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισηλθὼν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως. 16 Ὁ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῆ<sup>4</sup> θύρα ἐξω. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπεν τῇ θυρῳ, καὶ εἰσηγάγεν τὸν Πέτρον. 17 Λεγεί οὖν ἡ παιδίσκη, ἡ θυρῳρος, τῷ Πέτρῳ, “Μὴ καὶ σὺ<sup>5</sup> ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου?” Λεγεί ἐκεῖνος, “Οὐκ εἰμι!” 18 Εἰστήκεισαν δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρεταὶ ἀνθρακίαν πεποιηκοτές, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο. Ἦν δὲ μετ’ αὐτῶν ὁ Πέτρος ἔστωσ καὶ θερμαινομένος.<sup>6</sup>

[Caiaphas interrogates Jesus]

19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδασχῆς αὐτοῦ. 20 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς: “Ἐγὼ παρρησία ἐλάλησα τῷ κόσμῳ. Ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν<sup>7</sup> συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. 21 Τί με ἐπερωτᾷς; Ἐπερωτήσον τοὺς ἀκηκοστάς τί ἐλάλησα αὐτοῖς. Ἴδε, οὗτοι οἰδασίν ἃ εἶπον ἐγώ.” 22 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκῶσ ἐδῶκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπὼν, “Οὕτως ἀποκριθῆ<sup>8</sup> τῷ ἀρχιερεῖ?” 23 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, “Ἐὶ κακῶσ ἐλάλησα, μαρτυρήσον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶσ, τί με δαίρεις?”<sup>9</sup> 24 (Ἀπεστείλεν αὐτόν ὁ Ἀννας δεδεμένον πρὸς Καϊαφάν τὸν ἀρχιερέα.)<sup>10</sup>

[Peter again]

25 Ἦν δὲ Σίμων<sup>11</sup> Πέτρος ἔστωσ καὶ θερμαινομένος. Εἶπον οὖν αὐτῷ, “Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ?” Ἠρησάτο οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, “Οὐκ εἰμι!” 26 Λεγεί<sup>12</sup> εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενῆς ὧν οὗ ἀπεκοίψεν Πέτρος τὸ ὠτίον, “Οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ’ αὐτοῦ?” 27 Πάλιν οὖν ἠρησάτο ὁ Πέτρος, καὶ εὐθεῶσ ἀλεκτῶρ ἐφώνησεν.

[Crucifixion day]

[Jesus taken to Pilate]

**18.28** Ἀγούσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπο τοῦ Καϊαφά εἰς τὸ πραιτώριον, ἦν δὲ πρῶν. Καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσηλθόντες εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ’ ἵνα φαγῶσιν τὸ Πάσχα. 29 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺσ καὶ εἶπεν, “Τίνα κατηγορίαν φερετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου?” 30 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, “Ἐὶ μὴ ἦν οὗτος κακοποιὸς, οὐκ ἀν σοὶ παρέδωκαμεν αὐτόν”. 31 Εἶπεν οὖν αὐτοῖσ ὁ Πιλάτος, “Λαβετε αὐτόν ὑμεῖσ καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν”. Εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, “Ἡμῖν οὐκ ἐξεστὶν ἀποκτεῖναι οὐδέν” 32 (ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν, σημαίνων ποιῶ θανάτῳ ἐμελλεν ἀποθῆσκειν).

[Pilate and Jesus]

33 Εἰσηλθὼν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πιλάτος<sup>13</sup> καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ, “Σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς<sup>14</sup> τῶν Ἰουδαίων?” 34 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, “Ἀφ’ ἑαυτοῦ σὺ τούτο λεγεις, ἢ ἄλλοι σοὶ εἶπον περὶ ἐμοῦ?” 35 Ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος: “Μῆτι ἐγὼ Ἰουδαῖος εἰμι? Τὸ ἔθνος τὸ σὸν, καὶ οἱ ἀρχιερεῖσ, παρέδωκαν σε<sup>15</sup> ἐμοί. Τί ἐποίησας?” 36 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς: “Ἡ

<sup>1</sup> το || 1 γαρ 696

<sup>2</sup> αὐτόν || --- 1700

<sup>3</sup> τῷ ἰησοῦ || αὐτῷ 1700

<sup>4</sup> τῇ || τὴν [5%] 83,1560,2466

<sup>5</sup> σὺ || --- 1700

<sup>6</sup> θερμαινομένος || θερμενομένος [1%] 83,757

<sup>7</sup> ἐν || 1 τῇ 1117,1686

<sup>8</sup> ἀποκριθῆ || ἀποκρινεῖ 1147,1617

<sup>9</sup> δαίρεις || δέρεις 685

<sup>10</sup> [This happened before verse 15.]

<sup>11</sup> σίμων || --- 1435,1700

<sup>12</sup> λεγεί || 1 αὐτῷ 547<sup>c</sup>

<sup>13</sup> 1560 is missing from here to the end.

<sup>14</sup> 1652 is missing 18:33-19:6.

<sup>15</sup> σε || σοὶ 1686

βασιλεια ἢ ἐμη<sup>1</sup> οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κοσμοῦ τούτου. Εἰ ἐκ τοῦ κοσμοῦ τούτου ἦν ἡ βασιλεια ἢ ἐμη, οἱ ὑπηρεταὶ αὐτοῦ οἱ ἐμοὶ<sup>2</sup> ἠγωνίζοντο,<sup>3</sup> ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεια ἢ ἐμη οὐκ ἐστὶν<sup>4</sup> ἐντεῦθεν.” 37 Εἶπεν οὖν αὐτῷ<sup>5</sup> ὁ Πιλάτος, “Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ;” Ἀπεκριθὴ Ἰησοῦς: “Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ· ἐγώ<sup>6</sup> εἰς τούτο γεγεννημαι. Καὶ εἰς τούτο ἐληλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῆ ἀληθείᾳ. Πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.” 38 Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, “Τί ἐστὶν ἀληθεία;”

[Barabbas]

Καὶ τούτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ λέγει αὐτοῖς: “Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρισκω ἐν αὐτῷ. 39 Ἔστιν δὲ συνήθεια<sup>7</sup> ἡμῖν<sup>8</sup> ἵνα ἓνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ Πάσχα. Βούλεσθε οὖν ὑμῖν<sup>9</sup> ἀπολύσω τὸν Βασιλεᾶ τῶν Ἰουδαίων;” 40 Ἐκραυγασάν οὖν πάντες, λέγοντες, “Μὴ τούτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν!” Ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής!

[Soldiers mock Jesus]

19.1 Τότε<sup>10</sup> οὖν ἐλάβεν<sup>11</sup> ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστιγώσεν. 2 Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στεφάνον ἐξ ἀκανθῶν ἐπεθήκαν αὐτῷ τὴ κεφαλὴν· καὶ ἱμάτιον πορφύρου περιεβάλον αὐτὸν 3 καὶ ἔλεγον, “Χαίρε, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων!” Καὶ ἐδίδουν αὐτῷ<sup>12</sup> ῥάπισματα.

[“Behold the Man!”]

4 Εξῆλθεν οὖν<sup>13</sup> πάλιν<sup>14</sup> ἐξω<sup>15</sup> ὁ Πιλάτος καὶ λέγει αὐτοῖς, “Ἴδε, ἀγὼ ὑμῖν αὐτὸν ἐξω ἵνα γινώτε<sup>16</sup> ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρισκω”. 5 Εξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἐξω, φορῶν τὸν ἀκανθίνον στεφάνον καὶ τὸ πορφύρου ἱμάτιον· καὶ λέγει αὐτοῖς, “Ἴδε, ὁ ἀνθρώπος!” 6 Ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν<sup>17</sup> οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρεταὶ, ἐκραυγασάν λέγοντες, “Σταυρώσον, σταυρώσον αὐτὸν!” Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, “Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὗρισκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν”. 7 Ἀπεκριθῆσαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, “Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθάνειν, ὅτι ἑαυτὸν Υἱὸν Θεοῦ<sup>18</sup> ἐποίησεν!”

[Pilate and Jesus again]

8 Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τούτον<sup>19</sup> τὸν λόγον, μαλλὸν ἐφοβήθη, 9 καὶ εἰσηλθὴν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ, “Ποθεν εἶ σύ;” Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρισὶν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. 10 Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος: “Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; Οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε;” 11 Ἀπεκριθὴ Ἰησοῦς: “Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ’ ἐμοῦ εἰ μὴ ἦν σοὶ δεδομένον Ἀνωθεν. Διὰ τούτο ὁ παραδίδους με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει.”

[The Jews best Pilate]

12 Ἐκ τούτου<sup>20</sup> ἐζητεῖ ὁ Πιλάτος<sup>21</sup> ἀπολύσαι αὐτὸν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραζόν λέγοντες: “Ἐὰν τούτον ἀπολύσης, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καισαροῦ! Πᾶς ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καισαρι!” 13 Ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τούτον τὸν λόγον ἠγάγεῖν ἐξω τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ<sup>22</sup> δὲ Γαβαθα 14 (ἦν δὲ Παρασκευή τοῦ Πάσχα· ὥρα ἦν ὥσει ἕκτη), καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, “Ἴδε, ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν!” 15 Οἱ δὲ ἐκραυγασάν, “Ἄρον, ἄρον! Σταυρώσον αὐτὸν!” Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος,<sup>23</sup> “Τὸν Βασιλεᾶ ὑμῶν

<sup>1</sup> ἐμη || ἐμοὶ 1686

<sup>2</sup> ἐμοὶ || ἐμη 510

<sup>3</sup> ἠγωνίζοντο || ἠγωνίζοντο 1700

<sup>4</sup> οὐκ ἐστὶν || --- 1700

<sup>5</sup> αὐτῷ || --- 201,1700,2322

<sup>6</sup> ἐγώ || --- 757 (from one line to the next)

<sup>7</sup> συνήθεια || συνήθει 1700

<sup>8</sup> ἡμῖν || ὑμῖν [80%] 928,1334,1572,1667,1700

<sup>9</sup> ὑμῖν || 1 ἵνα 1700

<sup>10</sup> τότε || ὅτε 2322

<sup>11</sup> ἐλάβεν || --- 1700

<sup>12</sup> αὐτῷ || αὐτὸν 479

<sup>13</sup> οὖν || --- 789

<sup>14</sup> πάλιν || --- 363

<sup>15</sup> ἐξω || --- 141

<sup>16</sup> 1334 is missing from here to the end.

<sup>17</sup> αὐτὸν || αὐτόν 141

<sup>18</sup> υἱὸν θεοῦ || ~ 21 363

<sup>19</sup> τούτον || --- 1384

<sup>20</sup> τούτου || 1 οὖν 547<sup>c</sup>

<sup>21</sup> 789 is missing from here to the end. From 19:26 to the end there is a later hand—a very bad speller, but **ƒ**<sup>35</sup>.

<sup>22</sup> Ἑβραϊστὶ || Ἑβραϊστῆ 1700 (also in verse 17, but corrected in verse 20)

<sup>23</sup> λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος || --- 2322

σταυρωσω?” Απεκριθησαν οι αρχιερεις, “Ουκ εχομεν<sup>1</sup> βασιλεα ει μη Καισαρα!” 16 Τοτε ουν παρεδωκεν αυτον αυτοις ινα σταυρωθη.

*[Jesus is crucified]*

Παρελαβον δε τον Ιησουν και ηγαγον. 17 Και βασταζων<sup>2</sup> τον σταυρον αυτου εξηλθεν εις τον λεγομενον Κρανιου τοπον, ος λεγεται Έβραϊστι, Γολγοθα, 18 όπου αυτον εσταυρωσαν, και μετ' αυτου αλλους δυο, εντευθεν και εντευθεν, μεσον δε τον Ιησουν. 19 Εγραψεν δε και τιτλον ο Πιλατος, και εθηκεν επι του σταυρου. Ήν δε γεγραμμενον:<sup>3</sup>

ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

20 Τουτον ουν τον τιτλον πολλοι ανεγνωσαν των Ιουδαιων, οτι εγγυς ην ο τοπος της πολεως όπου εσταυρωθη ο Ιησους<sup>4</sup> και ην γεγραμμενον Έβραϊστι, Έλληνιστι,<sup>5</sup> Ρωμαιοστι.

21 Ελεγον ουν τω Πιλατω οι αρχιερεις των Ιουδαιων, “Μη γραφε, “Ο Βασιλευς των Ιουδαιων”, αλλ’ οτι εκεινος ειπεν, ‘Βασιλευς εμι των Ιουδαιων’.” 22 Απεκριθη ο Πιλατος, “Ο γεγραφα, γεγραφα!”

*[Psalm 22:18 is fulfilled]*

23 Οι ουν στρατιωται, οτε εσταυρωσαν τον Ιησουν, ελαβον τα ιματια αυτου και εποιησαν τεσσαρα μερη, εκαστω στρατιωτη μερος, και τον χιτωνα. Ήν δε ο χιτων αρραφος,<sup>6</sup> εκ των ανωθεν υφαντος δι’ ολου.<sup>7</sup> 24 Ειπον ουν προς αλληλους, “Μη σχισωμεν αυτον αλλα λαχωμεν περι αυτου, τίνος εσται”, ινα η Γραφη πληρωθη η λεγουσα: “Διμερισαντο τα ιματια μου<sup>8</sup> εαυτοις, και επι τον ιματισμον<sup>9</sup> μου εβαλον κληρον.” Οι μεν ουν στρατιωται ταυτα εποιησαν.

*[Jesus provides for His mother]*

25 Εισητηκεισαν<sup>10</sup> δε παρα τω σταυρω του Ιησου η μητηρ αυτου, και η αδελφη της μητρος αυτου, Μαρια η του Κλωπα, και Μαρια η Μαγδαληνη.<sup>11</sup> 26 Ιησους ουν, ιδων την μητερα, και τον μαθητην<sup>12</sup> παρεστωτα ον ηγαπα, λεγει τη μητρι αυτου, “Γυναι, ιδε ο υιος σου!”<sup>13</sup> 27 Ειτα λεγει τω μαθητη, “Ιδου η μητηρ σου!”<sup>14</sup> Και απ’ εκεινης της ωρας ελαβεν ο μαθητης αυτην εις τα ιδια.

*[The shout of victory]*

28 Μετα τουτο,<sup>15</sup> ειδωσ ο Ιησους οτι ηδη παντα τετελεσται, ινα τελειωθη η Γραφη,<sup>16</sup> λεγει, “Διψω!” 29 Σκευος ουν εκειτο οξους μεστον· οι δε, πλησαντες σπογγον οξους, και υσσωπω περιθεντες, προσηνεγκαν αυτου τω στοματι. 30 Οτε ουν ελαβεν το οξος ο Ιησους, ειπεν, “Τετελεσται!” Και κλινας την κεφαλην, παρεδωκεν το πνευμα.

*[A soldier spears His side]*

31 Οι ουν Ιουδαιοι, ινα μη<sup>17</sup> μεινη επι του σταυρου τα σωματα εν τω<sup>18</sup> σαββατω, επει Παρασκευη ην (ην γαρ μεγαλη η<sup>19</sup> ημερα εκεινου του σαββατου), ηρωτησαν τον Πιλατον ινα καταγωγσιν αυτων τα σκελη, και αρθωσιν. 32 Ηλθον ουν οι στρατιωται και του μεν πρωτου καταεξαν τα σκελη και του αλλου του συσταυρωθεντος αυτω. 33 Επι δε τον Ιησουν ελθοντες, ως ειδον αυτον ηδη τεθνηκοτα, ου καταεξαν αυτου τα σκελη. 34 Αλλ’ εις των στρατιωτων λογχη αυτου<sup>20</sup> την πλευραν ενυξεν, και ευθεως εξηλθεν αιμα και υδωρ. 35 Και ο εωρακως<sup>21</sup> μεμαρτυρηκεν, και αληθινη εστιν η μαρτυρια αυτου, (κακεινος οιδεν<sup>22</sup> οτι αληθη λεγει), ινα

<sup>1</sup> εχομεν || εχωμεν 1686,1700

<sup>2</sup> βασταζων || βασταζον 1617

<sup>3</sup> γεγραμμενον || γεγραμμενος 204

<sup>4</sup> 402 omits οπου εσταυρωθη ο ιησους

<sup>5</sup> ελληνιστι || ελληνιστι 553

<sup>6</sup> αρραφος 35<sup>c</sup> || αραφος [60%] 35

<sup>7</sup> δι’ ολου is written as διόλου in most **f**<sup>55</sup> MSS.

<sup>8</sup> μου || --- l.2110

<sup>9</sup> ιματισμον || ιματις 1700

<sup>10</sup> ειστηκεισαν || ειστηκει 1700

<sup>11</sup> μαγδαληνη || μαγδαλινη 1384,1700

<sup>12</sup> μαθητην || 1 αυτου 928,1667

<sup>13</sup> 1384 is missing 19:27 – 21:6.

<sup>14</sup> 1559 is missing 19:27 – 20:1.

<sup>15</sup> τουτο || ταυτα 1700

<sup>16</sup> τελειωθη η γραφη || ~ 231 2466 || ~ 23 πληρωθη 547

<sup>17</sup> μη || --- l.2110

<sup>18</sup> τω || --- 510

<sup>19</sup> η || --- [20%] 83

<sup>20</sup> αυτου || --- 547

<sup>21</sup> εωρακως || εωρακος 1117

<sup>22</sup> οιδεν || ειδεν 1147,2466

## John

ὕμεις<sup>1</sup> πιστευσητε. 36 Εγενετο γαρ ταυτα ἵνα ἡ Γραφη πληρωθη: “Ὅστων ου συντριβησεται απ’ αυτου.” 37 Και παλιν ἕτερα Γραφη λεγει: “Ὅψονται εις ὃν ἐξεκεντησαν.”

*[Jesus’ body is buried]*

38 Μετα ταυτα ηρωτησεν τον Πιλατον<sup>2</sup> Ἰωσηφ, ὁ απο Αριμαθαιας (ων μαθητης του Ἰησου, κεκρυμμενος δε<sup>3</sup> δια τον φοβον των Ιουδαιων), ἵνα αρη το σωμα του Ἰησου· και ἐπετρεψεν ὁ Πιλατος. Ἦλθεν ουν και ηρεν το σωμα του Ἰησου. 39 Ἦλθεν δε και Νικοδημος (ὁ ἐλθων προς τον Ἰησουν νυκτος το πρωτον), φερων<sup>4</sup> μιγμα σμυρνης και αλοης, ὡς λιτρας ἑκατον. 40 Ἐλαβον ουν το σωμα του Ἰησου και εδησαν αυτο εν οθονιοις, μετα των αρωματων, καθως εθος<sup>5</sup> εστιν τοις Ιουδαιοις ἐνταφιαζειν. 41 Ἦν δε εν τω τοπω<sup>6</sup> ὅπου εσταυρωθη κηπος, και εν τω κηπω μνημειον καινου<sup>7</sup> εν ᾧ ουδεπω ουδεις ετεθη. 42 Ἐκει ουν, δια την Παρασκευην των Ιουδαιων, ὅτι ἐγγυς ἦν το μνημειον, εθηκαν τον Ἰησουν.

*[Resurrection Day]*

*[The empty tomb]*

20.1 Τη δε μια των σαββατων Μαρια ἡ Μαγδαληνη ἐρχεται πρωι, σκοτιας<sup>8</sup> ἐτι<sup>9</sup> ουσης, εις το μνημειον και βλεπει τον λιθον ηρμενον εκ του μνημειου. 2 Τρεχει ουν και ἐρχεται προς Σιμωνα Πετρον, και προς τον αλλον μαθητην, ὃν ἐφιλει ὁ Ἰησους, και λεγει αυτοις, “Ἦραν τον Κυριον εκ του μνημειου, και ουκ οιδαμεν που εθηκαν αυτον!” 3 Ἐξηλθεν ουν ὁ Πετρος και ὁ αλλος μαθητης και ηρχοντο εις το μνημειον. 4 Ἐτρεχον δε οἱ δυο ὁμοι, και ὁ αλλος μαθητης προεδραμεν ταχιον του Πετρου και ηλθεν πρωτος εις το μνημειον. 5 Και παρακυψας βλεπει κειμενα<sup>10</sup> τα οθονια, ου μεντοι<sup>11</sup> εισηλθεν. 6 Ἐρχεται ουν Σιμων Πετρος ακολουθων αυτω, και εισηλθεν εις το μνημειον, και θεωρει τα οθονια κειμενα, 7 και το σουδαριον ὃ ἦν ἐπι της κεφαλης αυτου, ου μετα των οθονιων κειμενον, αλλα χωρις ἐντετυλιγμενον εις ἕνα τοπον.

*[John sees and believes]*

8 Τοτε ουν εισηλθεν και ὁ αλλος μαθητης, ὁ ἐλθων πρωτος εις το μνημειον, και ειδεν και ἐπιστευσεν. 9 (Ουδεπω γαρ ηδεισαν την Γραφην, ὅτι δει αυτον εκ νεκρων ἀναστηναι.)

10 Ἀπηλθον ουν παλιν προς ἑαυτους οἱ μαθηται.

*[Jesus appears first to Magdalene]*

11 Μαρια δε εἰστηκει προς τω μνημειω<sup>12</sup> κλαιουσα ἐξω. Ὡς ουν ἐκλαιεν, παρεκυψεν εις το μνημειον. 12 Και θεωρει δυο ἀγγελους εν λευκοις καθεζομενους, ἕνα προς τη κεφαλη και ἕνα προς τοις ποσιν, ὅπου ἐκειτο το σωμα του Ἰησου. 13 Και λεγουσιν αυτη<sup>13</sup> ἐκεινοι, “Ἦναι, τί κλαιεις?” Λεγει αυτοις, “Ὅτι ηραν τον κυριον μου, και ουκ οιδα που εθηκαν αυτον”. 14 Και ταυτα εἰπουσα εστραφη εις τα οπισω και θεωρει τον Ἰησουν ἐστωτα, και ουκ ηδει ὅτι Ἰησους εστιν. 15 Λεγει αυτη ὁ Ἰησους: “Ἦναι, τί κλαιεις? Τίνα ζητεις?” Ἐκεινη, δοκουσα ὅτι ὁ κηπουρος εστιν, λεγει αυτω, “Κυριε, ει συ εβαστασας αυτον, εἰπε μοι που εθηκας αυτον, καγω αυτον αρω”. 16 Λεγει αυτη ὁ Ἰησους, “Μαρια!” Στραφεισα ἐκεινη, λεγει αυτω, “Ῥαβουνι!”<sup>14</sup> (ὃ λεγεται, Διδασκαλε). 17 Λεγει αυτη ὁ Ἰησους: “Μη μου<sup>15</sup> ἄπτου· ουπω γαρ ἀναβεβηκα προς τον Πατερα μου· πορευου δε προς τους ἀδελφους μου και εἰπε αυτοις, Ἀναβαινω προς τον Πατερα μου και Πατερα ὑμων, και Θεον μου και Θεον ὑμων.” 18 Ἐρχεται Μαρια ἡ Μαγδαληνη ἀπαγγελλουσα τοις μαθηταις ὅτι ἔωρακεν τον Κυριον, και ταυτα εἰπεν αυτη.

*[Disciples commissioned]*

<sup>1</sup> ὑμεις || ημεις 1117 (nonsense)

<sup>2</sup> πιλατον || 1 ο [30%] 141

<sup>3</sup> δε || --- 1667

<sup>4</sup> φερων || φερων 1686

<sup>5</sup> εθος || --- 1.2110

<sup>6</sup> τοπω || τοπου 685

<sup>7</sup> καινου || κενον 1145,1652

<sup>8</sup> σκοτιας || σκοτειας 1700

<sup>9</sup> ἐτι || --- 1072

<sup>10</sup> κειμενα || --- 1700

<sup>11</sup> μεντοι || μεντι 1686

<sup>12</sup> τω μνημειω || το μνημειον 1700

<sup>13</sup> αυτη || αυτοι 128,867,2122 (nonsense)

<sup>14</sup> ραβουνι || ραββουνι [50%] 1145,1503,1652;2322

<sup>15</sup> μου || που 867 [!]

19 Ουσης ουν οφιας, τη ἡμερα εκεινη τη μια των σαββατων, και των θυρων κεκλεισμενων<sup>1</sup> όπου ησαν οἱ μαθηται συνηγμενοι, δια τον<sup>2</sup> φοβον των Ιουδαιων, ηλθεν ὁ Ιησους και εστη εις το μεσον, και λεγει αυτοις,<sup>3</sup> “Ειρηνη ὑμιν!”<sup>4</sup> 20 Και τουτο ειπων εδειξεν αυτοις τας χειρας και την πλευραν αυτου. Εχαρησαν<sup>5</sup> ουν οἱ μαθηται ιδοντες τον Κυριον! 21 Ειπεν ουν αυτοις ὁ Ιησους<sup>6</sup> παλιν: “Ειρηνη ὑμιν! Καθως απεσταλκεν με ὁ Πατηρ, καγω πεμπω ὑμας.” 22 Και τουτο ειπων ενεφυσησεν και λεγει αυτοις: “Λαβετε Πνευμα Ἅγιον! 23 Αν τινων αφητε τας ἁμαρτιας, αφιενται αυτοις· αν τινων κρατητε, κεκρατηνται.”

[Thomas]

24 Θωμας δε, εἰς εκ των δωδεκα (ὁ λεγομενος Διδυμος), ουκ ἦν μετ’ αυτων<sup>7</sup> ὅτε ηλθεν ὁ Ιησους. 25 Ελεγον ουν αυτω οἱ αλλοι μαθηται, “Ἐωρακαμεν τον Κυριον!” Ὁ δε ειπεν αυτοις, “Εαν μη ιδω εν ταις χερσιν αυτου τον τυπον των ἡλων και βαλω τον δακτυλον μου εις τον τυπον των ἡλων, και βαλω την χειρα μου εις την πλευραν αυτου, ου μη πιστευσω!”

26 Και μεθ’ ἡμερας οκτω παλιν ησαν εσω οἱ μαθηται αυτου,<sup>8</sup> και Θωμας μετ’ αυτων. Ερχεται ὁ Ιησους, των θυρων κεκλεισμενων, και εστη εις το μεσον και ειπεν, “Ειρηνη ὑμιν!” 27 Εἰτα λεγει τω Θωμα: “Φερε τον δακτυλον σου ὡδε και ιδε τας χειρας μου· και φερε την χειρα σου και βαλε εις την πλευραν μου. Και μη γινου απιστος αλλα πιστος!” 28 Και απεκριθη Θωμας και ειπεν αυτω, “Ὁ Κυριος μου και ὁ Θεος μου!” 29 Λεγει αυτω ὁ Ιησους: “Ὅτι ἔωρακας με,<sup>9</sup> πεπιστευκας. Μακαριοι οἱ μη ιδοντες, και πιστευσαντες.”

[Why this book]

30 Πολλα μεν ουν και αλλα σημεια εποιησεν ὁ Ιησους ενωπιον των μαθητων αυτου, ἃ ουκ εστιν γεγραμμενα εν τω βιβλιω τουτω· 31 ταυτα δε γεγραπται ἵνα πιστευσητε ὅτι Ιησους εστιν ὁ Χριστος, ὁ Υἱος του Θεου, και ἵνα πιστευοντες ζωην εχητε εν τω ονοματι αυτου.

[Epilogue]

[Breakfast on the beach]

**21.1** Μετα ταυτα εφανερωσεν ἑαυτον<sup>10</sup> ὁ Ιησους τοις μαθηταις αυτου,<sup>11</sup> εγερθεις εκ νεκρων,<sup>12</sup> επι της θαλασσης της Τιβεριαδος· εφανερωσεν δε οὕτως: 2 Ησαν ὁμου Σιμων Πητρος, και Θωμας (ὁ λεγομενος Διδυμος), και Ναθαναηλ (ὁ απο Κανα της Γαλιλαιας), και οἱ του Ζεβεδαιου, και αλλοι εκ των μαθητων αυτου δυο. 3 Λεγει αυτοις Σιμων Πητρος, “Ὑπαγω ἄλιευειν”. Λεγουσιν αυτω, “Ἐρχομεθα και ἡμεις<sup>13</sup> συν σοι”. Εξηλθον και ενεβησαν<sup>14</sup> εις το πλοιον ευθυσ, και εν εκεινη τη νυκτι επιασαν ουδεν.

4 Πρωιας δε ηδη γενομενης, εστη ὁ Ιησους εις<sup>15</sup> τον αιγιαλον· ου μεντοι ηδεισαν οἱ μαθηται ὅτι Ιησους εστιν. 5 Λεγει ουν<sup>16</sup> αυτοις ὁ Ιησους, “Παιδια, μη τι προσφαγιον εχετε?” Απεκριθησαν αυτω, “Ου”. 6 Ὁ δε ειπεν αυτοις, “Βαλετε εις τα δεξια μερη του πλοιου το δικτυον, και εὔρησετε”. Εβαλον ουν, και ουκετι αυτο ἔλκυσαι ισχυσαν απο του πληθους των ιχθυων! 7 Λεγει ουν ὁ μαθητης εκεινος ὃν ηγαπα ὁ Ιησους τω Πητρω, “Ὁ Κυριος εστιν!” Σιμων ουν Πητρος, ακουσας ὅτι ὁ Κυριος εστιν, τον<sup>17</sup> επενδυτην διεζωσατο (ἦν γαρ γυμνος) και εβαλεν ἑαυτον εις την θαλασσαν. 8 Οἱ δε αλλοι μαθηται τω πλοιαριω ηλθον (ου γαρ ησαν μακραν απο της γης, ἀλλ’ ὡς απο πηχων διακοσιων), συροντες το δικτυον των ιχθυων.

9 Ὡς ουν απεβησαν εις την γην, βλεπουσιν ανθρακιαν κειμενην και οψαριον επικειμενον, και αρτον. 10 Λεγει αυτοις ὁ Ιησους, “Ἐνεγκατε απο των οψαριων ὧν επιασατε νυν”. 11 Ανεβη

<sup>1</sup> κεκλεισμενων || κεκλεισμενον 1686

<sup>2</sup> τον || των 18,83,1559

<sup>3</sup> αυτοις || --- 1700

<sup>4</sup> ὑμιν || ημιν 1147

<sup>5</sup> εχαρησαν || εχαρισαν 757

<sup>6</sup> αυτοις ο ιησους || ~ 231 2466

<sup>7</sup> αυτων || των 128 (from one line to the next)

<sup>8</sup> αυτου || --- 547<sup>c</sup>

<sup>9</sup> με || μοι 201

<sup>10</sup> εαυτον || αυτον 1339

<sup>11</sup> τοις μαθηταις αυτου || --- 1461

<sup>12</sup> εγερθεις εκ νεκρων || --- 547<sup>c</sup>

<sup>13</sup> ημεις || υμεις 1686

<sup>14</sup> ενεβησαν || ανεβησαν [10%] 1117,1667

<sup>15</sup> εις || επι 553

<sup>16</sup> ουν || --- 141

<sup>17</sup> τον 1503<sup>c</sup> || το 1503

Σιμων Πετρος και ειλκυσεν το δικτυον επι της γης, μεστον ιχθυων μεγαλων εκατον πεντηκοντατριων· και τοσούτων οντων, ουκ εσχισθη το δικτυον.

12 Λεγει αυτοις ο Ιησους, “Δευτε αριστησατε!” Ουδεις δε ετολμα των μαθητων<sup>1</sup> εξετασαι<sup>2</sup> αυτον, “Συ τις ει?”—ειδοτες οτι ο Κυριος εστιν. 13 Ερχεται ουν<sup>3</sup> ο Ιησους και λαμβανει τον αρτον και διδωσιν αυτοις, και το οψαριον ομοιως.

14 Τουτο ηδη τριτον εφανερωθη ο Ιησους τοις μαθηταις αυτου, εγερθεις εκ νεκρων.

*[Jesus reinstates Peter]*

15 ‘Οτε ουν ηριστησαν, λεγει τω Σιμωνι Πετρω ο Ιησους,<sup>4</sup> “Σιμων Ιωνα, αγαπας με πλειον<sup>5</sup> τουτων?” Λεγει αυτω, “Ναι, Κυριε, συ οιδας οτι φιλω σε”. Λεγει αυτω, “Βοσκε τα αρνια<sup>6</sup> μου”. 16 Λεγει αυτω παλιν, δευτερον, “Σιμων Ιωνα, αγαπας με?” Λεγει αυτω, “Ναι, Κυριε, συ οιδας οτι φιλω σε”. Λεγει αυτω, “Ποιμαινε<sup>7</sup> τα προβατα μου”. 17 Λεγει αυτω το τριτον, “Σιμων Ιωνα, φιλεις με?” Ελυπηθη ο Πετρος οτι ειπεν αυτω το τριτον, “Φιλεις με?” Και ειπεν<sup>8</sup> αυτω: “Κυριε, συ παντα οιδας. Συ γινωσκεις οτι φιλω σε!” Λεγει αυτω ο Ιησους: “Βοσκε τα προβατα μου. 18 Αμην, αμην λεγω σοι, οτε ης νεωτερος εζωννυες σεαυτον και περιεπατεις οπου ηθελες· οταν δε γηρασης εκτεινεις τας χειρας σου και αλλος σε ζωσει και οισει οπου ου θελεις.” 19 (Τουτο δε ειπεν σημαινων ποιω θανατω δοξασει<sup>9</sup> τον Θεον.) Και τουτο ειπων λεγει αυτω, “Ακολουθει μοι!”<sup>10</sup>

*[About the author]*

20 Επιστραφεις δε ο Πετρος βλεπει τον μαθητην ον ηγαπα ο Ιησους<sup>11</sup> ακολουθουντα (ος και ανεπεσεν εν τω δειπνω επι το στηθος αυτου και ειπεν, “Κυριε, τις εστιν ο παραδιδους σε?”).<sup>12</sup>

21 Τουτον ιδων ο Πετρος λεγει τω Ιησου, “Κυριε, ουτος δε τις?” 22 Λεγει αυτω ο Ιησους: “Εαν αυτον θελω μενειν εως ερχομαι, τι προς σε? Συ ακολουθει μοι.” 23 Εξηλθεν ουν ο λογος ουτος εις τους αδελφους, οτι ο μαθητης εκεινος ουκ αποθνησκει. Και ουκ ειπεν αυτω ο Ιησους οτι ουκ αποθνησκει, αλλ’, “Εαν αυτον θελω μενειν εως ερχομαι, τι προς σε?”

24 Ουτος εστιν ο μαθητης ο μαρτυρων περι τουτων, και γραψας ταυτα· και οιδαμεν οτι αληθης εστιν η μαρτυρια αυτου. 25 Εστιν δε και αλλα πολλα οσα εποιησεν ο Ιησους, ατινα εαν γραφηται καθ’ εν, ουδε αυτον οιμαι τον κοσμον χωρησαι<sup>13</sup> τα γραφομενα βιβλια! Αμην.<sup>14</sup>

<sup>1</sup> μαθητων 685<sup>c</sup> || 1 αυτου 685

<sup>2</sup> εξετασαι || εξαιτασαι 824

<sup>3</sup> ουν || --- 1700

<sup>4</sup> ο ιησους || --- 1700

<sup>5</sup> πλειον || πλειων 2466

<sup>6</sup> αρνια || προβατα 1496

<sup>7</sup> ποιμαινε || ποιμενε 1384

<sup>8</sup> ειπεν || λεγει 363

<sup>9</sup> δοξασει || δοξαση 553

<sup>10</sup> 1559 is missing from here to the end.

<sup>11</sup> ον ηγαπα ο ιησους || --- 685

<sup>12</sup> σε || --- 1147

<sup>13</sup> τον κοσμον χωρησαι || ~ 312 1496

<sup>14</sup> In the colophons, f<sup>35</sup> [50%] have, “published thirty-two years after the ascension of Christ”. For 50% of the MSS to have this information probably means that the tradition is ancient; and of course, I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that f<sup>35</sup> goes back at least to the 3<sup>rd</sup> century. If this information is correct, then John was ‘published’ in 62 AD. The same sources have Matthew published eight years after the ascension (38), Mark ten years after (40), and Luke fifteen years after (45). Not only were the authors eyewitnesses of the events, but many others were still alive when the Gospels appeared. They could attest to the veracity of the accounts, but could also be the source of textual variants, adding tidbits here and there, or ‘correcting’ something that they remembered differently.